

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Magda Trnková

**Jaroslav Lev z Rožmitálu, diplomat a politik
pozdního středověku**

**Jaroslav Lev of Rožmitál, diplomat and politician of
the late Middle Ages**

Praha 2016

Vedoucí práce: PhDr. Blanka Zilynská, Ph.D.

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Blance Zilynské, Ph. D. za její vstřícnost, velkou trpělivost a cenné rady, které mi po celou dobu psaní práce poskytovala. Dále bych chtěla poděkovat své tetě Mgr. Evě Langerové za textové korektury a Mgr. Janu Boukalovi za zajímavé podněty a rady. V neposlední řadě patří mé díky mojí rodině, která mě neustále podporovala.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Bítovčicích dne

.....

Magda Trnková

Anotace

Práce se zabývá osobností Jaroslava Lva z Rožmitálu. Snaží se na základě dostupných pramenů a literatury postihnout jeho život a politické působení v Českém království. Jde o významného člena šlechtické obce 15. století, který se proslavil svou diplomatickou cestou po západní Evropě. Za svůj vzestup vděčil nejen své politické obratnosti, ale nejspíš i faktu, že jeho sestra Johana byla manželkou českého krále Jiřího z Poděbrad. Díky své diplomatické misi se patrně více zviditelnil jako osobnost, s níž je nutné v politice počítat. Své schopnosti osvědčil nejdříve jako nejvyšší sudí a následně jako nejvyšší hofmistr Království českého. Nepůsobil však jen v Praze, ale také v západních Čechách, kde zastával úřad hejtmána prácheňského kraje.

Klíčová slova

Jaroslav Lev z Rožmitálu, páni z Rožmitálu, 15. století, prácheňský kraj, poselstvo Jiřího z Poděbrad

Abstract

The thesis deals with the personality of Jaroslav Lev of Rožmitál. On the basis of available sources, it tries to show his life and political activities in the Czech kingdom. He was an important member of the aristocracy in the 15th century, who became famous for his diplomatic tour of Western Europe. He owed his ascension not only to his political skills, but also to the fact that his sister Joanna was the wife of Czech King George of Podiebrad. It was probably thanks to his diplomatic mission that he was more visible as an important politician of his time. He proved his abilities first as the Supreme Judge and then as the supreme Master of the Court. He did not only act in Prague but also in western Bohemia, where he was the Executioner of Pracheň region.

Key words

Jaroslav Lev of Rožmitál, lords of Rožmitál, 15th century, Pracheň-region, embassy of Georg of Podiebrad

Obsah

ÚVOD	6
LITERATURA A PRAMENY	8
1. PŮVOD A MAJETKY LVA Z ROŽMITÁLU.....	12
1. 1. Předci Lva z Rožmitálu	12
1. 2. Majetky pánů z Rožmitálu za Lva z Rožmitálu	14
2. MLÁDÍ A PRVNÍ ŽIVOTNÍ ZKUŠENOSTI.....	17
2. 1. Hledání data narození	17
2. 2. První léta mezi dospělými	18
2. 3. První vojenské a diplomatické zkušenosti.....	21
2. 4. Zemským sudím.....	26
3. CESTOU NECESTOU ZÁPADNÍ EVROPOU	29
3. 1. Důvody k vyslání poselstva.....	29
3. 2. Kdo byl Václav Šašek z Bírkova a Gabriel Tetzl?	29
3. 3. Německými zeměmi	32
3. 4. Na dvoře Filipa Dobrého.....	34
3. 5. Na skok v Anglii	37
3. 6. Z Francie k hrobu svatého Jakuba	38
3. 7. Z Portugalska konečně domů	40
3. 8. Dozvuky dalekých cest.....	44
4. VE SLUŽBÁCH KRÁLE DVOJÍHO LIDU.....	47
4. 1. Návrat ze zahraničí	47
4. 2. Ve vřavě domácí války.....	49
5. ZA PANOVÁNÍ KRÁLE VLADISLAVA.....	57
5. 1. Nový panovník na trůně	57
5. 2. Kořistnické ambice, velká jednání i drobné spory	61
5. 3. Případ Českého Heršláku.....	68
5. 4. Kocovský versus Budějovice.....	70
6. POSLEDNÍ LÉTA LVOVA ŽIVOTA.....	75
6. 1. Na vrcholu sil	75
6. 2. Poslední aktivní léta.....	79
6. 3. V očích odpůrců.....	86
6. 4. Na sklonku života	88
7. ZÁVĚR	91
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	95
SEZNAM OBRAZOVÝCH PŘÍLOH.....	100
OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	101

Úvod

Stavy si roku 1458 zvolily panovníkem Jiříka z Poděbrad, který se v politice osvědčil již v předchozích letech. Ukázal se jako pilný panovník a dobrý diplomat, neboť i přes své utrakvistické vyznání dokázal udržovat styky s mnoha významnými evropskými dvory a po několik let se mu dařilo zachovávat alespoň zdánlivý pokoj v zemi se dvěma vyznáními, kde každou chvíli řinčely zbraně. Právě s králem Jiřím a jeho politikou je spojena zajímavá osobnost našich dějin, která vždy, i přes své katolické vyznání, stála pevně na jeho straně i v dobách, kdy se ke králi obrátil zády samotný papež, do čela zahraniční ozbrojené opozice se postavil jeho někdejší zeť Matyáš Korvín a silní protivníci mu vyvstali i na domácí půdě v podobě zelenohorské jednoty.

Období vlády krále Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců mi bylo blízké již dříve. Při hledání tématu mé bakalářské práce jsem proto zvažovala různé osobnosti či události z této doby a zjistila jsem, že mnoho témat je již zpracováno. Přesto jsem našla osobnost, jíž byla věnována poměrně malá pozornost navzdory jejímu významu, a to pana Lva z Rožmitálu. K zájmu o něj mě již dříve přivedl cestopis o jeho dlouhém zahraničním putování.

Nečekala jsem, že by takováto postava ještě nebyla zpracovaná, vždyť vedl nejproslulejší výpravu českých rytířů putující z „Čech až na konec světa“ v letech 1465 až 1467, byl bratrem manželky krále Jiřího z Poděbrad, královny Johany, a za svého života zastával vysoké zemské úřady.

Při hledání knih a pramenů k Rožmitálům jsem zjistila, že větší pozornost byla zatím věnována jeho sestře Johaně a hlavně jeho synovi Zdeňkovi Lvovi, který se stal, dalo by se říct, nekorunovaným králem Čech v době, kdy Jagellonci sídlili v uherském Budíně a dění v Čechách jim bylo vzdálené. Pokud jsem nacházela zmínky o Lvovi z Rožmitálu, tak to bylo pouze v souvislosti s jeho zahraniční cestou, ale o jeho působení uvnitř Českého království jsem objevila jen kusé zprávy, ale žádný souvislejší text, který by pojednával o jeho sporech s Rožmberky či o jeho působení jakožto hejtmana prácheňského kraje nebo jako nejvyššího hofmistra Českého království. Když jsem toto zjistila, rozhodla jsem se, že náplní mé bakalářské práce bude zmapování jeho životních osudů.

Nejdříve chci představit poměry, ze kterých Lev z Rožmitálu pocházel. Z toho důvodu zahájím svou práci krátkým exkurzem do dějin rodu pánů z Rožmitálu. Následně se zaměřím na majetkovou základnu rodu, která v této době již byla nezanedbatelná, a poté se pokusím chronologicky vylíčit životní osudy Lva z Rožmitálu.

Sledované období jsem vymezila přibližně polovinou 20. let 15. století, jelikož není známo, kdy se Lev z Rožmitálu narodil, a rokem 1485, kdy umírá. Jelikož pramenů zachycujících jeho

osobu v období před jeho velkou cestou po Evropě je poměrně malé množství, předpokládám, že nebude líčení této jeho životní etapy rozsáhlé. Proto se budu více věnovat jeho diplomatické misi po evropských dvorech, díky níž se stal neopomenutelnou osobností české politické scény 2. poloviny 15. století, a především pak jeho působení uvnitř Českého království po návratu z této mise. Pokusím se popsat jeho činy, ať už ve prospěch koruny nebo jeho vlastních držav.

Literatura a prameny

Existuje velmi málo literatury, která by byla zaměřena na mnou sledovanou generaci Rožmitálského rodu. Největší pozornost byla věnována Lvově sestře Johaně, která se jako manželka Jiřího z Poděbrad stala českou královnou. Dodnes nepřekonanou práci o jejích životních osudech je studie Františka Beneše nazvaná *Johana z Rožmitálu a královna Johana*.¹ Jedinou ucelenou monografií, která se zabývá rodem Rožmitálů, je v současnosti kniha *Páni z Rožmitálu* od Simony Kotlárové, která vyšla v roce 2008 jako šestý svazek v ediční řadě *Šlechta zemí České koruny*.² Nejedná se o příliš propracované dílo, spíše o lehký nástin dějin tohoto rodu. Dějinám rodu od 12. do 14. století se příliš nevěnovala, protože prameny jsou velmi skoupé na informace, ale ani trochu obsírnější text ke generaci Lva a Johany není příliš obsáhlý a těžiště celé knihy spadá spíše do období Lvova syna Zdeňka Lva z Rožmitálu. Navíc u Lvovy generace mohla autorka využít velké množství dochovaných pramenů i jiné literatury, ale kupříkladu vůbec nepoužila výborně zpracované knihy Jiřího Jánského či práci Uwe Tresa.³ Přes to všechno mi kniha pomohla jako vodítko pro další bádání.

Co se týče informací o celé době a událostech, které ji utvářely, a samotných zmínek o působení Lva z Rožmitálu, musím na prvním místě zmínit *Dějiny národu českého v Čechách a na Moravě* Františka Palackého⁴ a *Dějepis města Prahy* od Václava Vladivoje Tomka,⁵ protože oba autoři pracovali i s listinami, které se nedochovaly do dnešních dnů. Asi nejucelenější knižní sérii, popisující dobu kralování Jiřího z Poděbrad a tedy mnou sledované období, je dosud nepřekonaný čtyřdílný *Věk poděbradský* od Rudolfa Urbánka, který nabízí velké množství zmínek o Lvovi z Rožmitálu.⁶ Poděbradskou epochu zpracoval i Frederick G. Heymann v knize *George of Bohemia: King of Heretics*⁷ a Otakar Odložilík ve svém díle *The Hussite King*.⁸ Několik málo zpráv o Lvovi najdeme kupříkladu i v *Jagellonském věku* a v *Třech ženách krále Vladislava* od Josefa Macka.⁹

¹ František BENEŠ, *Johana z Rožmitálu a královna Johana*, In: Vlastivědný sborník Podbrdská 7, 1973, s. 157–255.

² Simona KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, České Budějovice 2008, 240 s.

³ Uwe TRESP, *Söldner aus Böhmen: im Dienst deutscher Fürsten: Kriegsgeschäft und Heeresorganisation im 15. Jahrhundert*. Paderborn 2004. 524 s.

⁴ František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, Praha 1931, 647 s.

⁵ Václav Vladivoj TOMEK, *Dějepis města Prahy 7*. Praha 1906, 431 s.

⁶ Rudolf URBÁNEK, *České dějiny: Věk poděbradský I-IV*, Praha 1915-1962.

⁷ Frederick Gotthold HEYMANN, *George of Bohemia, King of Heretics*. Princeton 1965, 671 s.

⁸ Otakar ODLOŽILÍK, *The Hussite King: Bohemia in European Affairs 1440-1471*, New Brunswick 1965, 337 s.

⁹ Josef MACEK, *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526) II: Šlechta*. Praha 1994, 230 s.; Josef MACEK, *Tři ženy krále Vladislava*, Praha 1991, 238 s.

Z novějších prací mi pomohly *Velké dějiny zemí koruny české* od autorů Mileny Bartlové a Petra Čorneje¹⁰ či kniha *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců*, kterou zpracoval Jiří Kuthan.¹¹ Velký díl práce při psaní regionálních dějin odvedl Jiří Jánský, který se dlouhodobě zajímá o historii západních Čech. Velkou měrou jsem čerpala z jeho *Kroniky česko-bavorské hranice* a jeho monografií, které věnoval významným západočeským rodům, a které vyšly pod názvy *Páni ze Švamberka*, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích* a *Hroznatovci a páni z Gutštejna*.¹²

Pro majetek a veškeré jeho převody mi sloužil nenahraditelný August Sedláček a jeho *Hrady, zámky a tvrze české*, kde se nachází velké množství informací o majetcích a jejich pohybu.¹³ Blíže se majetkové základně Rožmitálského rodu věnoval Antonín Macák, který ve Sborníku archivních prací vydal v roce 1953 studii nazvanou *Hospodářský stav rožmitálského panství v druhé polovici 16. století*.¹⁴ Následně se této problematice věnoval Vladimír Holý, který publikoval ve Sborníku Minulostí Plzně a Plzeňska svou práci nazvanou *Růst a rozklad rodového majetku Švihovských z Rýzemberka a pánů z Rožmitálu*.¹⁵

V mojí práci nechybí kapitola věnovaná Lvově putování po Evropě, pro kterou mi byly podkladem dva deníky. Prvním z nich je Deník Václava Šaška z Bírkova o jízdě a putování pana Lva z Rožmitálu a Blatné z Čech až na konec světa. Problém u tohoto cestopisu je dochované znění Šaškova vyprávění, neboť původní česky psaný text neznáme a existuje pouze pozdější latinský překlad od olomouckého biskupa Stanislava Pavlovského z roku 1577, který věnoval svůj překlad tehdejšímu moravskému hejtmánovi Zdeňku Lvovi z Rožmitálu. Rudolf Urbánek však upozorňuje, že právě Pavlovský mohl ve svém překladu vypustit některé události či je pozměnit, a nepodává tak přesný obraz originálu.

Pavlovského latinský překlad Šaškova cestopisu byl přeložen do češtiny a vydán až v roce 1890 Františkem A. Slavíkem pod názvem *Cesta pana Lva z Rožmitálu po západní Evropě roku 1465–1467*. Nový překlad latinského textu zpracoval v roce 1940 Bohumil Mathesius pro knihu Rudolfa Urbánka nazvanou *Ve službách Jiříka krále*, kam byl Urbánkem připojen i částečný

¹⁰ Milena BARTLOVÁ – Petr ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, Praha 2007, 839 s.

¹¹ Jiří KUTHAN, *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců I, Král a šlechta*, Praha 2010, 615 s.

¹² Jiří JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích, rod erbu berana*, Domažlice 2013, 407 s.; Jiří JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka: pětisetletá saga rodu s erbem labutě*, Domažlice 2006, 557 s.; Jiří JÁNSKÝ, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, Domažlice 2009, 567 s.; Jiří JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV. = Chronik der böhmisch Grenze IV*, Domažlice 2004, 422 s.

¹³ August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého I–XV*, Praha 1993 – 1998.

¹⁴ Antonín MACÁK, *Hospodářský stav rožmitálského panství v druhé polovici 16. století*, In: Sborník archivních prací. Praha 1953, Roč. 3, č. 1–2, s. 3–42.

¹⁵ Vladimír HOLÝ, *Růst a rozklad rodového majetku Švihovských z Rýzemberka a pánů z Rožmitálu*, In: Minulostí Plzně a Plzeňska III, Plzeň 1960, s. 45 – 80.

překlad německého Tetzlova deníku.¹⁶ Navíc Rudolf Urbánek čerpal mnohé informace z práce Josepha E. Horkého, který se Šaškově cestopisu velmi důkladně věnoval a v roce 1824 zveřejnil jeho německý překlad.¹⁷ Kritická edice Rudolfa Urbánka je proto dodnes asi nejzdařilejším zpracováním obou deníků. Nedlouho poté byl roku 1951 znovu vydán i originální text Pavlovského latinského překladu, o což se zasloužil Karel Hrdina, který deník doplnil o jednotlivé glejty, které Lev z Rožmitálu při svém putování obdržel.¹⁸ I přes to, že Tetzlův deník nebyl v českém prostředí neznámý, dočkal se úplného českého překladu až v roce 2003 díky Lence Líbalové.¹⁹ Do té doby existoval pouze jeden úplný překlad, a to do angličtiny, který vypracoval Malcolm Letts a zapracoval do něj i Šaškův deník. Vše vydal v roce 1955 pod názvem *Travels of Leo of Rozmital*.²⁰

Porovnáním obou deníků jsem si mohla udělat lepší představu o smyslu a charakteru Lvovy velké diplomatické cesty a snažila jsem se z nich vybrat události důležité pro pana Lva. Při psaní mi pomohl článek Michaely Malaníkové,²¹ článek Jutty M. Huesmann²² a kniha Denise Péricard-Méa nazvaná *De la Bohême jusqu'à Compostelle*.²³ Lvův pobyt ve Španělsku a celkové diplomatické styky se Španělskem rozpracoval ve své studii Bohumil Baďura²⁴ a následně Pavel Štěpánek ve své knize *Čechy a Španělsko ve středověku*.²⁵

Při vyhledávání pramenů mě překvapilo, kolik se dá dohledat dopisů i úředních záznamů, ve kterých Lev vystupuje, nebo se ho alespoň malou zmínkou týkají. Nejvíce listin ohledně Lva z Rožmitálu je zpracováno v Archivu českém. Bohužel zde občas autoři zaměnili Lva z Rožmitálu s jeho synem Zdeňkem Lvem z Rožmitálu. Nejvíce patrné je to v Archivu českém XV, kde jsou některé listiny chybně připisovány místo Lvovi jeho synovi Zdeňkovi Lvovi z Rožmitálu.²⁶

¹⁶ Rudolf URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírkova*, Praha 1940, 217 s.

¹⁷ Josef Edmund HORKÝ, *Des böhmischen Freiherrn, Löw von Rožmital und Blatna, Denkwürdigkeiten und Reisen durch Deutschland, England, Frankreich, Spanien, Portugal und Italien: ein Beitrag zur Zeit- und Sittengeschichte des fünfzehnten Jahrhunderts*. Brünn 1824, 290 s.

¹⁸ Karel HRDINA, *Commentarius brevis et iucundus itineris atque peregrinationis et religionis causa sesceptae ab illustri domino, domino Leone, libero barone de Rosmital et Blatna*, Prag 1951, 140 s.

¹⁹ Gabriel TETZEL – Lenka LÍBALOVÁ (ed.), *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, Olomouc 2003, 67 s.

²⁰ Malcolm LETTS, *The travels of Leo of Rozmital through Germany, Flanders, England, France, Spain, Portugal, and Italy, 1465-1467*, Cambridge 1957, 196 s.

²¹ Michaela MALANÍKOVÁ, *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírkova a možnostem jeho interpretace*, In: Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity, 2008, roč. 57, s. 21 – 33.

²² Jutta M. HUESMANN, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*. In: Středočeský sborník historický 25, 1999, s. 49 – 61.

²³ Denise PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle: aux sources de l'idée d'union européenne: projet du roi Georges de Podebrady (1464): récit du voyage en Europe du seigneur Léon de Rozmitál (1465-1467)*, Paris 2008, 410 s.

²⁴ Bohumil BAĐURA, *Styky mezi Českým královstvím a Španělskem ve středověku*. In: Sborník Státního okresního archivu v Táboře 7, 1995/6, s. 5 – 87.

²⁵ Pavel ŠTĚPÁNEK, *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny umění*, Olomouc 2008, 306 s.

²⁶ Jedná se kupř. o tyto listiny: AČ XV, s. 10, č. 20; s. 13, č. 26; s. 25, č. 60 atd.

Obdobnou chybou je zatížen i Archiv český XIX, kde jsou naopak připisovány Lvovi listiny, které vydal až jeho syn Zdeněk.²⁷ Drobné nepřesnosti tohoto typu pak obsahují i Archiv český VI,²⁸ VII,²⁹ X,³⁰ XIV³¹ a XXI.³² Z edičně vydaných pramenů pak lze Lva najít i v *Pozůstatcích desk zemských království Českého*,³³ v Palackého *Urkundliche Beiträge*³⁴ i v *Codex juris municipalis regni Bohemiae*.³⁵ Existují i listiny, které se týkají Lva z Rožmitálu a doposud nebyly edičně vydány. Ty se nacházejí v Třeboňském archivu v rozsáhlém fondu Historica Třeboň.

²⁷ AČ XIX, s. 176, č. 2345; s. 194, č. 2382.

²⁸ AČ VI, s. 278, č. 29.

²⁹ AČ VII, s. 364, č. 296; s. 383, č. 339; s. 384 – č. 340.

³⁰ AČ X, s. 464, č. 829.

³¹ AČ XIV, s. 286, č. 2146; s. 320, č. 2214.

³² AČ XXI, s. 463 – 464, č. 349.

³³ Josef EMLER (ed.) *Pozůstatky desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých I*, Praha 1870.

³⁴ František PALACKÝ, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer: im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450-1471)*, Wien 1860.

³⁵ Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH (edd.), *Codex juris municipalis regni Bohemiae III*, Praha 1948.

1. Původ a majetky Lva z Rožmitálu

1. 1. Předci Lva z Rožmitálu

Přídomek z Rožmitálu náležel starému českému panskému rodu, který se tak nazýval podle městečka a hradu Rožmitálu na Podbrdsku. Rod byl jednou z odnoží rodu Buziců, za jejichž prapředka je považován Jětríšek, zvaný Tuří roh. Toho zmiňuje již Kosmas ve své kronice k roku 1109 jako syna Buzova.³⁶ Dále vystupuje v kronice tak řečeného Dalimila, kde je i zmíněna erbovní pověst, že Jětríšek chytil kance za uši, a proto se kančí hlava stala symbolem rodu.³⁷ Jinou verzi erbovní pověsti přináší Bartoloměj Paprocký z Hlahol, který ji ale převzal od nepříteliš spolehlivého Václava Hájka z Libočan. Paprocký spatřoval původ erbu už u bájného Bivoje, který měl chytit v lese, stejně jako Jětríšek, divokou svini za uši a živou ji přinést na Vyšehrad a za to měl jeho syn obdržet od kněžny Libuše do znaku sviní hlavu. Podobnost obou pověstí ukazuje, že Hájek pravděpodobně převzal tu Dalimilovu a s malými obměnami ji pouze posunul v čase.³⁸

Právě z Buziců se pak mělo vydělit několik samostatných rodových větví. Údajně se tak podle Paprockého z Hlahol mělo stát roku 1225 za vlády Přemysla Otakara I., jelikož Bivojovi potomci se hádali o přednost v rodu. Přemysl Otakar jim měl proto změnit erby, ponechal jim sice sviní hlavu, ale do jednoho erbu přidal lvici, tudíž se tato linie měla nazývat Lvové, do jiného vložil zajíce, což jsou páni z Hazmburka apod. Opět se ale jedná o výmysl Hájka z Libočan, jelikož kupříkladu znak zajíce byl užíván dříve než znak lvice, kterou Rožmitálové užívají až od počátku 15. století.³⁹ Ještě Zdeněk starší z Rožmitála používal v osmdesátých letech 14. století erb se třemi sviními hlavami a až v erbu Jana z Rožmitála k roku 1424 se objevuje čtvrcený štít, kde v prvním a čtvrtém modrém poli je zlatý lev a v zlatém poli druhém a třetím je černá sviní hlava. A u jeho bratra Zdeňka mladšího se místo jednoho lva dokonce nachází střela, tedy znak Bavorů ze Strakonic.⁴⁰ I přes tyto nejasnosti lze dle erbovního znamení sviní hlavy usuzovat, že páni z Rožmitálu byli spřízněni s jinými rody: s pány z Březnice, kteří měli tři sviní hlavy, s pány z Třemšína s jednou sviní hlavou v erbu nebo s pány z Homberka, kteří měli stejně jako páni z Truskova také jednu sviní hlavu v erbu.⁴¹

³⁶ Václav Vladivoj TOMEK, *Kosmův letopis český*, in. Sbírká kronik a letopisů českých v překladech, Praha 1882, s. 128.

³⁷ DALIMIL, *Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha 1977, s. 111.

³⁸ Irena HRABĚTOVÁ, *Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlahol*, str. 8 – 9.

³⁹ Tamtéž, str. 8 – 9.

⁴⁰ August SEDLÁČEK, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty III*, Praha 2002, s. 320 – 322.

⁴¹ Simona KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, České Budějovice 2008, s. 10.

Za zakladatele rodu pánů z Rožmitálu je převážně považován Budislav, který je doložen spolu se svým bratrem Heřmanem k roku 1224.⁴² Ale František Palacký spatřoval prvního předka rodu už v Budislavově otci Jaroslavovi a počátek rodu tak posouvá už na konec dvanáctého století. Dále píše, že Jaroslav měl tři syny a to Heřmana, Budislava a Jaroslava. Již zmiňovaný Budislav byl, spolu se svým bratrem Jaroslavem, jedním z rádců Václava I. a jeho syn Oldřich jako první použil predikát z Rožmitála.⁴³ Což naznačuje, že již prostřednictvím jeho otce Budislava rod získal od krále Václava zázemí, aby mohl vybudovat své rodové sídlo Rožmitál.⁴⁴

Oldřich měl několik synů: Protivu, Budislava, Oldřicha a patrně ještě Sezemu. Protiva pak dále používá predikát z Rožmitálu a po něm se na Rožmitále objevuje Sezema, o kterém se neví jistě, zda to byl jeho bratr. Právě Sezema roku 1347 odprodal i přes odpor Oldřicha polovinu hradu a městečka Rožmitála pražskému arcibiskupství.

Významným pokračovatelem rodu se stal Oldřichův syn Zdeněk, zvaný starší, který byl první tohoto jména, které se ale v Rožmitálském rodě udrželo až do 18. století. Jeho manželkou byla Anežka z rodu Bavorů ze Strakonic, a pravděpodobně proto se Zdeněk stal poručníkem nezletilých dědiců Bavora IV. Později vystupuje dokonce jako svědek rozprodávání majetku Bavorů ze Strakonic. Kromě predikátu z Rožmitálu začíná využívat i predikát na Blatné a ze Strakonic. Dále v letech 1383 – 1406 zasedal i na zemském soudě, což je doklad toho, že v této době byli již Rožmitálové určitě počítáni k vyšší šlechtě. Za života Zdeňka z Rožmitálu se mezi johanitským bratrstvem ve Strakonicích objevuje jakýsi Lev, který byl bratrem laikem. Jelikož toto jméno není příliš obvyklé, je pravděpodobné, že náležel k Rožmitálům a že právě po něm převzali páni z Rožmitálu jméno Lev jako druhé křestní jméno, protože v následujících generacích se vyskytuje výhradně u nich. Za vlády Václava IV. se pak Zdeněk stává i popravcem prácheňského kraje spolu s Janem z Hradce.⁴⁵

Zdeněk starší, který umírá i se svou manželkou Anežkou před rokem 1398,⁴⁶ měl tři syny, a to Jana, Jaroslava a Zdeňka mladšího a asi i dceru Annu, která se stala manželkou Jana Smila z Křemže. Nejstarší ze sourozenců byl patrně Jaroslav, ale ten se v pramenech vyskytuje pouze do roku 1433, poslední záznam o něm pochází ze svatomartinského sněmu. Jeho bratr Jan sám zasedá v zemském soudu v letech 1408–1414 a v letech 1414–1419 se k němu na zasedáních přidává i bratr Zdeněk, zvaný mladší. Oba bratři připojili svůj podpis pod stížný list do Kostnice proti upálení

⁴² Tamtéž, s. 11.

⁴³ František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě I*, Praha 1930, s. 530 – 531.

⁴⁴ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 13.

⁴⁵ Tamtéž, s. 17 – 18

⁴⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 195.

Jana Husa⁴⁷ a společně i vyhlašují s dalšími pány válku Měštům pražským. V průběhu husitských válek se pak Blatná a Rožmitál stávají důležitými katolickými baštami. Jan se naposledy vyskytuje v pramenech k roku 1427, umírá 21. dubna 1430 a je pohřben v Domažlickém klášteře.⁴⁸ Tak zůstává nejstarším příslušníkem rodu jeho bratr Zdeněk, který se objevuje až do padesátých let 15. století. Pokračovateli rodu se stávají děti jeho bratra Jana, jelikož on sám žádné neměl.⁴⁹ Není známo, kdo byla Janova manželka, ale měl čtyři děti: dcery Johanku a Hedviku a syny Lva a Protivu.⁵⁰

1. 2. Majetky pánů z Rožmitálu za Lva z Rožmitálu

Rodovým sídlem se stal Rožmitál, který Budislav a jeho syn Oldřich mohli zbudovat díky králi Václavovi I., jak už bylo zmíněno výše. Po Oldřichovi drželi Rožmitál jeho synové Oldřich a Sezema, který roku 1347 dal svou polovici pražskému arcibiskupství výměnou za 100 kop a několik vsí. Se ztrátou části Rožmitálu, ale nesouhlasil jeho bratr Oldřich, a proto nastaly spory, které se vyřešily až po dvou letech. Na spojení obou částí Rožmitálského panství si pak rod musel počkat až do roku 1500, kdy se to podařilo Lvovu synovi, Zdeňkovi Lvovi z Rožmitála.⁵¹

Po delší dobu byl toto hlavní majetek pánů z Rožmitálu a až za Zdeňka staršího se jejich majetek rozrůstá. Jako dědic Bavorů ze Strakonice získává v roce 1382 Strakonice a později i Blatnou, kterou jako dědictví obdržel jeho syn Jan, zatímco druhorozený Zdeněk mladší obdržel Rožmitál. Ještě museli vlastnit třetí, bohužel neznámý statek, který obdržel třetí z bratrů, Jaroslav. Oldřich z Rožmberka této generaci Rožmitálů navíc pronajal Strašické panství s hradem Zbirohem, kde velmi rád pobýval Zdeněk mladší. Po jeho smrti se majiteli Rožmitálu stávají bratři Lev a Protiva, kteří už mnohem raději sídlí na Blatné. Ale i přes to se bratři o Rožmitál starali, dostavěli ho a opevnili. Roku 1463 ještě přikoupili vesnici Hlubín a obdrželi od krále Jiřího ves Mirovice výměnou za ves Vranovice. Kromě nich získali Rožmitálští bratři i tehdy pustý hrad Třemšín s vesnicemi Březí a Roželov, na východ od Rožmitálu získali ještě Nesvačily a Strýčkovy.⁵²

⁴⁷ Petr ČORNEJ a kol. *Stížný list české a moravské šlechty proti upálení Mistra Jana Husa 1415-2015*, Okrouhlice 2015, s. 11.

⁴⁸ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 182.

⁴⁹ August SEDLÁČEK, *Lev z Rožmitála*, in *Ottův slovník naučný*, sv. XV, Praha 1900, s. 975 – 977.

⁵⁰ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 19 – 21.

⁵¹ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 194.

⁵² Antonín MACÁK, *Hospodářský stav rožmitálského panství v druhé polovině 16. století*, in: *Sborník archivních prací*, 1953, Roč. 3, č. 1-2, s. 9.

Mezi statky je třeba započíst i Semily a Pecku, které přinesla Protivova manželka Kateřina.⁵³ Právě kvůli Pecce se dostala Kateřina do sporu se Lvem, který ji po Protivově smrti nechtěl dostatečně vyplatit. Nakonec Lev Pecku prodává Mikuláši mladšímu Hořickému z Hořic.⁵⁴ Dalším vodítkem, které ukazuje, že právě za Lva se rodové majetky rychle rozrůstají, je záznam z 15. října 1471. V něm Lev vstupuje v příměří s Janem z Rožmberka a vyjmenovává při tom své statky: Rožmitál, Blatnou, Střelu, Domažlice, Písecký hrad a Újezdec.⁵⁵

Písecký hrad je Lvovi zastaven po smrti Racka z Kocova, a tak už k roku 1459 vystupuje Lev jako pán na Písku. Tento statek patrně Lev nadržel až do své smrti roku 1485, jelikož už v roce 1483 zapisuje král Vladislav Písecký hrad i se zbožím Jindřichovi mladšímu z Plavna a poté asi hrad spadl na královskou komoru, jelikož roku 1485 už s ním opět disponuje král Vladislav.⁵⁶

Domažlice získali bratři Lev a Protiva v říjnu 1469 od krále Jiřího, který tak splácel dluh, který měl vůči Protivovi z Rožmitálu, navíc díky držbě Domažlic se do rukou rožmitálských bratrů dostal i tamní klášter.⁵⁷

Střelu ještě v roce 1460 držel Jindřich z Kolovrat, ale k roku 1464 už je jako její majitel zmiňován Lev, kterému v tomto roce král Jiří z Poděbrad zastavil i ves Novosedly, aby je držel právě ke hradu Střele. Jako její majitel je připomínán ještě v roce 1471, po jeho smrti pak Střela přechází na jeho syna Zdeňka.⁵⁸

V sedmdesátých letech 15. století se do rožmitálských držav dostal pustý hrádek Homberk, ke kterému náležela vesnice Trokavec a podací právo ke kostelu v Mešně. Dále byly připojeny i dvě pusté tvrze Drštka a Dvorec a s nimi vesnice Skořice a dnes již zaniklá ves Kolvín.⁵⁹

Po nějaký čas držel Lev i hrad Hlubokou, král Jiří ji nejdříve nechal zapsat své manželce Johaně, a ta ve své poslední vůli z února 1475 určuje za své dědice syna Jindřicha mladšího a bratra Lva z Rožmitálu. Na tomto základě pak v únoru 1476 získává Lev právě Hlubokou, zatímco jeho synovec Jindřich ostatní matčiny statky. Hlubokou drží Lev až do své smrti, ale na jeho dědice nepřechází, jejím novým majitelem se stává nejvyšší pražský purkrabí Jan z Janovic a Petršpurka.⁶⁰

Ohledně Újezdce (u Týna nad Vltavou) není příliš zpráv, ví se jen to, že nejdříve byl dobyt Burjanem Bechyní z Lažan a následně se dostává do držení Lva z Rožmitálu. Později se ho snaží získat jeho právoplatný dědic Jan z Újezdce. Roku 1476 padl rozsudek, aby se Jan pokusil se Lvem

⁵³ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 195.

⁵⁴ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého V*, s. 105.

⁵⁵ AČ 3, s. 579.

⁵⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého VII*, s. 191.

⁵⁷ Národní archiv, fond České gubernium - guberniální listiny, dostupné z: <<http://monasterium.net/mom/CZ-NA/CGL/361/charter>> [ověřeno 22. 11. 2015].

⁵⁸ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 231.

⁵⁹ A. MACÁK, *Hospodářský stav rožmitálského panství v druhé polovině 16. století*, s. 9.

⁶⁰ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého VII*, s. 137 – 138.

dojednat jeho odkoupení a pokud to nepůjde, aby se pokusil najít úředníka, který tam v době ztráty statek spravoval. Neví se kdy, ale nakonec se Jan opět stal vlastníkem Újezdce, jelikož ho v roce 1491 prodává.⁶¹

Úzce byly spjaty další dva statky, které Lev po několik let držel, a to hrad Přimda a tvrz Rokycany. Obojí patřilo Janovi ze Švamberka, který se stal manželem Lvovy sestry Hedviky a po jeho smrti roku 1460 tak oba statky přechází do držení Hedvičiných bratrů Lva a Protivy.⁶² Je také možné, že tvrz Rokycany Lev dobyl na Janovi mocí už někdy po roce 1457. Držel je ještě na konci šedesátých let, ale 23. srpna 1475 už jsou Rokycany spolu s Přimdou králem Vladislavem dány Zdeňkovi ze Švamberka.⁶³

Přechodně se do držení pánů z Rožmitálu dostal hrad Lopata u Plzně.⁶⁴ Nakonec ještě zbývá zmínit Vidov. Původně se jednalo o samostatný manský statek. Roku 1475 ho Lev odkoupil od vladyky Václava Hůlky a následně ho prodal Jindřichovi Cinišpánovi z Heršláku, který se poprvé objevuje jako pán na Vidově k roku 1478. Krátce po Lvově smrti ale získává Vidov zpátky jeho syn Zdeněk, protože Jindřich Cinišpán ho patrně řádně nesplatil.⁶⁵

⁶¹ Tamtéž s. 214.

⁶² A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XIII*, s. 10.

⁶³ Tamtéž, s. 218.

⁶⁴ Vladimír HOLÝ, Růst a rozklad rodového majetku Švihovských z Rýzmburka a pánů z Rožmitálu, in: *Minulosti Plzně a Plzeňska III*. Plzeň 1960, s. 61.

⁶⁵ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého III*, s. 192.

2. Mládí a první životní zkušenosti

2. 1. Hledání data narození

Líčení života Lva z Rožmitálu bychom měli začít jmény jeho rodičů a datem narození, ale s obojím nastanou potíže. Co se týče rodičů, tak známe pouze Lvova otce Jana z Blatné, ale jméno jeho matky se v pramenech nedochovalo. Problémem je i jméno samotného Lva. V literatuře se velmi často setkáme se jménem Jaroslav Lev Rožmitálu, které ale nemá žádný pramenný základ, protože v pramenech je vždy jmenován pouze jako Lev. Po tomto zjištění jsem se rozhodla, že i já budu striktně v celé práci dodržovat jméno Lev z Rožmitálu.⁶⁶

Dnes už ani nelze přesněji zjistit datum Lvova narození, protože se nezachovala žádná zpráva, podle které bychom alespoň přibližně mohli hledaný rok odvodit. Lze pouze konstatovat, že Lvův otec Jan z Blatné zemřel 21. dubna 1430 a byl pohřben v Domažlickém kostele.⁶⁷ Dále se v pramenech vyskytuje pouze Janův mladší bratr Zdeněk, který od roku 1437 zasedal v zemském soudu, ale už bez bratra Jana, se kterým zasedal před husitskými válkami.⁶⁸ Po smrti Jana z Blatné zůstávají čtyři děti, kterých se jako poručník patrně ujímá jejich nejbližší příbuzný strýc Zdeněk, který se svou manželkou Markétou žádné děti neměl.⁶⁹

Osobně předpokládám, že se Lev z Rožmitálu s největší pravděpodobností narodil ve velice neklidných dvacátých letech 15. století, kdy se České království zmítalo ve víru husitských válek a muselo čelit i vojenským intervencím ze zahraničí. Usuzuji tak z toho důvodu, že jeho otec Jan umírá už v roce 1430 a do té doby musel mít čtyři děti nebo alespoň tři v případě, že by se nejmladší ze sourozenců narodil až po otcově smrti.

Tento odhad data narození by korespondoval i s první zmínkou o něm v pramenech z roku 1446, kdy vystupuje už jako dospělý muž. Bohužel se nedá přesně říci, kolik mu tehdy muselo být minimálně let, aby takto mohl vystupovat, protože i Viktorín Kornel ze Všehrd udává, že tzv. léta

⁶⁶ Jméno Jaroslav bylo k jeho jménu připojeno pravděpodobně kvůli odlišení Lva z Rožmitálu od jeho syna Zdeňka Lva z Rožmitálu, ale musí se jednat o omyl novější literatury, protože ve starší literatuře se jméno Jaroslav neobjevuje. Srov. František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, Praha 1931, 647 s.; Frederick Gotthold HEYMANN, *George of Bohemia, King of Heretics*. Princeton 1965, 671 s.; Simona KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, České Budějovice 2008, 240 s.

⁶⁷ Datum úmrtí nalezneme už u A. SEDLÁČKA, *Hrady, zámky a tvrze království českého*, díl XI, str. 182, toto datum pak přebírá Zdeněk PROCHÁZKA, *Historické náhrobníky okresu Domažlice*, Domažlice 1990, str. 16, který doplňuje, že rok úmrtí koresponduje s náhrobkem Jana z Blatné v Domažlickém klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie.

⁶⁸ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 19.

⁶⁹ Zemřelý Jan z Blatné měl pouze dva žijící bratry: Jaroslava a Zdeňka mladšího. Z nich byl nejstarším Jaroslav, který se v pramenech naposledy objevuje roku 1433 a pak mizí, viz S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 19. Zbyl tak jediný představitel rodu, který by se mohl o nezletilé potomky Jana z Blatné postarat, a tím je Zdeněk mladší z Rožmitálu viz Dobroslava MENCLOVÁ, *Blatná: státní hrad, město a památky v okolí*. Praha 1964, s. 6.

spravedlivá, tedy zletilost, nevychází z počtu let, ale z pohlavní zralosti a jako nejjistější způsob zjištění zletilosti uvádí ohledání, které se ale mělo provádět pouze na žádost. Pokud nebyl důvod s dospělostí spěchat, stačilo počkat, až se objeví druhotné pohlavní znaky, v případě muže kupříkladu vousy.⁷⁰

Nedochoval se žádný záznam, že by měl Lev jakékoli pře se svým strýcem o majetek nebo že by mezi nimi byly jiné vážné spory, kvůli kterým by bylo třeba přistoupit k brzkému uznání Lvovy dospělosti, tudíž se v tomto případě patrně čekalo na druhotné pohlavní znaky. Pokud tedy odhaduji narození pana Lva správně, tak mu v roce 1446 bylo kolem dvaceti let a jistě patřil mezi dospělé.

2. 2. První léta mezi dospělými

Pramenně můžeme Lva z Rožmitálu dohledat, jak už bylo zmíněno, až k roku 1446, kdy ho nacházíme mezi svědky posledního pořízení patrně bezdětného Mikuláše z Chylic,⁷¹ který se kvůli nějakému těžšímu onemocnění rozhodl sepsat závěť, v níž odkazuje majetek svému strýci Přechovi a jeho dědicům. Kromě Lva, který je zde titulován jako pan Lvík z Rožmitála, se mezi svědky objevuje ještě Jan ze Švamberka či konšelé města Rakovníka.⁷²

Poté prameny na delší dobu utichají, takže se nedá říci, jak mladý pán z Rožmitálu reagoval na stále napjatější politickou situaci mezi českými pány, zvláště když v září 1448 padla do rukou Jiřího z Poděbrad Praha a s ní i jeden z hlavních představitelů opozice, Menhart z Hradce, jehož smrt roku 1449 situaci ještě více vyostřila.

Páni z Rožmitálu zůstali dlouhou dobu nestrannými a nehlásili se ani k Poděbradské jednotě, ani k Strakonické jednotě. Snad je od druhé jmenované odrazovaly i jejich dřívější rozmlísky s pány z Rožmberka. Jako příklad může posloužit případ Jana Smila z Křemže, manžela Anny z Rožmitálu. Právě skrze svou sestru Annu je Zdeněk mladší z Rožmitálu a s ním jistě i právě dospívající Lev z Rožmitálu zatažen do sporů s Oldřichem z Rožmberka. Jan Smil byl před husitskými válkami služebníkem pana Oldřicha, ale dopustil se krádeží, za což byl zajat a vězněn samotným Zikmundem Lucemburským, od kterého však paradoxně později získal značné majetky. Po propuštění se opět stal Oldřichovým nepřítelem a byl roku 1444 podruhé zajat. Tehdy byl pod nátlakem Oldřicha z Rožmberka donucen vzdát se svých majetků v jeho prospěch, k čemuž byla

⁷⁰ Viktorín Kornel ze VŠEHRD, *O právích země české knihy devatery*. Praha 1874, s. 247 – 249.

⁷¹ Jedná se o v dnešní době již zaniklou vesnici Chylice u Mirošova, asi 5 km jihovýchodně od Rokycan viz Antonín PROFOUS, *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny II*, Praha 1947, s. 82.

⁷² Lva k roku 1446 okrajově zmiňuje A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 182; text smlouvy viz Desky Dvorské 22, f. 15.

donucena i jeho manželka Anna z Rožmitálu. Ačkoliv mocnému Rožmberkovi vyhověli, byl Smil následně v Českém Krumlově popraven a Anna pak z pramenů úplně mizí.⁷³

Je však možné, že se Rožmitálové jednoduše rozhodli počkat, zda získá převahu Strakonická či Poděbradská jednota, a podle toho si zvolili, ke komu se bude bezpečně připojit. Pomyslnéisky vah se tak mohly začít pomalu ale jistě klonit k Poděbradské jednotě, když si Jiří z Poděbrad převratem v Praze ještě více upevnil své postavení a navíc se nedlouho po té stal vdovcem, protože jeho první manželka Kunhuta ze Šternberka umírá při porodu v listopadu 1449. Rožmitálům se tím otevřela možnost oboustranně výhodného sňatkového propojení s mocným pánem z Poděbrad.

Právě v této době se znovu setkáváme se Lvem z Rožmitálu. Ten se roku 1450 svou listinou z 31. května ohrazuje proti Jindřichovi z Rožmberka, Oldřichovi z Hradce a Jindřichovi z Kolovrat a jejich služebníkům a sám se staví na stranu Jiřího z Kunštátu a Aleše ze Šternberka.⁷⁴ Lev se tím zapojil do mocenského zápolení v Českých zemích na straně Poděbradské jednoty, která vznikla na sjezdu v Kutné Hoře v roce 1448 kvůli obavám z katolické restaurace.⁷⁵ Je logické, že se Lev vymezuje vůči Jindřichovi z Rožmberka a proti Oldřichovi z Hradce, protože právě oni byli jedni z hlavních představitelů strany protivné – Strakonické jednoty. Důležité je i to, že Lev čekal poměrně dlouho, než se takto vymezil. Rudolf Urbánek vypisuje k roku 1449 seznam členů Poděbradské jednoty, kde ještě není zmíněn nikdo z rodu Rožmitálů, jen Lvův strýc Zdeněk je zařazen mezi neutrální pány, kteří se zatím nerozhodli.⁷⁶

Vidíme, že se rodová politika Rožmitálů během dvou desetiletí naprosto změnila. Ještě Lvův otec Jan z Blatné stál během husitských válek pevně v katolickém táboře a spolu s bratrem Zdeňkem vyhlásil válku pražským městům a nechal opevnit hrady Blatnou i Rožmitál, které se tak staly jedněmi z hlavních bašt proti husitům.⁷⁷ Avšak se změnou politické situace v Českém království přichází i změna v politice Rožmitálů. Janův mladší bratr Zdeněk a hlavně syn Lev už se na politickém spektru začínají přiklánět na stranu utrakvisty Jiřího z Poděbrad. Nijak tím nemění svou konfesi a nadále zůstávají věrní katolickému vyznání, ale tento jejich politicky motivovaný příklon k Poděbradské jednotě se v budoucnu ukáže jako velmi dobrý a promyšlený tah.

Důvodem, proč se najednou mezi lety 1449 a 1450 začali Rožmitálové přiklánět ke straně Poděbradské, byl také sňatek Lvovy sestry Johany s Jiřím z Poděbrad. O možném manželství se muselo začít jednat krátce po smrti Jiřího první manželky Kunhuty, jelikož ke sňatku Johany z

⁷³ Václav BŘEZAN – Anna KUBÍKOVÁ (ed.) *Rožmberské kroniky: krátký a summovní výťah od Václava Březana*. České Budějovice 2005, s. 131 – 132; S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 21 – 22.

⁷⁴ SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 1858, sign. 1428.

⁷⁵ Milena BARTLOVÁ – Petr ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, Praha 2007, s. 96.

⁷⁶ Rudolf URBÁNEK, *České dějiny: Věk poděbradský II*. Praha: J. Laichter 1918, str. 379.

⁷⁷ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 19 – 20.

Rožmitálu s Jiřím došlo už v roce 1450.⁷⁸ Přesné datum sňatku není známo, proto se nedá určit, zda Lvovo vyhlášení nepřátelství Strakonické jednotě sňatku předcházelo, nebo k tomu přistoupil až poté. Jisté ale je, že právě sňatek s Johanou byl nejpravděpodobnějším důvodem, proč už Rožmitálové neotáleli se vstupem do Poděbradské jednoty. Patrně tak nepřátelství členům Strakonické jednoty nevyhlásil pouze Lev, ale i jeho strýc Zdeněk z Rožmitálu, který byl v této době hlavou rodu.

Žádné prameny neosvětlují další vývoj Lvova působení v konfliktu obou jednot, které se roku 1450 opět vojensky střetávaly. Rovněž není možné doložit, zda se mohl Lev nějak podílet na Jiřího zásazích do konfliktu Fridricha a Viléma Saských, který propukl ve stejné době. Znovu se totiž Lev z pramenů vynořuje až v roce 1452, a to v listině z pražského sněmu konaného na svatého Jiří, kde byl zvolen Jiří z Kunštátu a Poděbrad zemským správcem. Lev je zde zmíněn spolu se svým strýcem Zdeňkem, který je na rozdíl od svého synovce zapsán na jednom z předních míst.⁷⁹ Po této volbě, kde je jasné, že Lev musel vystupovat jako podporovatel nového pana správce, se z pramenů opět na dlouhou dobu vytrácí.

Co Lev z Rožmitálu dělal následujících šest let, prameny nesdělují, ale předpokládám, že se i nadále snažil pomáhat své sestře Johaně a jejímu manželovi a kromě toho se jistě staral o rodinný majetek. Znovu Lev vystupuje v pramenech až v roce 1458, ale už je tu patrný rozdíl. V předchozích listinách byl vždy titulován jako Lvík z Rožmitálu, ale od tohoto roku už je vždy nazýván Lvem. Z toho lze vyvodit, že jeho strýc Zdeněk někdy v této době umírá, ale bohužel se nedá přesně dohledat, kdy k úmrtí došlo. Naposledy je Zdeněk z Rožmitálu zmiňován k roku 1454, kdy se účastní zemského soudu, a pak už prameny o jeho osobě mlčí.⁸⁰ Můžeme se tedy domnívat, že mezi léty 1454 až 1458 Zdeněk z Rožmitálu umírá a Lev se tak stává hlavou Rožmitálského rodu.

Další podstatnou změnou ve Lvově životě byl sňatek. Jeho první manželkou se stala Machna neboli Markéta z Valdštejna, která mu 7. ledna 1458 zapisuje své věno. Lev je zde titulován jako její muž, takže by se dalo usuzovat, že ke svatbě mohlo dojít už během roku 1457.⁸¹ O jejich rodinném soužití však prameny nic bližšího nesdělují. Jedinou věc, kterou snad můžeme ohledně jejich manželství odvodit, je, že právě s touto manželkou měl Lev syna Zdeňka Lva z Rožmitálu, protože se jeho kmotrem stal Bernart z Valdštejna.⁸²

⁷⁸ Otakar ODLOŽILÍK, *The Hussite King: Bohemia in European Affairs 1440-1471*, New Brunswick 1965, s. 74.

⁷⁹ Archiv český čili staré písemné památky české i moravské (dále AČ) II, František PALACKÝ (ed.), Praha 1842, s. 309.

⁸⁰ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 22.

⁸¹ AČ III, s. 576.

⁸² S touto myšlenkou přichází Simona Kotlářová a odkazuje na listiny, v nichž Zdeněk Lev z Rožmitálu oslovuje Bernarta jako svého kmotra viz S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 136.

Je otázkou, zda se Lev účastnil volby a následné korunovace Jiřího z Poděbrad v květnu 1458, protože jeho jméno mezi voliteli nového krále chybí. Je zvláštní, že by si nechal ujít tento triumf svého švagra a sestry, protože to bylo vyvrcholení snah celé poděbradské strany, do které se počítal i on. Snad mu mohla v účasti na volbě zabránit nemoc nebo jiné důležité záležitosti.

2. 3. První vojenské a diplomatické zkušenosti

Prvním doložitelným krokem Lva z Rožmitálu do víru vyšší politiky je rok 1459. Jiří z Poděbrad měl už delší dobu problémy se svými saskými sousedy. Vilém Saský, dřívější Jiřího spojenec, se nechtěl smířit s jeho vítězstvím v boji o českou korunu a všemožně se snažil volbu zpochybnit nebo najít zastání u jiných panovníků. Vilém byl finančně vyčerpaný z nedávné války se svým starším bratrem Fridrichem Saským, tudíž nemohl podniknout žádnou větší akci proti Jiřímu. Pokusil se sice uplatnit své nároky na Slezsko, ale to byla akce předem zhacená kvůli nejednotnému postoji Slezanů. Spory měl Jiří i s Fridrichem Saským ohledně českých lén na saském území, které Fridrich odmítal navrátit. Nakonec se zneprátelené strany dohodly na sjezdu v Chebu v dubnu 1459, kde se řešila krom zmiňovaných problémů i tzv. markraběcí válka tedy konflikt Wittelsbachů s Hohenzollerny v říši, v níž se Jiří z Poděbrad stal pomyslným jazýčkem na vahách.⁸³

Chebské jednání bylo nakonec poměrně úspěšné, jelikož se Vilém vzdal svých nároků na český trůn i Slezsko a zasnoubil svou dceru Kateřinu s Jiřího synem Hynkem z Poděbrad. Následovalo ještě zasnoubení mladšího syna Fridricha Saského s Jiřího dcerou Zdeňkou, poté co byla vyřešena otázka českých lén.⁸⁴

O Lvově přítomnosti v Chebu víme bezpečně díky listině z 25. dubna 1459, ve které jsou shrnuty výsledky chebského jednání a Lev spolu s dalšími pány vystupuje jako svědek, ale zatím nemá žádný zvláštní titul, avšak je zmíněn na prvním místě hned po držitelích úřadů.⁸⁵ Předpokládám, že přijel už 7. dubna ve společnosti Jiřího a dalších pánů a následně se mohl účastnit jednotlivých jednání, na kterých mimo jiné mohl získávat i své první diplomatické zkušenosti.

Od února 1460 se v Říši vojensky střetávala strana císařská s wittelsbašskou a mimo konflikt nezůstalo ani České království. Ludvík Bavorský zde verboval žoldnéře a získal vojenskou podporu některých českých pánů, kteří se následně objevují na válečném poli, přičemž velkými oddíly disponoval Racek Rýzmborský, Jan Calta z Kamenné Hory a další. Nakonec se z českých žoldnéřů vytvořilo vojsko o síle asi 3500 mužů, které vedl Lev z Rožmitálu, již zmiňovaný Jan Calta z Kamenné Hory, Dobrohost z Ronšperka a několik dalších. Pohyb vojska je doložen od

⁸³ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 167 – 169.

⁸⁴ R. URBÁNEK, *Věk poděbradský III*, s. 503 – 510.

⁸⁵ Antonín HAAS (ed), *Archiv koruny české VI (1438 – 1526)*, Praha 1958, s. 64 – 65.

začátku února do konce března, kdy ve dvou proudech mířilo přes Weiden a přes Koubu do Ingolstadtu, kde měl být proveden mustruňk. Celé vojsko Ludvíka Bavorského, které s českými žoldněři čítalo přes 18 000 mužů, vytáhlo v dubnu proti Albrechtu Braniborskému, který byl hlavou císařské strany, a podařilo se mu dobýt řadu hradů. Nakonec byl Albrecht Braniborský zatlačen do defenzivy a díky českému zprostředkování mohl uzavřít s Ludvíkem Bavorským mír, čímž na chvíli konflikt v Říši utichl.⁸⁶

I když vztah mezi Jiřím z Poděbrad a Zdeňkem ze Šternberka pomalu ale jistě získával trhliny, stále ještě nedošlo k roztržce, a tak můžeme Lva v roce 1461 najít v Olomouci, kde 20. ledna vystupuje jako jeden ze svědků na listině, která zasubuje Zdeňkova syna Jiřího s Kateřinou, dcerou Jana z Rožmberka.⁸⁷

Je otázkou, zda byl Lev v Olomouci přítomen kvůli tomuto jednání nebo zda se zde vyskytoval z jiného důvodu a pán ze Šternberka pouze využil jeho přítomnost a požádal ho o účast. Je totiž zvláštní, že ostatní svědkové jako Jan z Pernštejna, Vaněk z Boskovic či Jan z Cimburka jsou Moravané a pouze Lev pocházel z Čech. V jeho případě to bylo doslova z druhého konce království. Je také možné, že Zdeněk ze Šternberka se s Lvem z Rožmitálu často setkával v Praze a navázal s ním přátelské styky, díky nimž mohl po Lvovi žádat přítomnost u podpisu této smlouvy. Rovněž ho o přítomnost při podpisu mohl požádat otec nevěsty, tedy Jan z Rožmberka. Přece jenom to byl Lvův soused a i přes občasné neshody se museli dobře znát. Jan si mohl přát, aby u podpisu byl někdo z českých přívrženců jeho strany, pro případ, že by smlouva nebyla dodržena a Jan z Rožmberka by vymáhal na Zdeňkovi ze Šternberka 2000 kop grošů pražských uvedených v listině.

V roce 1460 si Lev i se svým bratrem Protivou značně majetkově polepšili. Jejich sestra Hedvika provdaná za Jana ze Švamberka ovdověla a oni se jako poručníci ujali jejího syna Zdeňka ze Švamberka. Zajímavé je, že se poručníkem nestal nejbližší mužský příbuzný Bohuslav ze Švamberka, který by na to měl jistě mnohem větší nárok. Svou roli musely sehrát obavy krále Jiřího z loajality pana Bohuslava.⁸⁸ Rožmitálští bratři díky tomu připoutali ke svým majetkům hrad Přimdu a Rokycany, na nichž mohli dalších patnáct let neomezeně vládnout, protože mít v poručnictví sirotka znamenalo mít i absolutní nadvládu nad jeho majetkem.⁸⁹

Roku 1461 opět propukl konflikt mezi německými knížaty a ani tentokrát nezůstal Jiří z Poděbrad mimo něj a do bojů se tentokrát zapojil i Lev z Rožmitálu. Nejdříve se vojensky střetli Albrecht Braniborský s Ludvíkem Bavorským, kterého podporoval český král Jiří, poté co vzdal

⁸⁶ Jiří JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV. = Chronik der böhmisch Grenze IV*, Domažlice 2004, s. 23 – 24; JÁNSKÝ, Jiří. *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, Domažlice 2009, s. 104.

⁸⁷ AČ III, s. 569.

⁸⁸ Jiří JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka: pětisetletá saga rodu s erbem labutě*, Domažlice 2006, s. 119.

⁸⁹ Josef MACEK, *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526) II: Šlechta*. Praha 1994, s. 115.

snahy o smíření znepřátelených stran. Albrechta sice podporoval císař Fridrich, ale ten se nakonec přiklonil k jednání o míru, protože proti němu povstal jeho bratr Albrecht Rakouský a císař byl tak donucen žádat Jiřího z Poděbrad o pomoc při jednání s bratrem. Jiří pomoc císaři neodmítl a to přineslo ovoce, když císař podporoval sjezd, který by urovnal vztahy mezi Ludvíkem Bavorským a Albrechtem Braniborským. Na sjezdu bylo nakonec vyjednáno pouze příměří mezi oběma stranami, které Albrecht záhy vypověděl, a válka opět pokračovala.⁹⁰ Pro císařské vojsko se boje v Rakousku nevyvíjely dobře, což vedlo k podepsání příměří mezi císařem Fridrichem a bavorskou stranou. Do příměří ale nebyl zahrnut Albrecht Braniborský, což následně dovolilo česko-bavorsko-rakouským silám, aby se mu společně postavily.⁹¹

Jiří zaslal 1. září Albrechtu Braniborskému odpovědný list a započal s válečnými přípravami na pomoc Ludvíku Bavorskému. Bylo svoláno české vojsko, které v září 1461 postupně táhlo dvěma směry. První část se vydala pod velením Jana Calty z Kamenné Hory a Beneše z Veitmile na Weiden a Hersbruck a druhá pod velením Lva z Rožmitálu a hofmistra Petra Kdulince z Ostroměře se vydala přes Domažlice a Koubu taktéž k Hersbrucku. Lvovo vojsko čítající přibližně 4000 mužů bylo 9. září v Hersbrucku na východ od Norimberka, ale nezdálo se, že by se chystali táhnout k vojsku Ludvíka Bavorského, které leželo před Novým Městem nad Aischou, ale operovali samostatně. Patrně měli v úmyslu přepadnout severní území Albrechta Braniborského z Amberka, kam dorazili 12. září. Část českých žoldnéřů, asi 1500 mužů, rozmístil Ludvík Bavorský jako posádky hradů, jmenovitě můžeme zmínit Koubu, Lauf, Weiden, Heideck a další. Albrecht se neodvážil proti silné přesile svést rozhodující bitvu a stáhl se, čímž umožnil protivníkům plenění.⁹²

Postupně význam české pomoci straně bavorské klesal, a poté, co se král Jiří ujal role smířčího soudce mezi znepřátelenými stranami, ukončil i vojenské tažení vojska vedeného Lvem a Kdulincem.⁹³ Navíc českému vojsku nepomáhalo ani to, že nastaly rozpory mezi Lvem z Rožmitálu a Petrem Kdulincem, za něž byli oba pokáráni od krále Jiřího na listopadovém sněmu v Praze.⁹⁴ Bohužel se neví, jakého charakteru jejich spory byly, ale odhadovala bych, že se nemohli shodnout na dalším vojenském postupu.

Právě na zmiňovaném listopadovém sněmu v Praze došlo k jednání o smíru v Říši, jelikož Albrecht Braniborský nabízel mírové jednání. Obě znepřátelené strany měly v Praze své prostředníky, kteří reprezentovali před králem Jiřím svá stanoviska. Ve prospěch markrabího Albrechta Braniborského jednal kupříkladu Matyáš Šlik. Vévodu Ludvíka Bavorského při pražském

⁹⁰ Václav Vladivoj TOMEK, *Dějepis města Prahy 7*. Praha 1906, s. 26 – 31.

⁹¹ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 29 – 32.

⁹² J. JÁNSKÝ, Jiří. *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 32 – 33.

⁹³ Jiří JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích, rod erbu berana*, Domažlice 2013, s. 150.

⁹⁴ R. URBÁNEK, *Věk poděbradský IV*, s. 478 – 480.

jednání podporovali převážně ti, kteří se podíleli na vojenských taženích v jeho prospěch. Byli to hlavně Jan Calta z Kamenné Hory, hofmistr Petr Kdulinec z Ostromíře či Lev z Rožmitálu. Posledně jmenovaný měl navíc dvojnásobný prospěch z této války, protože měl četné žoldnéře v Bavorsku a z nich i zisk. Proto asi není náhoda, že královna Johanna byla dalším podporovatelem vévody Ludvíka.⁹⁵ Příběh byl ujednáno 21. prosince a mělo trvat až do 24. dubna 1462, přičemž se v únoru měl sejít další sněm, který by urovnal všechny spory. Ale už 13. ledna obnovil Albrecht Braniborský válku svým vpádem na Bavorské území, protože už si byl jist další podporou v Říši. Následovala jednání v Českých Budějovicích, kde Ludvík Bavorský opět žádal Jiřího o podporu, které se mu nakonec dostalo, jelikož král Jiří se zavázal, že do 23. března vyšle vojsko. Co slíbil, to splnil, protože už 20. března překročilo vojsko tvořené pěšími i jízdními oddíly českou hranici a pod velením Lva z Rožmitálu a Buriana z Gutštejna zamířilo k Weidenu.⁹⁶ Tentokrát bohužel nejsme informováni o síle vojska. Zachoval se pouze údaj, že jeho předvoj tvořilo 300 jízdních vedených Burianem z Gutštejna, z čehož by se dalo vyvodit, že hlavní vojsko vedl Lev.⁹⁷ Tažení ale nemohlo trvat déle než měsíc, protože už v květnu následovalo další, v jehož čele opět stanul pán z Rožmitálu.⁹⁸

Ještě jedno silné vojsko pod velením Lva z Rožmitálu bylo vysláno ve zmiňovaném květnu 1462. Vojsko se sbíralo u Prahy v druhé polovině dubna a už na začátku května se nacházelo za hranicemi poblíž Chebu a kolem 19. či 20. května bylo v poli u bavorského Wunsiedelu, který není daleko od hranic Českého království.⁹⁹ Dalšími veliteli byli Jan Calta z Kamenné Hory a Apel Fictum a podle zpráv očitých svědků čítalo vojsko něco mezi 7000–9000 muži.¹⁰⁰ Lev se svým vojskem Wunsiedel oblehl, ale záhy začal pociťovat nedostatek zbraní, protože disponoval pouze dvěma děly a žádal, aby mu byla zaslána další. Obléhání nepřineslo ani po šesti týdnech žádné úspěchy, což vedlo Lva k pokusu o jednání s obránci města. Dne 4. června 1462 vyzval Jošta Širntyngára, velitele wunsiedelské obrany, k rozmluvě. I když ve městě byly obavy, aby Širntyngár Lvovi město nevydal, nic takového se nestalo, jelikož Jošt odmítl přijmout české podmínky. Když jednání ztroskotalo, zavelel Lev k poslednímu útoku na město, který trval čtyři hodiny a byl

⁹⁵ Uwe TRESP, *Söldner aus Böhmen: im Dienst deutscher Fürsten: Kriegsgeschäft und Heeresorganisation im 15. Jahrhundert*. Paderborn 2004, s. 200. Během roku 1461 vyslal Lev do Bavorska asi 150 žoldnéřů. Tamtéž s. 424, přičemž takto vysílání žoldnéřů nebyli vedeni přímo Lvem, ten stejně jako jiní přední čeští páni, zmiňme Zdeňka ze Šternberka či Jana z Rožmberka, pouze vybral velitele, který pak jednal jeho jménem: Tamtéž s. 442.

⁹⁶ R. URBÁNEK, *České dějiny: Věk poděbradský IV*, s. 504 – 517.

⁹⁷ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 37.

⁹⁸ Je možné, že bylo tažení ukončeno krátce po svém začátku, když 29. března 1462 při menší potyčce zemřel pan Burian z Gutštejna, viz J. JÁNSKÝ, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, s. 106.

⁹⁹ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 33.

¹⁰⁰ U. TRESP, *Söldner aus Böhmen*, s. 203, přičemž síla vojska se dá těžko určit, protože zprávy o ní se liší: Hejtman z Hofu Jan z Waldenfelsu odhadoval sílu vojska na 9000 mužů, ale jiná zpráva sděluje, že Češi měli jen 5000 mužů, jak uvádí J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 39.

neúspěšný. Druhého dne, tedy 5. června, Lvovo vojsko odtáhlo. Můžeme odhadovat, že se Lvovo vojsko nadále účastnilo vojenských operací, a to asi až do druhé poloviny července 1462, protože krátce po 19. červenci přišla Lvovi zpráva z Chebu, v níž mu tamní konšelé sdělují své obavy z možného napadení a žádají, aby se jejich vojáci, kteří tvořili část Lvova vojska, vrátili domů k obraně města.¹⁰¹

Na podzim 1462 nastal obrat i ve Vídni, kde byl po různých sporech obklíčen císař Fridrich i s rodinou ve svém vídeňském hradě a žádal o pomoc Jiřího z Poděbrad. Jiří začal jednat. Svolal zemskou hotovost a poslal napřed syna Viktorina s menším vojskem. Sám král vyrazil s vojskem 8. listopadu do Znojma, kam se k 11. listopadu měl shromáždit zbytek zemské hotovosti. Odtud pak pokračoval do Vídně a mezi mnoha pány, kteří ho na tažení doprovázeli, nacházíme i pana Lva. Tažení se účastnilo i mnoho dalších, kteří se válečně angažovali na česko-bavorské hranici, přičemž nyní jejich absence znamenala pro pohraničí kýžený klid. K obléhání Vídně nebyly v polovině listopadu zrovna dobré podmínky, proto se Jiří rozhodl, že zkusí, zda by Vídeň a Albrecht Rakouský nebyli nakloněni jednání. Po uzavření příměří byl vyslán kníže Viktorin v doprovodu několika dalších českých pánů, mezi nimiž se nacházel i pan Lev, aby poskytli důstojný doprovod císaři na jednání.¹⁰² K němu došlo v Korneuburce, kde byl smluven mír a jeho podmínky. Ani na tomto jednání nechyběl Lev z Rožmitálu, který je zde zmiňován ještě s několika dalšími českými pány: Zdeňkem ze Šternberka, Janem z Rožmberka a oběma Kostky z Postupic.¹⁰³

Korneuburské dohody ale znamenaly v důsledku ochlazení česko-bavorských vztahů, protože král Jiří se zavázal, že přiměje Ludvíka Bavorského ke smíru s císařem. Bez předchozího projednání tak postavil bavorského vévodu před hotovou věc. Ten jako vůdce proticísařské opozice jistě nebyl z tohoto vývoje nadšený a odmítl o dohodách jednat bez porady se svými spojenci. Zatím však nenastal úplný rozkol a Ludvík i nadále u papeže intervenoval ohledně kompaktát, protože jistě nechtěl ztratit českou vojenskou podporu. Patrně stále spoléhal na vliv královny Johany a jejího bratra Lva, u něhož se dá předpokládat silnější probavorská orientace.¹⁰⁴

K roku 1463 mnoho zpráv nemáme. Lev se i nadále zapojoval do dění nejen v Čechách, ale i za hranicemi království. Snad pro jeho vojenské úspěchy a zkušenosti byl požádán, aby se stal ochráncem kláštera Waldassen, který se nachází nedaleko českých hranic, k čemuž se Lev zavázal 23. dubna 1463.¹⁰⁵ S jistotou můžeme dále konstatovat, že Lev byl ve víru vysoké politiky, když se

¹⁰¹ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 38.

¹⁰² J. JÁNSKÝ, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, s. 110 – 111, Jánský zde chybně u Lva uvádí titul nejvyššího hofmistra, protože jeho držitelem se Lev stává až roku 1467.

¹⁰³ R. URBÁNEK, *Věk poděbradský IV*, s. 620 – 626.

¹⁰⁴ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 53.

¹⁰⁵ Amberg, Staatsarchiv Kloster Waldsassen Urkunden (1132-1798) 733, in: monasterium.net, URL <<http://monasterium.net/mom/DE-StAam/Waldsassen/733/charter>>.

stal ještě se sestrou Johanou důvěrníkem Albrechta Braniborského, který navázal opět přátelské styky s Jiřím z Poděbrad. Na letním sněmu v Praze téhož roku pak Albrecht získával informace právě od pana Lva či královny Johany.¹⁰⁶

24. srpna 1463 byl v Praze uzavřen mír, který ukončil markrabskou válku, pro Ludvíka Bavorského byl ovšem zklamáním, jelikož i přes jeho značné úspěchy na bojišti vyšel z mírového jednání jako vítěz jeho sok Albrecht Braniborský. Ten už v únoru téhož roku podepsal s králem Jiřím přátelské smlouvy a český král se pomalu ale jistě začal od svého dřívějšího spojence odvracet.¹⁰⁷ Zdá se, že se změnou politiky Jiřího z Poděbrad přichází i změna v politické orientaci Lva z Rožmitálu. Ještě roku 1462 ho nalézáme mezi českými pány, kteří působili ve službách vévody Ludvíka Bavorského,¹⁰⁸ ale už roku 1463 se kloní, stejně jako jeho královský švagr, k Albrechtu Braniborskému, tedy Ludvíkovu protivníkovi. Snad zde mohl hrát roli i přísný zákaz služby v zahraničí, který král Jiří vydal v říjnu 1462, čímž Lev mohl přijít o příjmy, které mu plynuly z jeho akcí ve prospěch vévody Ludvíka. Je možné, že ho ke změně smýšlení přivedla rovněž finanční vyčerpanost Ludvíka Bavorského.¹⁰⁹ Naproti tomu Jiří z Poděbrad slíbil Albrechtu Braniborskému, že bude moci v Čechách najímat žoldnéře a kondotiéry, což pro Lva znamenalo možnost dobrých zisků, ale tentokrát z pokladnic Hohenzollernů.

I když o Lvovi prameny v této době hovoří převážně, když se zapojil do vyšší politiky, tak nechybí ani doklady, že musel řešit i spory se svými sousedy v rodných západních Čechách. Ještě na podzim 1463 se Lev patrně dostal do menšího sporu s Janem z Rožmberka, jelikož se zřejmě nepohodl se Zvíkovským purkrabím Petrovským, který byl ve službách Rožmberků. Ten si na Lva stěžoval ve svém dopise Janovi z Rožmberka s tím, že mu měl Lev rozkazovat jako by byl jeho poddaným. Jan z Rožmberka se obrací na Petrovského s žádostí, aby mu poslal přepis Lvova dopisu, že on ho ve sporu neopustí.¹¹⁰ Jestli spor vyústil do jednání obou velmožů nebo jenom vyzněl do ztracena, už bohužel prameny nesdělují.

2. 4. Zemským sudím

V roce 1464 se rozrostly rodové državy Rožmitálů, protože Jiří z Poděbrad zastavil Lvovi z Rožmitálu půl vesnice Novosedly, které patřily k zámku Hluboké. Navíc král povolil, aby zde Lev

¹⁰⁶ R. URBÁNEK, Rudolf, *Věk poděbradský IV*, s. 680.

¹⁰⁷ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 186.

¹⁰⁸ František PALACKÝ, *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer: im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450-1471)*, Wien 1860, s. 184 – 185.

¹⁰⁹ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 186.

¹¹⁰ AČ XIV, s. 130.

vybudoval rybník, který měl rod Rožmitálů držet i v dalších generacích ke hradu Střele.¹¹¹ Tato zpráva by nebyla tak důležitá, kdyby zde Lev neměl u svého jména i titulaturu. Poprvé je zde Lev jmenován jakožto nejvyšší sudí království českého. Zdá se tedy, že jeho angažovanost na poli vojenském i diplomatickém konečně přinesla ovoce a vynesla mu vysoký úřad. Nahradil tak Zbyňka Zajíce z Házmburka, jehož smrtí v roce 1463 byl tento post uprázdněn.¹¹²

Někdo by mohl namítnout, že Lev vděčil za tento kariérní postup pouze tomu, že byl bratrem královny Johany, ale to nemohl být jediný důvod, i když jistou roli mohl sehrát i tento příbuzenský svazek.¹¹³ Pokud by Lev nebyl příliš schopný, ale přes to by chtěl zastávat některý z úřadů a tlačil by na svou sestru, aby mu nějaký pomohla získat, patrně by obdržel nějaký méně významný post. Soudím tak z toho, že Jiří z Poděbrad byl pragmatický politik a obklopoval se zkušenými či talentovanými lidmi. Zdá se mi tedy pravděpodobnější, že se Lev musel osvědčit jako dobrý vojevůdce i politik, jinak by ho král Jiří neposlal na tolik vojenských tažení a nebral ho na mnohá jednání.¹¹⁴ Proto se domnívám, že Lev obdržel významný post nejvyššího sudí království českého jako odměnu za své zásluhy.

Velkým problémem, který se už delší dobu rýsoval, byly stále se zhoršující vztahy krále Jiřího s Římem. Už v červnu 1464 vyhlásil papež Pius II. na krále pūhon a žádal, aby se Jiří z Poděbrad dostavil do 180 dní před soud, ale Piova smrt v srpnu 1464 Jiřího stíhání na krátko zastavila.¹¹⁵ Nový papež Pavel II. však hodlal pokračovat v politice proti králi Jiřímu ve stopách svého předchůdce, a tak se spory rozhořely znovu. Právě jedním z posledních pomyslných hřebíčků do rakve vztahů s Římem byl spor, který král Jiří vedl s Hynkem Bítovským a který se dostal až před papežskou kurii.

V roce 1465, přesněji v listině ze 7. března vystupuje Lev z Rožmitálu spolu se Zdeňkem ze Šternberka a dalšími pány na obranu krále Jiřího před nařčením u papežské kurie.¹¹⁶ Vše začalo stíháním Hynka Bítovského, který byl označen za zemského škůdce, jenomže informace o stíhání Bítovského se dostala až ke kurii, kam Bítovský uprchl a kde také začal rozhlašovat, že byl stíhán králem Jiřím pro víru, což papeže Pavla II. rozhořčilo a přikázal, aby bylo okamžitě ukončeno

¹¹¹ AČ III, s. 572; V souvislosti s rybníkářstvím zmiňuje pány z Rožmitálu Josef Macek, který je řadí spolu s Pernštejnými či Rožmberky k panským rodům, které se výrazně podílely na budování rybníční sítě v Českém království a mohly tak díky této hospodářské činnosti získat nemalé příjmy do svých truhlic, viz MACEK, Josef. *Jagellonský věk v českých zemích: (1471-1526), Hospodářská základna a královská moc*. Praha: Academia, 1992, s. 79 – 82.

¹¹² HEYMANN, Frederick Gotthold. *George of Bohemia, King of Heretics*. Princeton 1965, s. 387.

¹¹³ Lev nebyl jediný šlechtic, který mohl alespoň trochu těžit z příbuzenství s králem Jiřím. Dalšími byl kupř. Jan mladší z Vartenberka či Beneš z Weitmile, jak uvádí M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 217.

¹¹⁴ Josef Macek při svém vykreslování osobnosti krále Jiřího poukazuje na jeho snahu obklopoval se v politické rovině co nejschopnějšími lidmi, viz Josef MACEK, *Jiří z Poděbrad*. Praha 1967, s. 219 – 220.

¹¹⁵ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 88 – 89.

¹¹⁶ SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 2411, sign. 1881.

obléhání hradu Cornštejna, patřícího Hynkovi Bítovskému a aby papežský legát Rudolf v té věci také zasáhl. Na kurii se zatím obrátil samotný král Jiří a vysvětloval, že postih nebyl rozhodně z důvodů náboženských, ale pro jeho porušení zemských zákonů. Dokonce i olomoucký biskup Taspsal legátu Rudolfovi, že Jiří z Poděbrad rozhodně jednal podle zemského práva. Dlouho na sebe nenechala čekat ani reakce českých pánů, kteří se v již zmiňované listině snažili dosvědčit papeži Pavlu II. a kolegiu kardinálů, že král Jiří sice oblehl hrad Cornštejn, patřící Hynkovi z Bítova, ale nebylo to z náboženských důvodů, nýbrž pro Hynkovo opakované nepřátelství. Papežská odpověď přišla až v polovině června. Pavel II. v ní dal najevo, že podle něj je pravda na straně pana Hynka, protože on nemusel poslouchat krále, který není v jednotě s církví. Pavel II. také požadoval, aby se upustilo od obléhání hradu Cornštejna.¹¹⁷ Na to už bylo pozdě, protože Cornštejnská posádka se kvůli zmenšujícím zásobám jídla a munice 9. června vzdala a hrad byl nedlouho poté rozbořen. Nakonec tedy nepomohly přímluvy ve prospěch krále Jiřího ani ze strany českých a moravských pánů, ani od vysokého církevního preláta a výsledkem rozporů mezi Prahou a Římem bylo obnovení půhonu proti Jiřímu, který papež Pavel II. vyhlásil 28. června 1465.¹¹⁸

Zdá se, že ono kritické léto 1465 trávil Lev hlavně v Praze, nebo tam pobýval minimálně na přelomu června a července, kdy musel patrně předsedat soudu. O jeho pobytu svědčí listina z 23. června, ve které Lev a několik dalších vysoce postavených pánů posílají dopis Štěpánovi z Lichtenburka a Bítova, ve kterém mu sdělují, že o něm jednali s králem a dokonce mu dojednali glejt pro bezpečnou cestu ke králi.¹¹⁹ V následující listině z 14. července 1465, opět sepsané v Praze, král Jiří urovnává spor s Ottou II., falckrabětem rýnským a vévodou Ludvíkem bavorským ohledně českých lén v Horní Falci, které byly dříve odtrženy, ale Otta uznal nároky české koruny a přijal od Jiřího několik měst a hradů v léno. Lev se zde jako už obvykle objevuje mezi svědky, ale tentokrát je zapsán hned po Jiřího synech, kteří taktéž vystupují jakožto svědci.¹²⁰ Zdá se tedy, že Lvovo postavení bylo čím dál silnější a řadil se mezi opravdovou elitu mezi českými pány.

Můžeme usuzovat, že pobyt v Praze byl v tomto čase jistě velmi důležitý pro samotného Lva, protože se již přibližovala doba odjezdu na jeho velkou zahraniční cestu. Vzhledem k tomu, že měl pravděpodobně během cesty navazovat dobré kontakty s panovnickými dvory a snad i získávat podporu pro krále Jiřího, bylo jistě nezbytné, aby takováto cesta byla dobře naplánována. Je tedy možné, že se Lev na královském dvoře zdržoval i proto, aby mohl s Jiřím, který zde také v létě pobýval, a možná i za přispění své sestry nebo jiných pánů dokončit přípravy a plány na cestu.

¹¹⁷ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 96 – 102.

¹¹⁸ O. ODLOŽILÍK, *The Hussite King*, s. 167 – 168.

¹¹⁹ AČ XIV, s. 145.

¹²⁰ Antonín HAAS (ed), *Archiv koruny české 6 (1438 – 1526)*, Praha 1958, s. 97.

3. Cestou necestou západní Evropou

3. 1. Důvody k vyslání poselstva

Oba deníky, ze kterých budu vycházet v této kapitole, vznikly v rámci dlouhé, přibližně rok a půl trvající cesty po západní Evropě, kterou Lev z Rožmitálu a na Blatné podnikl s poměrně početným doprovodem v letech 1465 až 1467. Obecně se soudí, že cílem cesty bylo získat sympatie a možná i přímo přísliby podpory pro Jiřího z Poděbrad, protože rok 1465, kdy se poselstvo vydalo na cestu, nebyl pro krále Jiřího nijak příznivý. Papež Pavel II. nastavil ostřejší kurz proti kacírskému králi, který se odmítal vzdát kompaktát. Dá se proto předpokládat, že součástí Jiříkových diplomatických aktivit bylo i poselstvo vedené jeho katolickým švagrem Lvem, které však bylo navenek prezentováno jako soukromá záležitost pána z Rožmitálu.

V důsledku propagandy papeže Pavla II. se mohli Češi Evropě i nadále jevit jako kacíři, protože vzpomínky na husitství byly stále živé. Proto bylo též velmi důležité, jaký dojem poselstvo na dvorech monarchů zanechá. Jedním z cílů dlouhého putování bylo nejen šířit dobrou pověst krále Jiřího a jeho poddaných jako skutečných křesťanů, ale i lidí, kteří rozumějí nejen kultuře, ale dokáží se i jako praví rytíři ohánět mečem. Reprezentativní ráz poselstva utváří i fakt, že v něm byli přítomni nejen muži s vyšším sociálním statutem, ale i velké množství specializovaných služebníků jako třeba kuchař či loutnař. Nechyběl samozřejmě ani herold, který krom znalostí heraldických byl jistě i užitečný coby tlumočník.¹²¹

Poselstvo také mohlo sondovat terén pro Poděbradovy další plány, což se mi zdá pravděpodobné, vzhledem k mnoha důvěrným jednáním, která Lev podnikl během své cesty.¹²² Ale i přes diplomatický ráz cesty, nesmíme podcenit dychtivost samotného Lva, který se těšil na množství míst a relikvií, které spatří. Vyslovil i přání jet až do Jeruzaléma, což rozhodně nezapadá do jeho diplomatického snažení. Bohužel to neuskutečnil, patrně kvůli finančním obtížím, které ho postihly v Benátkách, odkud by mohl odcestovat na východ.

3. 2. Kdo byl Václav Šašek z Bírkova a Gabriel Tetzl?

Osobnost autora má vždy zásadní vliv na to, jaký dojem v nás jeho vypravování zanechá a u cestopisů to platí dvojnásob, neboť co jednomu připadá důležité, jiný může minout bez povšimnutí. Autorství prvního z deníků je v současnosti připisováno Václavu Šaškovi z Bírkova, ale určení jeho totožnosti nebylo jednoduché. Dobrovský jej považoval za průvodce pana Lva a označuje ho

¹²¹ Rudolf URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. XXIV.

¹²² Milena BARTLOVÁ – Petr ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, Praha 2007, s. 228.

doslova za šaška, protože toto povolání by nijak neodporovalo tomu, aby byl členem diplomatického poselstva. Později se ustálila představa J. E. Horkého, že se jedná o člena rodu Šašků z Mezihoří na Plzeňsku, s čímž souhlasil i Palacký, ale změnu způsobili Martin Kolář a August Sedláček, kteří za autora cestopisu považují Václava Šaška z Bírkova, což se dodnes bere za pravděpodobné.¹²³

Samotné autorství je Šaškovi přiřčeno díky zmínkám o Šaškovi v textu, které nás nenechají na pochybách, že autor a onen cestopisný Šašek jsou jedna a tatáž osoba. Kým ale onen Šašek byl? Rudolf Urbánek ho popisuje jako muže, ve kterém se spojuje voják a venkovský zeman, který touží po poklidném životě, jelikož si často posteskuje po domově a rodném popluží, se kterým srovnává to, co na své cestě vidí. Všimá si i selských zvyků v cizích zemích, celkově je jeho zájem zaměřen, krom popisu měst a ostatků, především na přírodu a věci, které by mohl jako hospodář využít.¹²⁴

Další zajímavostí je fakt, že nikde v Šaškově vyprávění nenajdeme nic, co by naznačovalo diplomatické zaměření cesty. Urbánek to vysvětluje tím, že Pavlovskému se při překladu pro Zdeňka Lva z Rožmitálu jednoduše nehodilo zveličovat propojení mezi kališnickým králem a katolickým Lvem.¹²⁵ Toto tvrzení ale odmítá Michaela Malaníková, která namítá, že Lev byl Jiříkovým švagrem a navíc přes všechno zůstal katolíkem, a tak nebylo třeba vynechávat úzkou spolupráci s králem.¹²⁶ Nabízí proto vysvětlení, že Šašek neměl o diplomatickém charakteru poselstva povědomí, a proto ho v textu nereflektoval. Což je ovšem nepravděpodobné, vzhledem k aktivní účasti Šaška a přátelskému poměru pana Lva k němu. Nakonec Malaníková dochází k názoru, že Šašek se hlavně snažil sepsat rytířský příběh, v němž je hlavním hrdinou Lev z Rožmitálu,¹²⁷ kterého se snaží předvést jako urozeného muže, který se umí chovat dvorně, jak vyžaduje etiketa, navštěvuje ostatky jako správný křesťan a zároveň je neohroženým hrdinou, který si umí zachovat chladnou hlavu i v nebezpečných situacích.¹²⁸ Nejpravděpodobněji se mi proto jeví, že Šašek sepsal cestopis na žádost samotného Lva z Rožmitálu, který chtěl pro další generace zanechat svědectví o svém rytířském putování.

Poněkud jiné líčení cesty nám zanechal ve svém deníku Gabriel Tetzl z Gräfenbergu a Norimberka. Narodil se buď roku 1426, nebo 1427 do bohaté a dobře situované norimberské

¹²³ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. XXVI.

¹²⁴ Tamtéž s. XLII.

¹²⁵ Tamtéž s. XXII.

¹²⁶ Michaela MALANÍKOVÁ, *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírkova a možnostem jeho interpretace*, In: Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity, 2008, roč. 57, s. 25.

¹²⁷ V této souvislosti jsem se setkala se zajímavou hypotézou v diplomové práci Vojtěcha Bažanta, který tvrdí, Šaškovo dílo vykazuje silný vliv rytířské prózy, což ukazuje, že Šašek dosáhl, alespoň v této oblasti dobrého vzdělání a tyto úvahy ho vedly k předpokladu, že Šašek byl spíše dvořanem Lva z Rožmitálu, než hospodářem na venkovské tvrzi. Viz Vojtěch BAŽANT, *Vnímání prostoru v českých cestopisech 15. století*, Praha 2012.

¹²⁸ M. MALANÍKOVÁ, *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírkova*, s. 26 – 29.

rodiny, což předurčilo jeho kariéru jakožto obchodníka a úředníka. Dokonce jako čtrnáctiletý putoval do Palestiny. Jeho rodina pak 1447 zakoupila část panství Gräfenberg, které patřilo k zahraničním lénům České koruny. Tak se po přísaze v Chebu roku 1459 stal Gabriel i s bratrem Hansem vazalem českého krále Jiřího z Poděbrad a roku 1465 se přidal k poselstvu Lva z Rožmitálu. Po návratu z cesty závratnou rychlostí rostla jeho kariéra v Norimberku, kde se natrvalo usadil, a až do své smrti 24. listopadu 1479 byl jedním ze dvou nejvýznamnějších a nejvlivnějších představitelů Norimberka.¹²⁹

Na rozdíl od Šaška je Tetzlovo vyprávění prosté heroického líčení. Jeho zajímali lidé, a to především aristokraté, často lidi hodnotí na základě majetku, což pro mentalitu obchodníka jistě nebylo neobvyklé. Projevuje se jako znalec hudby, gurmán a člověk, který už toho hodně viděl. Nebojí se ve svém díle kritizovat a sdělovat vlastní názory.

Z cestopisu vyplývá, že Tetzl se k výpravě přidal po několika dnech strávených se Lvem v Gräfenbergu a Norimberku. Jeho účast byla významná, protože pro úspěch celého podniku bylo důležité, aby se výpravy účastnil někdo, kdo se orientoval ve finančních i politických záležitostech a byl schopný zajistit pro poselstvo i dostatek financí. Jak upozorňuje Rudolf Urbánek, Tetzl je ten, kdo na portugalském dvoře poznamenává, že Lev má zatím dostatek financí a kupříkladu v Benátkách projednává Lvovu žádost o půjčku.¹³⁰ Otázkou zůstává, proč Lev oslovil právě Tetzla, překvapivý je i jeho takřka okamžitý souhlas, neboť je nepravděpodobné, že by mohl odcestovat ze dne na den bez předchozí přípravy. Urbánek poukazuje na skutečnost, že Tetzl měl přátelský vztah i k dalšímu členu výpravy, Acháci Frodnarovi, který by tak mohl být tím, kdo navrhl účast Tetzla,¹³¹ případně ho mohl už dříve kontaktovat.

Nápadné ovšem zůstává, že ani Tetzl nezanechal žádné svědectví o diplomatickém snažení pana Lva. A vysvětlení, že ani on neměl ponětí o diplomatickém charakteru poselstva, je chatrné, jelikož z textu vyplývá, že byl dobře zasvěcen do jednání a byl doslova Lvovou pravou rukou. Souhlasím s Rudolfem Urbánkem, že možným vysvětlením je, že Tetzl jakožto katolík se nechtěl dostat do sporu s papežským politickým kurzem a mohly mu být určité úkoly dokonce nepříjemné, rozhodl se proto, že se nebude o těchto svých činech ve službách pana Lva šířit.¹³²

Přesto se rozhodl o svém putování po boku Lva z Rožmitálu sepsat deník. Vzhledem k absenci zmínek o diplomatickém charakteru cesty docházím k názoru, že Tetzl předpokládal, že by jeho dílo mohlo být v budoucnu čteno. Nebylo však, jako Šaškovo dílo, určeno k oslavě pána z Rožmitálu, jelikož Tetzl sice Lva často zmiňuje v souvislosti s různými jednáními, ale Lev není

¹²⁹ Gabriel TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, Olomouc 2003, s. 8- 9.

¹³⁰ Rudolf URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. XXVII.

¹³¹ Tamtéž s. XXVIII.

¹³² Tamtéž s. XXXII.

středobodem celého vyprávění. Celý deník je spíše pojat jako nestranné zápisky Gabriela Tetzela, ve kterých se snaží zachytit události, navštívená místa a lidi s jejich zvyky. Proto soudím, že Tetzl psal cestopis z vlastních pohnutek, patrně aby uchoval pro další generace svědectví o svém dobrodružství.

3. 3. Německými zeměmi

Poselstvo se vydalo na cestu den po svátku svaté Kateřiny, tedy 26. listopadu roku 1465.¹³³ Účastnilo se ho po boku Lva z Rožmitálu několik urozených mužů, jako byl Jan Žehrovský z Kolovrat, Burian ze Švamberka¹³⁴ a šlechtic Achác Frodnar, dále potom jakýsi Pětipeský¹³⁵, Miroš, Polák, Knysta a Indersyze. Dále s nimi jel Bořita z Martinic, kterého zmiňuje jen Šašek, a to až v souvislosti s jeho katalánským zajetím.¹³⁶ Doprovázela je i tři pážata a další služebnictvo, mezi nimi jsou i specializovaní služebníci jako kuchař, hofmistr či šafář, a dokonce nechyběl ani komorní vůz, jak uvádí Šašek a shodně s ním i Tetzl. Je vidět, že poselstvo nebylo zrovna malé, a chudé a mělo tedy mít reprezentativní charakter.¹³⁷

Do německé oblasti, přesněji na Gräfenberg dorazil Lev na svatou Barboru, tedy 4. prosince. Zde se setkal s Gabrielem Tetzlem, který ho následoval do Norimberka, kde odsouhlasil svou účast v poselstvu. Šašek neopoměl do textu zapracovat i chválu na to, jak byl Lev v Norimberku dobře přijat a byly mu ukazovány relikvie i válečné stroje. V této souvislosti se jeví jako pravděpodobné, že úcta prokazovaná Lvovi mohla pramenit nejen z jeho vysokého postavení, ale i z toho, že pobýval v Tetzlově domě, který byl v Norimberku váženým občanem.

První závažnější diplomatické jednání mohl Lev učinit při zastávce v Ansbachu, který byl sídlem markraběte Albrechta Braniborského, zvaného Achilles, a jeho manželky Anny.¹³⁸ Zde byl

¹³³ Toto datum uvádí Václav Šašek z Břkova; Gabriel Tetzl uvádí, že poselstvo vyjelo den před svatou Kateřinou až roku 1466, Gabriel ale nebyl na začátku výpravy přítomen a tato chyba mohla být způsobena tím, že cestopis psal až po návratu z cesty.

¹³⁴ S největší pravděpodobností se jedná o stejného Buriana ze Švamberka, kterého vidíme ve Lvových službách ještě roku 1484, viz AČ VI, s. 199. Tento Burian ze Švamberka pocházel z vedlejší Muckovské větve Švamberků. Jeho otec zemřel roku 1463 a jemu a jeho sestře bylo znemožněno zdědit rodinný majetek, protože se narodili ještě před sňatkem svých rodičů. Burian proto své životní osudy svázal s panem Lvem z Rožmitálu ještě před cestou do zahraničí a v jeho službách zůstal po většinu života, jelikož zde našel dobré postavení i celoživotní existenční zajištění, viz Jiří JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka - pětisetletá saga rodu s erbem labutě*, Domažlice 2006, s. 118.

¹³⁵ S největší pravděpodobností se jedná o příslušníka vladyckého rodu Pětipeských z Chýše a Egerberka. V této době byl držitelem statků Václav Pětipeský, který by mohl být oním mužem, který doprovázel Lva při jeho cestě. Viz August SEDLÁČEK, Pětipeský, in: *Ottův slovník naučný XIX* Praha 1902, s. 606.

¹³⁶ Jednalo se o Bořitu z Martinic, který byl v letech 1453–61 maršálkem královského dvora a patrně po návratu z cesty s panem Lvem se stal hejtmánem na mosteckém hradě. Viz R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. XXIX.

¹³⁷ Denise PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle*, Paris 2008, s. 45 mluví o reprezentativnosti poselstva a v souvislosti s tím i o jasné finanční podpoře krále Jiřího, na jehož příkaz se vše konalo.

¹³⁸ O přátelských vztazích mezi králem Jiřím a markrabětem Albrechtem svědčí i to, že už 25. listopadu 1460 došlo k sepsání smlouvy o budoucím sňatku jejich dětí, přesněji Jiříkova syna Jindřicha staršího s Albrechtovou dcerou

Lev jistě vítán hlavně díky svým úzkým vazbám ke králi Jiřímu i osobní známosti s markrabětem.¹³⁹ Šašek píše, že v Ansbachu pobýli dva dny, Tetzal mluví jen neurčitě o několika dnech, ale ať tak, či onak, jisté je, že zde během turnaje i zábavy v podobě hostiny či tance, měl Lev jistě dostatek času na vyřízení zpráv, které mohl král Jiří posílat otcí své budoucí snachy i probrat politické problémy, které Jiříka v této době sužovaly. Tetzal nezapomíná upozornit na to, že Lev byl od markraběte poctěn nejen hostinami, ale i tím že za ně zaplatil celý účet, který měli v hostinci. Ansbach neopustil Lev dříve než 10. prosince, protože na tento den je datován glejt, který mu markrabě Albrecht vystavil.¹⁴⁰ Dalším projevem Achillovy náklonosti ke Lvovi bylo to, že mu jako doprovod při cestě z Ansbachu dal Viléma z Kersheimu a Sebastiana ze Seckendorfu, kteří za něj měli platit útratu v hostincích na jeho území.

Lvovou velkou zastávkou na cestě německou oblastí byl Heidelberg, sídlo rýnského falckraběte Fridricha I. Vítězného. Ten Lvovi už předem na jeho žádost vystavil glejt,¹⁴¹ ale jakmile Lev přijel do města, falckrabě se s ním odmítl setkat, proto ho přišli přivítat jen Götz z Allentzheimu, Konrád z Egloffstainu a Lienhart Kemetter. Gabriel Tetzal odmítavé stanovisko zdůvodňuje nedorozuměním při příjezdu poselstva.¹⁴² Lev se i přes to snažil s falckrabětem setkat, ale nepomohly mu ani přímluvy, které mu slíbili jak Götz z Allentzheimu tak i špýrský biskup Matyáš Ramung.

Tetzalovo vysvětlení pro odmítavé stanovisko falckraběte Fridricha nezní přesvědčivě, a proto je třeba hledat důvody někde jinde. V první řadě to bylo nepochybně politické ovzduší, které bylo v Evropě k Jiřímu stále nepříznivější, a Fridrich se tak mohl snažit vystříhat jakékoli spojitosti s kacířským králem.¹⁴³ Svou roli také mohlo hrát to, že falckrabě byl dříve ve sporu s císařem Fridrichem III. a spolčil se s Jiřím proti císaři. Císař jejich alianci rozdělil a zanechal falckraběte v

Uršulou. Po napjatých letech 1461 a 1462, kdy došlo mezi oběma ke konfliktu, jelikož Jiří se postavil proti Albrechtovi, následoval únor 1463, kdy došlo k sepsání přátelské smlouvy mezi Jiříkem a Albrechtem a jejich smír byl natolik trvalý, že se Albrecht ani papežem nenechal zviklat ve věci chystaného sňatku, ke kterému došlo v únoru 1467. Viz M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, Praha 2007, s. 183-186.

¹³⁹ Museli se setkat již dříve na jednání v Chebu roku 1459, viz Antonín HAAS, (ed.), *Archiv koruny české VI* (1438 – 1526), s. 64 – 65; a později během roku 1463 se Lev spolu se svou sestrou Johanou stal důvěrným informátorem markraběte během jednání v Praze. Viz Rudolf URBÁNEK, *České dějiny: Věk poděbradský IV*, s. 680.

¹⁴⁰ Josef Edmund HORKÝ, *Des böhmischen Freiherrn, Löw von Rožmital und Blatna, Denkwürdigkeiten und Reisen durch Deutschland, England, Frankreich, Spanien, Portugal und Italien: ein Beitrag zur Zeit- und Sittengeschichte des fünfzehnten Jahrhunderts*. Brünn 1824, s. 78.

¹⁴¹ Byl vystaven dne 20. prosince 1465 a přinesen cestou do Heidelbergu, viz R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 196; text glejtu viz K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 15 – 16.

¹⁴² Popisuje, že falckrabě se cítil Lvem uražen, protože Lev i jeho společníci si při vjezdu do města zavěsili na krk šperky, aby falckraběte uctili, a zároveň tím chtěli dát najevo, že o ně chtějí na jeho dvoře bojovat, ale Fridrich to pochopil tak, že Lev mu tím dával najevo, že on nemá dostatek lidí, kteří by se v turnaji mohli utkat, a proto se s ním odmítá setkat.

¹⁴³ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 196.

izolaci, a bylo proto přirozené, že Fridrich už nechtěl mít nic do činění s českým poselstvem.¹⁴⁴ Ale i přes všechno projevované nepřátelství zjistil Lev v den odjezdu, že za ně falckrabě vyrovnal účet v hostinci a poslal jim i muže, který je doprovodil až do Frankfurtu, takže se domnívám, že za nechutí přijmout pana Lva byla skutečně již zmiňovaná obava veřejně se hlásit a hostit někoho, kdo je vyslancem a blízkým příbuzným krále Jiřího.¹⁴⁵

Ve Frankfurtu strávil Lev Vánoce a byl zde přijat na radnici, protože jak píše Šašek, měli zde takový zvyk, že vznešený muž, který přes jejich město putuje, má být náležitě přijat a pohoštěn. Odtud pokračovali do Mohuče, Tetzl nám informuje, že město sice darovalo Lvovi víno, ale že zdejší arcibiskup se dal zapřít a odmítl se se Lvem setkat.¹⁴⁶

Mnohem příznivějším diplomatickým zastavením se pro Lva stal Kolín, kde se zdržel několik dní až přes Nový rok. Zde byl Lev podle obou deníků velmi váženým hostem. Kolínský arcibiskup, kterým byl v této době Ruprecht Falcký, ho okázale hostil, což je pozoruhodné, když si uvědomíme, že jeho bratr, výše zmiňovaný kurfiřt Fridrich I. Vítězný, se k poselstvu zachoval značně odmítavě. Kromě arcibiskupa navštívil ve městě i českého šlechtice Buriana ze Švamberka, který podle Tetzlových slov sezval pro Lva mnoho hezkých paní. Ani zde jistě neměl pán z Rožmitálu nouzi o příležitosti k jednáním s arcibiskupem, jelikož i tady se odehrál turnaj, kterého se prý samotný arcibiskup účastnil přímo na kolbišti, a hned poté se konala hostina s hrami a tancem, na kterou nechal Lev sezvat mnoho žen a dívek.

Na této hostině podle Šaškových slov byl Lev se souhlasem arcibiskupa dívkami žádán, aby zatančil se svými druhy tance, které se tančí v Českém království. Na to Lev přistoupil a za zdařilé představení byl obdarován jídlem a pitím. Je vidět, že se zde pán z Rožmitálu mohl projevit nejen jako dobrý diplomat, ale dostal příležitost, aby prezentoval české zvyky, což se mu vzhledem k reakci obecenstva patrně zdařilo na výbornou, a zároveň svým vybraným chováním a dobrým vystupováním mohl bořit mýty o nevychovanosti kacírských Čechů.¹⁴⁷

3. 4. Na dvoře Filipa Dobrého

Z Kolína výprava pokračovala přes Cáchy a Geldern do Burgundska, kde se pro Lva velkou zastávkou stal Brusel. V něm se mu podařilo zastihnout burgundského vévodu Filipa Dobrého,

¹⁴⁴ Malcolm LETTS, *The travels of Leo of Rozmítal 1465 – 1467*, Cambridge 1957, s. 21.

¹⁴⁵ Věra OLIVOVÁ, *O sportech a kratochvích v XV. století: z cesty mírového poselstva českého krále Jiřího z Poděbrad po západní Evropě v letech 1465-1467*, Praha 2009, s. 16.

¹⁴⁶ I zde je třeba hledat politické motivy, arcibiskupem byl totiž Adolf Nassavský, který soupeřil o arcibiskupský stolec s Dietrichem z Isenburka, se kterým udržoval král Jiří z Poděbrad přátelské styky, což mu nemohl zapomenout, viz R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. 196.

¹⁴⁷ Lev neopustil Kolín dříve než 7. ledna, protože na tento den byl datován arcibiskupův glejt, viz K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 18 – 19.

jehož jménem Lva přivítal vévodův hofmistr a darem mu bylo každý den dáváno víno, ale na samotné setkání s vévodou Filipem si pan Lev musel počkat.

V této době vévodův syn Karel Smělý, hrabě ze Charolais, obléhal Lutych a Lev mu, jako pravý rytíř, nabídl skrze svého herolda pomoc. Ten ji ale s díky odmítl, jelikož už zvítězil a žádal Lva, aby počkal na jeho návrat, protože by se s ním rád setkal. Lvova nabídka pomoci byla pouze symbolickým gestem, uvážíme-li, že vévodovo vojsko, podle Tetzlových zpráv, čítalo na šedesát tisíc jezdců a dalších čtyřicet tisíc pěšáků.

K vévodovi Filipovi na audienci se Lev dostal až osmý den po svém příjezdu. Gabriel Tetzelsice uvádí až den desátý, ale pravda bude na straně Šaška z Bírkova, protože z dochovaných finančních záznamů bruselského dvora vyplývá, že datem Lvova příjezdu byl 22. leden 1466, kdy za něj vévoda Filip převzal finanční stránku jeho pobytu v Bruselu. Velký banket na Lvovu počest byl pak pořádán až 30. ledna, tedy oněch osm dní po příjezdu poselstva, které uvádí Šašek.¹⁴⁸

Lev musel čekat na přijetí o něco déle než kupř. francouzské poselstvo a dokonce mu nebyla poskytnuta pocta, aby se ubytoval v paláci u vévody, ale musel si sám zařídit ubytování v městském hostinci. Lev z Rožmitálu zde nebyl uvítán jako říšský kníže či suverén cizího státu, ale mnohem více to vypadá, že v Bruselu se zpočátku domnívali, že Lev konal skutečně soukromou návštěvu Burgundska a nikoli předem dohodnutou diplomatickou misi. Dlouhé čekání, které musel Lev v Bruselu podstoupit, se dá vysvětlit i praktickou stránkou přijetí cizí delegace z méně známého státu. Jutta Huesmann se domnívá, že dlouhé čekání na přijetí bylo způsobeno vévodovými heroldy, kteří nebyli dopředu obeznámeni s erby, pod nimiž Lev přijel, a trvalo několik dní, než bylo vše dáno do pořádku a připraveno na velký banket a než byly přichystány dary pro členy poselstva.¹⁴⁹

Po úvodních zdvořilostech si vévoda Filip nechal od Lva vyprávět o jeho cestě a pozval ho na hostinu, kde mu bylo dáno čestné místo a bylo mu přisluhováno jako samotnému vévodovi.¹⁵⁰ A i potom bylo chování vévody Filipa k Lvovi mnohem přátelštější než doposud. Dokonce mezi nimi došlo k důvěrnému rozhovoru, jehož obsah není pochopitelně znám, ale jistě se musel stočit i na situaci okolo krále Jiřího a jeho rozkol s Římem, případně mohlo dojít i na otázku Lucemburska, které nyní držel ve svých rukou právě Filip Dobrý.

¹⁴⁸ Jutta M. HUESMANN, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*. In: *Středočeský sborník historický* 25, 1999, s. 52 – 53.

¹⁴⁹ J. M. HUESMANN, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*, s. 55.

¹⁵⁰ Tlumočníkem byl podle Tetzlových záznamů Rothel z Badenu, což by mohlo znamenat, že se mluvilo francouzsky a Lev ovládal jen němčinu a latinu.

Ještě před příjezdem mladého vévody Karla udělil Lvovi vévoda z Cleve,¹⁵¹ s nímž se Lev setkal už na hostině, svůj řád.¹⁵² Přízni se Lev těšil i dále, po návratu vévody Karla, kterému jel dokonce naproti a účastnil se tak jeho triumfálního vjezdu do města a setkání s otcem.¹⁵³ O snaze dobře reprezentovat svědčí hlavně dění následujících dní, kdy se Lev spolu s dalšími členy poselstva účastnil turnaje a sklídl za to velké uznání.¹⁵⁴ Po turnaji pozval Lev k sobě mnoho urozených lidí a dal vystrojit hostinu po českém způsobu a nechyběl ani tanec, při kterém Lev vyzval i ty nejurozenější ženy, které ho neodmítly. Zdá se, že Lev se snažil vést zde honosný život a nelitoval spousty vynaložených peněz na soukromé zábavy. Při loučení s vévodou pán z Rožmitálu požádal o herolda, aby se mu bezpečněji cestovalo, v čemž mu vévoda ochotně vyhověl.¹⁵⁵ Zároveň mu jak on tak i jeho syn vystavili glejty.¹⁵⁶

S rodinou Filipa Dobrého se pán z Rožmitálu setkal i při následujícím zastavení v Bruggách, kam dorazil právě na karneval a Antonín, zvaný Velký Bastard ho pozval na bohatou hostinu. Je pravděpodobné, že Lva předběhla pověst člověka, který se těší přízni burgundského vévody, a tak se i levoboček Filipa Dobrého snažil, aby se u něj Lev cítil velmi dobře. Určitým zpestřením návštěvy musela být pro Lva návštěva proslulých lázní, jelikož zde se koupali muži i ženy dohromady, což muselo silně zapůsobit na muže ze středoevropského prostředí, odkud nic podobného znát nemohl.¹⁵⁷

¹⁵¹ Měl by to být Jan z Cleve, syn Adolfa I, vévody Clevského a synovec Filipa Dobrého viz M. LETTS, *The travels of Leo of Rozmital 1465 – 1467*, s. 29.

¹⁵² Bohužel stejně jako Lenka Líbalová netuším, o jaký řád se jednalo, viz G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 60; Rudolf Urbánek v této souvislosti zmiňuje Řád zlatého rouna, ale ten byl založen vévodou Filipem Dobrým, přičemž Tetzel výslovně píše, že jim svůj řád dal vévoda z Cleve, takže nelze potvrdit, že by se jednalo o Řád zlatého rouna. Viz R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. XXIX; nicméně i v novějších pracích se objevuje teze, že řád propůjčený Lvovi v Bruselu byl řád zlatého rouna, viz D. PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle*, s. 165.

¹⁵³ Šašek píše, že byla Lvovi poskytnuta čest i tím, že ho vévoda vzal za ruku a spolu se svým synem ho pak odvedl do svého pokoje, patrně k důvěrnějšímu rozhovoru než jaký byl v přeplněné síni možný. Zdá se mi ovšem pravděpodobnější líčení Tetzelovo, který tvrdí, že po přijetí u Filipa Dobrého si vévoda vzal stranou jen svého syna a ostatní odešli. Šašek mohl kvůli pozdějšímu sepsání deníku pouze špatně datovat soukromý rozhovor Lva s Filipem Dobrým, který se odehrál po Lvově přijetí na dvoře.

¹⁵⁴ Šašek nám o tom zanechal zprávu, že klání na český způsob, tedy jen v prošívaných kabátcích, vzbudilo velký údiv, protože Lev zlomil svůj dřevce o Žehrovského prsa, což ukazuje, že Lev musel být velmi fyzicky zdatný.

¹⁵⁵ Podle Šaškova líčení mu poskytl člověka, který uměl množství jazyků a doprovodil je, údajně přímo na příkaz vévody, až do Čech, odkud se pravděpodobně navrátil zpátky do Bruselu.

¹⁵⁶ Vévodův byl vystaven 9. února 1466 a jeho syn ho vystavil o den později. Viz K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 28 – 31.

¹⁵⁷ O tom, jak vypadala návštěva těchto lázní v 15. století, nám zanechal zprávu jiný cestovatel, Pero Tafur. Díky němu bezpečně víme, že se zde nejen koupali muži a ženy dohromady, ale dokonce zde mohli muži zůstat i přes noc ve společnosti žen, ale za předpokladu, že druhý den nebudou pátrat, se kterou ženou onu noc strávili, protože to by bylo trestáno smrtí. Ještě navíc poznamenává, že chtíč zde sice měl velkou roli, ale tyto hrátky byly určeny pouze movitějším mužům. Viz D. PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle*, s. 167. S tím by mohla souviset i Tetzelova poznámka, že zde Lev vedl velmi veselý život, který ho musel přijít na velké peníze, viz G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 22; Lev ale nebyl jediný český pán, který okusil společné lázně. Jen o rok dříve je vyzkoušelo i poselstvo pana Kostky z Postupic při cestě z Francie, srov. R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 28.

3. 5. Na skok v Anglii

Následovala cesta do Calais, odkud se Lev hodlal přeplavit do Anglie.¹⁵⁸ V Calais strávil poměrně dlouhou dobu, což Šašek vysvětluje dlouhým čekáním na příznivý vítr a stejný důvod uvádí i Tetzl. Nicméně důležitou roli mohlo hrát i čekání na glejt anglického krále Eduarda IV.¹⁵⁹

Samotná cesta lodí do Anglie se pro Lva stala zkouškou odvahy, protože mu počasí příliš nepřálo, málem se při vyplutí utopil a celou cestu navíc trpěl mořskou nemocí, neboť Tetzl poznamenává, že mu moře nedělalo příliš dobře.¹⁶⁰

V Anglii se Lev vydal přes Canterbury přímo do Londýna, kde v té době pobýval král Eduard IV. Ten pro Lva už předem nechal připravit hostinec a vyslal mu v ústřety herolda s rádcí, aby ho přivítali. A jak nás i nadále zpravuje Tetzl, Lev nemusel čekat nijak dlouho, než byl přijat k audienci, kde se k němu král choval přátelsky a vystrojil mu velkou hostinu. Po ní pána z Rožmitálu přijal do svého řádu, jímž byl pravděpodobně řád sluncí a růží.¹⁶¹ Kromě toho dostal Lev ještě několik řádů navíc, aby je sám mohl někomu dalšímu udělit, což mohl být od Eduarda IV. i promyšlený tah k vlastní prezentaci v zahraničí.¹⁶²

Pro svou návštěvu si Lev vybral vsutku dobrý termín, jelikož během jejich pobytu v Londýně zrovna královna Alžběta dokončila šestinedělí a on se díky tomu mohl zúčastnit velkého procesí do kostela a následné velké hostiny, kde navíc získal jedno z nejpřednějších míst a po jídle směl dokonce spatřit, jak stoluje královna.

Je také jisté, že se v Anglii rozhodně nestýkal pouze s králem, ale i s několika jinými urozenými muži, protože kupříkladu dvě hrabata pozvala Lva do svého domu na velikou hostinu a on jim pozvání oplatil a rozšířil ho i na další urozené muže a hostil je opět po českém způsobu.¹⁶³ Což naznačuje, že se zde snažil opět ukázat, že Češi jsou národ kultivovaný s dobrými zvyky a rozbíjet tak možné stereotypy, které o nich mohly Evropou kolovat. K reprezentaci chtěl Lev jistě využít i turnaj, ale k jeho konání mu nedal král Eduard svolení.

¹⁵⁸ Právě zde se zmenšil počet členů Lvovy výpravy, protože by bylo velmi obtížné převést všechny koně a služebnictvo. Ale i přes to, že poslal část pážat a koní zpět domů, stále mu zůstal dostatečně reprezentativní počet účastníků poselstva.

¹⁵⁹ Ten byl vydán 26. února 1466 ve Westminsteru. Viz R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 200; K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 38 – 39.

¹⁶⁰ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 59 23 – 24.

¹⁶¹ Lev musel jako rytíř obdržet zlatou variantu tohoto řádu, protože existovala ještě stříbrná varianta řádu, určená „nerytířům“. M. LETTS, *The travels of Leo of Rozmital 1465 – 1467*, s. 172.

¹⁶² M. LETTS, *The travels of Leo of Rozmital 1465 – 1467*, s. 172.

¹⁶³ J. E. HORKÝ, *Des böhmischen Freiherrn, Löw von Rožmítal und Blatna*, s. 145 uvádí, že Lev se během svého pobytu v Londýně nezdržoval pouze ve městě, ale podnikal i další výpravy do okolí, což dokládá vydáním glejtu Lvovi z 20. března 1466. Text glejtu viz K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 39 – 40.

Při cestě z Londýna do přístavu Poole, se Lev zastavil ještě v Salisbury u králova bratra Jiřího, vévody z Clarence, který ho přijal stejně pohostinně jako anglický král. Velikonoce Lev strávil už v Poolu, odkud se vydal zpět na kontinent.

3. 6. Z Francie k hrobu svatého Jakuba

Ve Francii navštívil v Nantes bretaňského vévodu Františka II., který se podle Tetzlových zpráv choval k poselstvu velmi dobře a zásobil je každý den dostatkem jídla a pití.¹⁶⁴ Dokonce udělil Lvovi svůj řád, bohužel ani zde se neví, o jaký řád se jednalo. Z cestopisu lze usoudit, že zpráva o jejich putování se již rozšířila, a proto byli na mnoha místech ve Francii tak dobře přijati.

Od vévody chtěl Lev zamířit rovnou k svatému Jakubovi, ale dozvěděl se, že je poblíž sicilský král, a tak se ho rozhodl navštívit v Saumuru, kde Reného z Anjou zastihl i s manželkou. I zde již museli o jejich cestě vědět, protože údajně Lvovi vycházel vstříc ve všem, co potřeboval. Navíc přijal Lva do svého řádu a dokonce mu dal právo udělovat jej dál. Opět nevíme s jistotou, o jaký řád se jednalo. René z Anjou založil v roce 1448 řád, nazvaný Ordre du Croissant,¹⁶⁵ ale to co dal pánovi z Rožmitálu a jeho společníkům, byl pravděpodobně řád společenství Draka nebo nějaký podobný.¹⁶⁶ Lev svůj pobyt u sicilského krále ukončil asi v polovině května, neboť králův glejt mu byl vystaven 11. května 1466.¹⁶⁷

Odtud pokračoval k francouzskému králi, jehož glejt obdržel už 26. května 1466.¹⁶⁸ Během cesty k němu zavítali Lev i do Tours, kde žila francouzská princezna Magdalena, která se měla stát českou a uherskou královnou jako manželka Ladislava Pohrobka, ten ale svým náhlým úmrtím sňatkové plány zmařil.¹⁶⁹ Podle Tetzlova vypravování se zde Lvovi dostalo velmi chladného přijetí bez jakýchkoli poct a sama Magdalena se s ním odmítla setkat, jakmile se dozvěděla, že je z Čech a navíc bratr současné královny Johany.¹⁷⁰

Jak opačné bylo jednání Magdalenina bratra, francouzského krále Ludvíka XI., kterého Lev zastihl ve městě Meung. Král byl prý velmi zdvořilý stejně jako jeho manželka a nabízel, že poskytne cokoli, co by Lev mohl potřebovat. Za skutečně vřelým přijetím jistě nestála pouze Lvova

¹⁶⁴ Glejt Františka II. byl pro Lva vydán 4. května 1466 viz K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 44 – 45.

¹⁶⁵ Přeložila bych to jako Řád půlměsíce.

¹⁶⁶ Alespoň se tak soudí M. LETTS, *The travels of Leo of Rozmítal 1465 – 1467*, s. 67; Naproti tomu D. PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle*, s. 197 uvádí, že se přece jenom muselo jednat o L'Ordre du Croissant.

¹⁶⁷ K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 47 – 49.

¹⁶⁸ R. URBÁNEK *Ve službách Jiříka krále*, s. 204; K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 50 – 51.

¹⁶⁹ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české VI*, s. 128.

¹⁷⁰ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 33.

pověst.¹⁷¹ Svou roli tu jistě sehrálo i poselstvo pana Albrechta Kostky z Postupic, které u krále pobývalo přibližně o dva roky dříve, a Lev se jistě ve svých diplomatických snahách pokoušel navázat na dřívější jednání mezi českým a francouzským dvorem.

Od francouzského krále se Lev vydal na cestu do Španělska a učinil pouze malou zastávku u králova bratra, hraběte Karla z Anjou.¹⁷² Cesta dále na západ pro ně byla mnohem obtížnější a nebezpečnější. Předpokládám, že zde se už nejednalo přímo o diplomatickou cestu, ale spíše o Lvovu touhu vidět hrob svatého Jakuba.¹⁷³

V Gaskoňsku se Lev setkal s řadou obtíží a i přes vlídné přijetí hrabětem z Haro zde nebyl příliš v bezpečí a musel chodit neustále ozbrojen.¹⁷⁴ I přes všechny útrapy v cestě pokračoval a zastavil se až ve městě Burgosu, kde ho pohostili. Lvovi neunikla dokonce ani podívaná na boj s býky. Na druhou stranu zde Lva nečekaly významné počty, s jakými se setkal dříve, protože ho pravděpodobně brali pouze za vznešeného poutníka a neměli tušení, odkud přichází. Výjimkou zde byl pouze arcibiskup, který pána z Rožmitálu navštívil, a když zjistil, odkud pochází, vyprávěl, že právě v Čechách byl pasován králem Albrechtem na rytíře při obléhání Tábora.¹⁷⁵

Další putování po Pyrenejském poloostrově bylo pro Lva jistě krušné. Musel putovat za velkého horka, ve vesnicích ho nechtěli nechat přespat, proto nocoval se svými druhy pod širým nebem a ani shánění jídla a píce pro koně nebylo jednoduché a zrovna levné. Navíc si k návštěvě nevybral nejlepší čas, protože touto dobou na Pyrenejském poloostrově probíhaly spory o trůn jak v Kastilii, kde se svářel vládnoucí Jindřich IV. se svým bratrem Alfonsem, který byl částí šlechty ustanoven vzdorokrálem, tak v Aragonii a Lev se musel rychle zorientovat ve složité politické situaci.¹⁷⁶ Po delším putování se Lvovi podařilo zastihnout krále Jindřicha IV. ve městě Gebirro. Zde se mu podařilo získat třetí den svého pobytu audienci, při níž mu král udělil svůj řád.¹⁷⁷ Král

¹⁷¹ Nechal pro ně připravit hostinu, kde je obsluhovali urození muži a dokonce Ludvík Lva žádal, aby zůstal na delší dobu nebo ho přijel na zpáteční cestě navštívit do Paříže, kde by pro něj uspořádal dostatek zábavy. G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 32.

¹⁷² Od něj Lev obdržel glejt 1. června 1466, K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 51 – 52.

¹⁷³ Možnost diplomatického jednání Lva ve Španělsku se nejeví příliš pravděpodobně, jelikož diplomatické styky mezi Českým královstvím a Pyrenejským poloostrovem nebyly nijak silné a spíše se jednalo o soukromé cesty jednotlivců, jak ve své práci ukázal Bohumil BAĐURA, *Styky mezi Českým královstvím a Španělskem ve středověku*. In. Sborník Státního okresního archivu v Táboře 7, 1995/6, s. 7 – 26; Je však možné, že se Lev mohl alespoň snažit navázat první kontakty, které by mohly tuto situaci změnit.

¹⁷⁴ Během cesty Gaskoňskem navíc Lvovi posel jeho nejlepší kůň a i několik dalších. Navíc ještě před cestou do Anglie musel Lev část poselstva poslat domů, zdá se, že se jeho poselstvo stále víc zmenšovalo a už jistě nebylo tak reprezentativní jako na počátku.

¹⁷⁵ Jednalo se o biskupa Alonsa de Covarrubias, viz Pavel ŠTĚPÁNEK, *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny umění*, Olomouc 2008, s. 144 – 145.

¹⁷⁶ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 60.

¹⁷⁷ Lenka Líbalová uvádí, že se mohlo jednat o Řád draka, ale neuvádí zdroj, viz G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 60.

Lvovi vystavil 20. července 1466 ochranný glejt pro další cestu,¹⁷⁸ ale neprokázal Lvovi žádnou další čest v podobě zaplacení výdajů v hostinci, což se Tetzeli zdálo dosti nezdvořilé.

Lev chtěl dále pokračovat návštěvou mladého vzdorokrále, a tak k němu poslal herolda pro ochranný glejt. On mu ho odmítl vystavit a vzkázal, že v jeho zemi nejsou Lev a jeho společníci vítáni, protože nejdříve navštívili jeho bratra, a měli by tedy přemýšlet o odjezdu ze země. Dobrého přijetí se Lvovi dostalo až v Salamance, kde si mohl po dalších útrapách odpočinout u zdejší biskupa Gundislavo di Vivera¹⁷⁹ a zdejší urození muži se mu snažili zpříjemnit pobyt a chovali se k němu snad poprvé při jeho cestě Pyrenejským poloostrovem opravdu dobře a pohostinně.

Odtud konečně Lev zamířil ke hrobu svatého Jakuba, přes město Braga, kde je zaopatřil vším potřebným místní arcibiskup Ferdinand Guerra.¹⁸⁰ Navíc se zdá, že zde už na tom bylo Lvovo poselstvo velmi špatně, jelikož jim arcibiskup zapůjčil i dva mezky. Ale jak píše Tetzeli, i přes všechno možné strádání si pán z Rožmitálu nestěžoval a přiložil taky ruku k dílu: „*Čas od času jsme přišli na takové místo, že jsme museli přenocovat pod stromem a přivazovat koně jako cikáni. Jeden z nás běžel ulovit ovci, druhý ji musel stáhnout, ostatní rozdělávali oheň a pekli ji. Někteří krmili koně. Pan Lev pomáhal jako všichni ostatní.*“¹⁸¹ Dá se tedy předpokládat, že cestování po Pyrenejském poloostrově neplnilo diplomatické účely a asi ani ty reprezentační nebyly prvořadé a jednalo se spíše o plnění osobní tužby Lva z Rožmitálu, který chtěl navštívit nejen hrob svatého Jakuba a dalších svatých, ale i prozkoumat cizí kraje a zvláštní zvyklosti, které zde panují. Možná svou roli hrálo i doručení listů portugalskému králi.

3. 7. Z Portugalska konečně domů

Po návštěvě Compostelly i mysu Finis Terrae, který byl ještě dlouho považován za nejzápadnější bod světa, za kterým je pouze moře, se Lev vydal k portugalskému králi, kterým byl Alfons V. V této době pobýval v Évře, jelikož v Lisabonu právě řádl mor. Král byl, jak mluví zprávy, k Lvovi velmi vstřícný. Mohl za to pravděpodobně fakt, že mu pán z Rožmitálu nesl dopis od jeho sestry Eleonory, která byla manželkou císaře Fridricha III. Listy od císařovny byly Lvovi s největší pravděpodobností doručeny spolu s císařovým glejtem ze 7. října 1465.¹⁸²

Na portugalském dvoře měl Lev patrně jedinou větší možnost k reprezentaci v této části Evropy. Přátelské chování nekončilo jen posíláním věcí do hostince, ale Alfons Lvovi daroval i dva

¹⁷⁸ URBÁNEK Rudolf, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. 207; K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 64.

¹⁷⁹ Tamtéž, s. 208.

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 208.

¹⁸¹ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 41 – 42.

¹⁸² R. URBÁNEK Rudolf, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. 208.

mouřeníny, podle Šaška o ně Lev sám požádal, ale králi a jeho bratrovi se to nezdálo dost, a tak mu byla ještě darována opice, kterou zmiňuje i Tetzl, který k výčtu přidává i dva koně. Pro krále to jistě nebyly věci vysoké hodnoty, ale pro cestovatele ze střední Evropy musela být jak opice, tak mouřeníni zvláště cennými. Král Alfons neopomněl vystavit Lvovi i glejt na další cestu, který je datován 17. září 1466.¹⁸³

Odtud už Lev mířil pomalu ale jistě k domovu. Nejdříve musel na zpáteční cestě projet Kastilií, kde díky mladému vzdorokráli nebylo příliš bezpečno. Během cesty v Guadalupe Lvovi onemocněl jeho služebník Burian ze Švamberka, který tak zůstal ve zdejší klášterě, kde mu byla poskytnuta lékařská péče.¹⁸⁴ Spolu s panem Burianem zde museli zůstat i dva nemocní sluhové a tak se počet členů Lvova poselstva i nadále zmenšoval, jelikož pan Burian se do vlasti vrátil sám a k poselstvu se již nepřipojil.

Lev pokračoval přes Toledo, kde jej hostil zdejší biskup Alfons de Acugna Carillo a jakýsi hrabě, což by to mohl být arcibiskupův synovec Juan Pacheco.¹⁸⁵ Opět se tak dostával do míst, kde s ním jednali s úctou, jakou pocíťoval dříve, což musela být jak pro něj, tak pro celé poselstvo úleva.

Cesta pokračovala přes Aragonii, kde v Zaragoze zastihli aragonského krále Jana II. s jeho synem Ferdinandem.¹⁸⁶ Ten jim prý již v ústřety poslal své dvořany, kteří se ptali, kdo je pan Lev a on jim ukázal své průvodní listy, které mu vystavovali králové a jiní urození, které navštívil. Je patrné, že zde už Lva jeho pověst nepředcházela, ale že za budoucí dobré přijetí u krále může určitě děkovat také glejtům, které cestou obdržel. Druhého dne, když mu vraceli listiny, donesli mu i dary a slibovali slyšení u krále. Na to si ale musel ještě počkat, poznámka o tom, že byl král zaměstnán vážnými pracemi a nemohl je ihned přijmout, bude pravdivá, protože i v Aragonii zrovna probíhaly spory o trůn.¹⁸⁷ Čtvrtého dne se mu dostalo audience, při které se král Jan prý choval velmi přátelsky a chtěl Lva i obdarovat, ale on si vyžádal pouze jeho řád, který jim zavěsil na krk samotný král. Do dnešních dnů se dochovala ve španělských archivech listina o udělení řádu „*stole et jarre*“¹⁸⁸ pánovi z Rožmitálu s tím, že Lev navíc získal výsadu udělit tento řád v budoucnu třiceti dalším mužům i ženám.¹⁸⁹ Následujícího dne se Lev vydal opět na cestu, přičemž ochranu mu zajišťoval nejen glejt krále Jana vydaný 20. října 1466, ale i průvodci přidělení králem, kteří ho

¹⁸³ K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 83 – 84.

¹⁸⁴ M. LETTS, *The travels of Leo of Rozmítal 1465 – 1467*, s. 124.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 126.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 132.

¹⁸⁷ R. URBÁNEK Rudolf, *Ve službách Jiříka krále*, s. 212.

¹⁸⁸ Název řádu v češtině jsem nenalezla. Pouze Bohumil Baďura vysvětluje slovo *jarre* jako džbánec či vázu, jelikož řádový řetěz byl tvořen jednotlivými dílky, které připomínaly tyto nádoby, viz B. BAĐURA, *Styky mezi Českým královstvím a Španělskem ve středověku*, s. 46.

¹⁸⁹ Více o samotném řádu a jeho udělení viz B. BAĐURA, *Styky mezi Českým královstvím a Španělskem ve středověku*, s. 45 – 46; naproti tomu R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 212, označuje tento řád za Řád Panny Marie.

měli doprovázet až ke hranicím Katalánska.¹⁹⁰ Přesto si Lev mohl oddechnout až v Barceloně, kde byl opět vítán s patřičnými poctami a získal i glejt od katalánského stavovského výboru datovaný 2. listopadu 1466.¹⁹¹

Další putování je konečně zavedlo do jižní Francie, a tedy i do mnohem příznivějších poměrů, než jaké panovaly na Pyrenejském poloostrově. Cestou nazpátek se Lev ve Francii příliš nezdržoval a velmi rychle zamířil do severní Itálie.

Lvovou první velkou zastávkou v Itálii se stalo město Milán, kde mohl navázat na svou dřívější diplomatickou aktivitu. Zde sídlil milánský vévoda Galeazza Maria, syn Františka Sforzy. František Sforza, se kterým král Jiří z Poděbrad udržoval politické styky, však před nedávnem zemřel, a tak bylo jistě potřeba, aby Lev navázal čerstvé diplomatické styky s novým vévodou.¹⁹²

Poselstvo přijeli přivítat heroldi, kteří pana Lva jménem vévody pozdravovali a vyřizovali, že vévoda si váží, že pan Lev k němu zavítal a neminul ho bez povšimnutí. Poselstvo bylo přijato se všemi poctami,¹⁹³ které si pochvalují jak Šašek tak Tetzl, takže předpokládám, že tvrzení o vévodově štědrosti není příliš nadnesené. Dřívější styky s dvorem krále Jiřího i věhlas pana Lva z Rožmitálu zcela jistě ovlivnily průběh zdejšího pobytu.¹⁹⁴

Dá se předpokládat, že zde došlo k diplomatickým jednáním, i když nelze s jistotou říci, jak závažná tato jednání mohla být. Lev dle Šaškových záznamů pobýval v Miláně asi jen osm dní, takže mohlo jít spíše o obnovení styků po smrti Františka Sforzy a snahu získat pro krále Jiřího dalšího zastánce. Bohužel se nezachovala žádná zmínka o glejtu, který jim Filip Maria s největší pravděpodobností vystavil, stejně jako ostatní vládci, ale zato se ví o glejtu, který jim v Miláně 4. prosince vydal monteferratský markrabě Vilém, i když ani v jednom z cestopisů není zmínka o setkání s ním.¹⁹⁵

Z Milána zavedla cesta Lva do Benátek a i zde se mu dostalo velkého přijetí. Možným důvodem mohly být vedle Lvova věhlasu i spory mezi Benátkami a papežem Pavlem II. Pán z Rožmitálu poslal již dopředu svého herolda k benátskému dóžeti, aby ohlásil jeho příjezd. I Benátčané se podle popisu zdáli být potěšeni a vypravili pro pana Lva dóžecí loď a před Benátky jim vyjel v ústrety kancléř, asi patricij František,¹⁹⁶ se kterým si dopisoval právě v těchto letech

¹⁹⁰ K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 92 – 93.

¹⁹¹ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 213; K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 97.

¹⁹² R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 214.

¹⁹³ Když se poselstvo přiblížilo k městu, vyjel jim naproti vévodův bratr, Filip Maria, a mnoho pánů a měšťanů, doprovodili je až k připravené hospodě. Tam už na ně čekal krejčí i obuvník a dorazil i vévodův kuchař a nakupovač, kteří vyřizovali, že jim vše připraví a donesou ode dvora.

¹⁹⁴ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 214.

¹⁹⁵ K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 103 – 104.

¹⁹⁶ Ten byl jako kancléř druhým nejvlivnějším mužem Benátek, hned po dóžeti. D. PÉRICARD-MÉA, *De la Bohême jusqu'à Compostelle*, s. 323. Lev byl tedy od počátku brán za velmi váženého vyslance českého krále.

Řehoř z Heimburka, který se snažil využít svých známostí ve prospěch krále Jiřího a vyjednat spolek s Benátkami.¹⁹⁷ Bohužel návštěva Benátek se nevyvedla úplně ke Lvově spokojenosti, jelikož se z finančních důvodů ubytoval v levném hostinci, což obyvatele značně urazilo, ale tento výběr je pochopitelný, když k tomu připojíme Tetzlovu zmínku, že pan Lev žádal o pár dní později dóžete o peníze, které ovšem nedostal. I přes toto nedorozumění byla Lvovi prokázána velká čest tím, že mu bylo umožněno navštívit zasedání Velké rady, kde mu bylo dokonce dáno místo vedle dóžete, kterým byl Cristoforo Moro.¹⁹⁸ Lev by doprovázen po různých pamětihodnostech. Podle Šaškových zpráv byl Lev dóžetem přijat i v soukromí, dá se tedy s velkou pravděpodobností předpokládat, že Lev mohl navázat na již existující jednání s Benátkami a mohl se pokoušet o prohloubení vztahů a omezení vlivu kardinála Carvajala, který se zde snažil urovnat spor s papežem i omezit snahy Řehoře Heimburka.¹⁹⁹ Ochránný glejt obdržel Lev od dóžete 16. prosince 1466²⁰⁰ a poté zamířil do již známých končin.

Významným zastavením se stal až Štýrský Hradec, kde se Lvovi podařilo zastihnout císaře Fridricha III. a Albrechta Saského.²⁰¹ Nicméně zde spatřujeme značné ochladnutí vztahů mezi císařem a králem Jiřím, které se projevilo i na Lvově návštěvě, protože Tetzl poznamenává, že k Lvovi už císař nebyl tak vstřícný jako na počátku. Sice Lvovi poskytl audienci, při které hodně mluvil, ale neudělal nic, a i přes Lvovu zmínku o penězích mu nijak finančně nevypomohl.

Pátého dne Lev opustil Hradec a zamířili do Vídeňského Nového Města k císařově manželce Eleonoře, které vezl listy od jejího bratra, portugalského krále. Zde byl přijat velmi dobře, snad díky tomu, že přinášel zprávy o císařovnině rodné zemi, jejím bratrovi. Jistě ráda slyšela chválu, kterou podle zpráv Lev zahrnoval chování jejího bratra vůči poselstvu. Z Nového Města pak pan Lev poslal Šaška napřed do Prahy ke králi Jiřímu, aby jim oznámil, že Lev brzy dorazí zpátky do království.²⁰²

Dále už máme tedy pouze zprávy z pera Gabriela Tetzela, který popisuje, že pan Lev vyrazil od císařovny ještě k Matyáši Korvínovi, ten jim ale neudělil glejt, s čímž ale Lev musel již dopředu počítat, a tak se rozhodl konečně navrátit do české kotliny.²⁰³

Při návratu do Čech mohla Lva hřát myšlenka, že svou misi úspěšně dokončil. I přes velké útrapy, které ho cestou provázely, se nevzdal a doputoval, jak si předem naplánoval, až na úplný

¹⁹⁷ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. 214.

¹⁹⁸ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 62.

¹⁹⁹ R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, Praha 1940, s. 215.

²⁰⁰ K. HRDINA, *Commentarius brevis*, s. 113 – 114.

²⁰¹ Ten byl zeťem českého krále Jiřího, jelikož byl manželem jeho dcery Zdeňky, viz M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 171.

²⁰² R. URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 182.

²⁰³ Tamtéž, s. 216.

konec tehdejšího světa a jako správný křesťanský rytíř nevynechal příležitost, aby navštívil kostely či si nechal ukázat relikvie.

Kromě německých a španělských oblastí se cestou nesetkal s odmítnutím, když žádal o audienci u jednotlivých vládců. Naopak ho většina monarchů velmi dobře přijala a hostila ho na svých dvorech a dávala mu příležitost, aby s nimi mohl nejen jednat o politických záležitostech, ale zároveň aby mohl svou vlast reprezentovat, i co se týče zvyků.

Ač nic nepoukazuje na to, že by měl Lev zvláštní zkušenosti se samostatným diplomatickými jednáními na nejvyšší úrovni, protože vždy byl pouze členem větší jednací delegace, zde se naplno projevilo, že král Jiří zvolil správně, když vyslal na tuto misi svého švagra. Během cesty se Lev dokázal přizpůsobit ceremoniálům a zvykům na různých dvorech a získal si přízeň jednotlivých panovníků, kteří mu propůjčovali své řády. Na navštívených dvorech Lev jistě zanechal příznivý dojem, který mohl sloužit jako štít proti pomluvám o špatném postavení katolíků v zemi, kde vládne utrakvista Jiří z Poděbrad. Lev jistě splnil vše, co si mohl král Jiří přát, jelikož o úspěšnosti mise vypovídá i následující kariérní vzestup pana Lva na post nejvyššího hofmistra.

3. 8. Dozvuky dalekých cest

Lev dozajista až do konce svého života nezapomněl na své životní dobrodružství. Stálou připomínkou cesty se pro něj stala výzdoba Blatenského hradu, přesněji místnosti ve druhém patře vstupní věže. Zelená světnice, dnes na zámku prezentovaná jako pracovna pána z Rožmitálu, už na první pohled zaujme svou netradiční výzdobou.

V dřívějších pracích se spekulovalo, zda byl skutečně zadavatelem výzdoby pan Lev a vznik maleb byl datován až do druhé poloviny 80. let 15. století, tedy až po Rožmitálově smrti.²⁰⁴ V novějších pracích se už datace posouvá do přelomu 70. a 80. let 15. století. Navíc je poukazováno na to, že Lev projevil humanistické tendence již dříve, když nechal vyzdobit tzv. starý rožmitálský palác na Blatné gotickými nástěnnými malbami, které se dnes datují do konce 60. let 15. století, tedy do období těsně po Lvově návratu z ciziny. Přímou nabídkou vysvětlení, že výzdoba vznikla na Lvovu žádost, aby se jeho sídlo výzdobou přiblížilo sídlu burgundského vévody Filipa Dobrého v Bruselu, francouzského krále Ludvíka XI. v Meung a dalších rezidencí, které během cest navštívil.²⁰⁵

²⁰⁴ Datum vzniku až v 90. letech 15. století uvádí Josef V. KOČANDRLE, *Erbovní světnice na Blatné*, in. *Heraldika a Genealogie* 2/2, 1969, s. 17-23.

²⁰⁵ Ale jak upozorňují Jaromír HOMOLKA a kol. *Pozdně gotické umění v Čechách: 1471-1526*, Praha 1985, s. 276 – 277, malby mohly vzniknout i dříve, po polovině 15. století, když se Lev ujal správy rodového majetku. Zahraniční vliv spatřují i v tom, že malby ve starém paláci v Blatné jsou na úrovni, jakou české země znaly v lucemburském období a po husitských válkách se v království nevyskytovaly; Domněnku o vzniku maleb v souvislosti s Lvovou

Na stěnách zelené světnice nacházejí výjevy ze světské i duchovní sféry a doplňuje je množství erbů, které demonstrují Lvovy politické svazky.²⁰⁶ Osobně soudím, že zadavatelem celého díla musel být Lev z Rožmitálu a nikoli jeho syn Zdeněk Lev.²⁰⁷ Je zde totiž erb, který jasně odkazuje na Lvovu zahraniční misi, přesněji na jeho pobyt na anglickém královském dvoře. Tři zlatí levharti nad sebou v červeném poli jsou odkazem na erb anglického krále Eduarda IV, který měl tuto heraldickou figuru ve svém čtvrceném štítě, kde doplňovala zlaté lilie v modrém poli.²⁰⁸

Otázkou zůstává, kdo je jejich tvůrcem. Mohl jím být umělec, kterého si Lev z Rožmitálu přivezl ze své diplomatické mise. V literatuře je v tomto kontextu zmiňován herold, jehož Lvovi poskytl burgundský vévoda Filip Dobrý a který s poselstvem doputoval až do Českého království, protože zpracování maleb vykazuje spíše prvky západoevropského malířství. Přesto nelze určit, kde se s ním mohl Lev během cesty setkat a najmout ho do svých služeb, protože malíř musel být zkušeným dekorátérem, který prošel více uměleckými středisky, jelikož jeho projev nevykazuje jednoznačné prvky určité malířské školy.²⁰⁹ Naproti tomu se v novější studii Jakuba Vítovského setkáme s názorem, že malby v Blatné vytvořil malíř ze středoevropského okruhu, který byl pouze obeznámen se západoevropskými vlivy. Soudí tak na základě přítomnosti českých doprovodných textů, které malby doprovází.²¹⁰

Lev byl bezpochyby podporovatelem umění v Českém království, protože kromě starého paláce na Blatné nechal roku 1479²¹¹ vyzdobit nástěnnými malbami i hrad v Písku a podporoval přestavbu Blatenského kostela Panny Marie, který se stal místem jeho posledního odpočinku. Nemůže být pochyb, že Lev opravdu věnoval velkou péči prezentaci sebe i svých sídel. K vrcholu

návštěvou Burgundska a Francie podporuje i Karel PETRÁN, *Gotická nástěnná malba na zámku Blatná*, in: *Sborník k 750. výročí Blatné: sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné*, Blatná 1985, s. 52 – 53, který uvádí, že postavy na malbě mají oblečený šat odvozený od burgundské dvorní módy.

²⁰⁶ Toto vysvětlení už nabídl J. V. KOČANDRLE, *Erbovní světnice na Blatné*, s. 21, který upozornil, že erby nelze vykládat na základě příbuzenských svazků, protože zde chybí kupř. Erb Lvovy manželky Markéty z Valdštejna i manželky jeho bratra Protivy, Kateřiny z Pecky apod.; Tento výklad potvrdil i K. PETRÁN, *Gotická nástěnná malba na zámku Blatná*, s. 56.

²⁰⁷ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 113 – 114, tvrdí, že k výmalbě zelené světnice došlo až za Lvova syna Zdeňka Lva; K. PETRÁN, *Gotická nástěnná malba na zámku Blatná*, s. 56, naproti tomu uvádí, že malba musela vzniknout nejdříve kolem roku 1480, protože při jejím vytváření došlo k použití předloh mědirytů, které odpovídají třetí čtvrtině 15. století.

²⁰⁸ J. V. KOČANDRLE, *Erbovní světnice na Blatné*, s. 21, si s tímto erbem nevěděl rady a stejně tak K. PETRÁN, *Gotická nástěnná malba na zámku Blatná*, s. 55, který erb dává do souvislosti s erbem pánů z Hohenlohe, ale jak sám upozorňuje, ti mají v erbu pouze dva levharty.

²⁰⁹ J. HOMOLKA a kol. *Pozdně gotické umění v Čechách: 1471-1526*, Praha 1985, s. 279 – 280; Problematiku maleb na Blatné rozpracoval také K. PETRÁN, *Gotická nástěnná malba na zámku Blatná*, s. 51 – 57; S opačným tvrzením přichází Jakub VÍTOVSKÝ, *Pozdně gotické nástěnné malby, Pět lidských věků v zámku Blatná*, In: *Zprávy památkové péče. Časopis státní památkové péče*, roč. 61, č. 4, Praha 2001, s. 104 – 105, který přichází s názorem, že malby vytvořil malíř ze středoevropského okruhu, který byl pouze obeznámen se západoevropskými vlivy.

²¹⁰ Jakub VÍTOVSKÝ, *Pozdně gotické nástěnné malby*, s. 104 – 105.

²¹¹ Více o výzdobě hradu v Písku viz J. HOMOLKA a kol. *Pozdně gotické umění v Čechách: 1471-1526*, Praha 1985, s. 280 – 282.

jeho sebe prezentace patří právě zelená světnice v Blatenském zámku, kde za pomoci erbů demonstroval své neochvějné politické postavení, životní dobrodružství a vzhledem k nákladnosti celé výzdoby i své bohatství.

4. Ve službách krále dvojího lidu

4. 1. Návrat ze zahraničí

Postavení krále Jiřího se v době putování poselstva začalo rychle horšit. Po dlouhých jednáních s papežem Piem II. a následně s papežem Pavlem II. se situace ještě vyostřila, když dne 23. prosince 1466 prohlásil Pavel II. krále Jiřího za kacíře.²¹² To byla ale až poslední z mnoha potíží, které musel Jiří z Poděbrad čelit. Kromě papeže se k němu už během roku 1466 nadobro obrací zády Matyáš Korvín a ochládá i přízeň císaře Fridricha. Mimo to se zhoršovala i situace uvnitř království, kde se od krále Jiřího odkláněla část českých a moravských pánů v čele s jeho dřívějším stoupencem a snad i přítelem Zdeňkem ze Šternberka. Po vyhlášení papežského pŕuhonu na Jiřího z Poděbrad se katoličtí odpŕurci odhodlali postavit se proti němu otevřeněji než doposud a výsledkem jejich snah byl vznik tzv. Zelenohorské jednoty dne 28. listopadu 1465.²¹³

Za takto pozměněné politické situace se navrácí Lev z Rožmitálu do Českého království. O tom, že se už na hranicích království seznámil s vážností situace, která zde panovala, nás informuje Gabriel Tetzl. Ten zanechal ve svém cestopisu zprávu, že chtěl poselstvo ještě během pobytu v Rakousku přepadnout pán ze Šternberka, protože byl tenkrát nepřitelem krále.²¹⁴ Ale jak vysvětluje Urbánek, muselo se jednat nejspíše jen o podezření, protože opravdová válka mezi králem Jiřím a Zelenohorskou jednotou začala až v dubnu 1467.²¹⁵ I přes tyto potíže se Lev dostal zpátky do království, a jak zanechal zprávu Tetzl, chtěl hned zamířit domů na Blatnou. To mu však nebylo dopřáno, protože si král Jiří i s manželkou, královnou Johanou, vyžádali jeho přítomnost v Praze, kde se už připravoval únorový sněm.²¹⁶

Příjezd pána z Rožmitálu se pro Prahu stal velkou událostí a jeho přivítání v hlavním městě bylo v mnohém téměř totožné s uvítáním panovníka. Slavnostní vjezdy se vždy domlouvaly předem a i Lev poslal do Prahy Šaška z Bírкова s notným předstihem, než sám překročil hranice království. Je otázkou, nakolik samotný Lev očekával slavnostnější přijetí, jestliže měl opravdu v úmyslu hned po příjezdu zamířit na rodnou Blatnou. V zápisech Gabriela Tetzla se však nenachází žádná zmínka o tom, že by ho pompézní uvítání jakkoli překvapilo. Velkou paralelu mezi příjezdem Lva

²¹² V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 139; PALACKÝ, František, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 494.

²¹³ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 230 – 231.

²¹⁴ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, s. 58.

²¹⁵ Rudolf URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 216.

²¹⁶ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 27 – 28, chybně uvádí, že se Lev nejdříve zastavil doma na Blatné a teprve odtud pokračoval na sněm do Prahy. Srov. G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465 – 1467*, s. 59.

do Prahy a slavnostním vjezdem panovníka můžeme vidět i v samotném průběhu uvítání. Lvovi přišel v ústřety průvod se svatými ostatky vedený Janem Rokycanou s utrakvistickými kněžími, které následovali studenti, šlechtici i velké množství obyčejných lidí.²¹⁷ V průvodu byly tedy zastoupeny společenské vrstvy ze sféry světské i duchovní, ale s největší pravděpodobností chybělo katolické duchovenstvo, které by se těžko připojilo do Rokycanova průvodu.

Velmi podobně popisuje kupř. Ctibor Tovačovský z Cimburka v polovině 80. let 15. století příjezd krále na sněm konaný v Brně.²¹⁸ Jediné, co zde oproti panovnickým vjezdům chybělo, byla mše, která by zakončila uvítací ceremoniál. Místo ní se Lev v doprovodu průvodu odebral na audienci u královského páru, která vše zakončila.

Otázkou zůstává, proč byla pánovi z Rožmitálu prokázána taková pocta i při jeho návratu do Prahy? Lev Evropou cestoval jako vyslanec krále Jiřího a jako takového ho na dvorech přijímali s odpovídajícími ceremoniály a poctami. Snad jako výraz vděčnosti a uznání za vykonanou cestu král Jiří nechal vystrojit slavnostní přijetí pána z Rožmitálu i v Praze, aby tak zároveň mohl veřejně demonstrovat svůj přátelský vztah s jedním z předních katolických pánů.

Lvův slavný vjezd do Prahy se musel odehrát jen pár dní před 25. únorem 1467, kdy byl chystaný sněm zahájen, protože i Tetzl píše, že po audienci u královského páru se Lev zdržel v Praze několik dní, než sněm začal.²¹⁹

Na tomto jednání konaném v králově dvoře se projednávalo chování pána ze Šternberka a situace kolem zachování kompaktát. Mimo to zde byl zvolen i nový nejvyšší hofmistr království českého. Tím se nestal nikdo jiný než Lev z Rožmitálu, který si tento výnosný úřad udržel asi až do své smrti.²²⁰ Nahradil tak pana Jindřicha ze Stráže, jehož nedávnou smrtí byl úřad uprázdněn.²²¹ Lev úřad přijal a neváhal složit přísahu, že neučiní nic proti králi Jiřímu a jemu věrným pánům a bude je podporovat ve všem, co podniknou pro obecné dobré.²²² Přijetí úřadu a vše s tím spojené jasně potvrdilo, že i nadále zůstane Lev věrně ve službách krále Jiřího a stejně jako mnozí další katolicky smýšlející páni bude nadále podporovat jeho politiku.²²³

²¹⁷ G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465 – 1467*, s. 58 – 59.

²¹⁸ Robert ANTONÍN – Tomáš BOROVSKEÝ, *Vjezd středověkého panovníka do města - mezi ideálem a realitou*. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis : ideje, iluze a realita v dějinách*, Opava 2009, s. 39-59.

²¹⁹ R URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 183-184; srov. G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465 – 1467*, s. 59.

²²⁰ Lev mohl úřad získat nejen jako poděkování za své služby. Při své cestě po zahraničí se setkal i s různými mechanismy organizace dvora a musel se dozvědět mnoho i o etiketě, která na rozdílných dvorech panovala. Díky tomu získal značný rozhled, který by ho pro post hofmistra do jisté míry i předurčoval. Viz J. M. HUESMANN, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*, s. 52.

²²¹ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy IX*, s. 260. Taktéž na smrt Jindřicha ze Stráže odkazuje R URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 217.

²²² G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465 – 1467*, s. 59.

²²³ F. HEYMANN, *George of Bohemia, King of Heretics*, s. 442 – 443.

Ke Lvovu zvolení nejspíše nedošlo hned na začátku sněmu, jak bychom mohli usoudit z deníku Gabriela Tetzela, ale až o něco později, poněvadž se Lev ještě 26. února zúčastnil zápisu mincovní reformy krále Jiřího do desk a zde se zatím u jeho jména neobjevuje titul nejvyššího hofmistra.²²⁴

Během sněmu se Lev chopil slova a nabádal shromážděné, aby se pokusili o pokojné řešení pře s papežem i nespokojenými katolickými pány a nabízel se jako možný vyjednávač se zneprátelenými stranami.²²⁵ Snažil se tak za pomoci svého vlivu zmírnit vypjatou situaci, v čemž ho silně podpořil i Jan z Rožmberka. Jeho úsilí snad bylo dostatečně úspěšné, protože prozatím zůstal pán ze Šternberka a jeho skupina v menšině.²²⁶

Po skončení sněmu se Lev mohl konečně vrátit domů na Blatnou a na chvíli si oddechnout od dlouhého cestování. Gabriel Tetzl nám v závěru svého deníku zanechává zprávu o tom, jak Lva následoval na Blatnou a pak ještě v jeho společnosti pobýval další čtyři týdny na jeho hradech.²²⁷

4. 2. Ve vřavě domácí války

Klidu si Lev dlouho neužil, protože už v dubnu 1467 se musel odebrat opět do Prahy na sněm stejně jako mnoho jiných předních pánů, jmenujme nejvyššího komorníka Jindřicha z Michalovic či kancléře Prokopa z Rabštejna.²²⁸ Lev se na jednání stal hlavou shromážděných katolických pánů a byl nepochybně i velkou oporou svého královského švagra.²²⁹

Sněm byl reakcí na papežovo prohlášení Jiřího z Poděbrad kacířem, což se sice odehrálo už v prosinci 1466, ale k rozhlášení v Českém království došlo až papežskou bulou v únoru 1467.²³⁰ Král Jiří proto přistoupil k protiútoku, kterým se stal dubnový sněm. Jednání začalo 14. dubna a Jiří z Poděbrad na něm přečetl slavnou Apelaci, koncipovanou Řehořem z Heimburku, kde se ohrazoval proti jednání papeže, které dle něj nebylo v souladu s právem, a odvolával se k příštímu papeži či budoucímu koncilu.²³¹

²²⁴ U jiných přítomných pánů se tituly objevují, kupř. Jetřich z Janovic je zde titulován jako nejvyšší sudí. Viz Josef EMLER (ed.), *Pozůstatky desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých*. Praha 1872, s. 350 – 351.

²²⁵ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 144 – 145; Stejnou informaci podává i R URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 217.

²²⁶ O. ODLOŽILÍK, *The Hussite King*, s. 186.

²²⁷ Mluví o tom, jak Lva následoval nejen na Blatnou, ale i do Rožmitálu či na hrad Sřelu. Viz R URBÁNEK, *Ve službách Jiříka krále*, s. 184; G. TETZEL, *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465 – 1467*, s. 59. S největší pravděpodobností se Lev rozhodl pro jízdu po svých majetcích, aby se přesvědčil, že o ně bylo po dobu jeho nepřítomnosti řádně postaráno a nyní je vše v pořádku.

²²⁸ F. HEYMANN, *George of Bohemia, King of Heretics*, s. 387.

²²⁹ O. ODLOŽILÍK, *The Hussite King*, s. 186.

²³⁰ Rudolf URBÁNEK, *Husitský král*, Praha 1926, s. 230.

²³¹ M. BARTLOVÁ, P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 240 – 241.

Po tomto Jiřího jednání bylo jasné, že už není cesty zpět a museli si to uvědomovat i páni, kteří zde byli shromážděni. Ve stejnou dobu, kdy se sněmovalo v Praze, sešli se i katoličtí páni na zámku Zelená Hora, který měl v držení Zdeněk ze Šternberka, a obnovili zápisy své jednoty.²³² Proti nim se postavil král Jiří, který už od 23. prosince 1466 nemusel brát ohled na papeže, a 20. dubna vydal odpovědné listy proti Zdeňkovi ze Šternberka a Burianovi z Gutštejna, ale dal si velký pozor, aby byli obviněni z jednání proti právu a ne z náboženských důvodů. Ke králi se vydáním odpovědných listů připojili i Pražané a nepochybně i páni shromáždění v Praze, což byl počátek dlouhé války uvnitř království.²³³

Pár dní na to už Jiří z Poděbrad oblehl některé z hradů svých nepřátel a začalo vojenské střetávání Zelenohorské jednoty a jejích podporovatelů s oddíly krále Jiřího. Válka, která vypukla, nebyla běžného rázu, kdy se proti sobě v poli postaví vojska a svedou bitvu, ale odehrávala se v podobě obléhání hradů a měst, v čemž se oddílům krále Jiřího dařilo. Do vojenských operací ve jménu krále Jiřího byl v západních Čechách hned od začátku zapojen i Lev z Rožmitálu.

Lev velel asi 3000 králových mužů operujících na Plzeňsku. Na začátku července 1467 svedli v těsné blízkosti města Plzně několik menších bojů, které nebyly nikterak rozhodující.²³⁴ Následně se Lvovo vojsko 24. července 1467 spojilo u Podbořan s vojskem krále syna Jindřicha, který se po kapitulaci Roudnice přesunul taktéž do západních Čech. Vojsko, které nyní čítalo asi 10 000 mužů, pak znovu táhlo Plzeňskem a tentokrát proti gutštejnským hradům Rabštejnu a Nečtinám. Nejdříve byly napadeny Nečtiny, kde pobýval pan Burian z Gutštejna. Zde došlo jen k poplenní okolí, doklady o dobytí hradu chybí. Následně se Lev s vojskem na začátku srpna přesunul k Rabštejnu, který taktéž oblehl, ale ani ten se mu pro houževnatý odpor obránců nepodařilo dobýt.²³⁵ Poté co oba hrady přečkaly obléhání, se královské vojsko přesunulo k Zelené Hoře, ale ani tu se Lvovi a Jindřichovi nepodařilo získat. Lev zůstal u vojska i během dalších operací na začátku srpna, kdy byly akce namířeny proti majetkům Zdeňka ze Šternberka a dalším přívržencům krále Matyáše. Jmenovitě operovalo vojsko kolem 5. srpna v okolí Jindřichova Hradce.²³⁶

Nakolik se Lev účastnil dalších bojů, bohužel prameny nesdělují, ale zdá se, že se zapojoval spíše do akcí v okolí svého domova a příliš se nehnal do konfliktů odehrávajících se na Moravě, kde

²³² F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého IV*, Praha 1931, s. 501.

²³³ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 155.

²³⁴ Ve stejnou dobu vtrhlo opět do Čech vojsko z Bavorska, které se pohybovalo v okolí Klatov a 2. července 1467 bylo poraženo českými oddíly v okolí Nýrska. Je tedy možné, že i když neměl Lev z Rožmitálu přímo pověření k válčení proti bavorským oddílům, mohly některé jeho jednotky zasáhnout do boje, když se pohyboval nedaleko v okolí Plzně. Více viz J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 73 – 74.

²³⁵ J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 164.

²³⁶ O vojenských operacích Lva z Rožmitálu a Jindřicha staršího píše V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 165 – 166 a jeho informace rozšiřuje J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 128.

většině akcí na straně krále velel kníže Viktorin. S jistotou vidíme Lva znovu na válečném poli až v roce 1469, opět v západních Čechách.

Velkou změnou v probíhajícím konfliktu bylo zapojení uherského krále Matyáše Korvína. Když se v Římě dozvěděli o tom, že se uherský král rozhodl vojensky postavit Jiřímu z Poděbrad, začali se radovat a papež Pavel II. už na Zelený čtvrtek 14. dubna 1468 neváhal dát do klatby nejen Jiřího z Poděbrad s celou rodinou, ale zahrnul do ní i všechny Jiřího přátele a pomocníky.²³⁷ Není tedy pochyb, že tato klatba postihovala i katolického pána Lva z Rožmitálu.

Těžiště hlavních bojů se sice přesunulo na Moravu poté, co se do bojů na stranu Zelenohorské jednoty postavil v dubnu 1468 uherský král Matyáš Korvín, ale ani jižní Čechy nebyly ušetřeny válečných útrap, když část Matyášových mužů posílila jednotky pánů ze Šternberka.²³⁸ Právě toto a možná i strach z církevních klateb, které zamezovaly církevní obřady, pohnuly Jana z Rožmberka, který byl od počátku konfliktu na straně krále Jiřího, aby odpadl a přidal se k Zelenohorské jednotě.²³⁹ Skrze prostředníky uzavřel 22. srpna 1468 smlouvu v Olomouci, v níž se zavazoval, že do čtrnácti dní vyhlásí králi Jiřímu válku. Tento obrat přinesl pánovi z Rožmberka nové těžkosti, jelikož se nyní stal terčem útoků poděbradské strany. První útoky na jeho majetky jsou zaznamenány ze září 1468, kdy se proti němu postavil Malovec z Pacova a později i Lev z Rožmitálu.²⁴⁰

I když všude jinde konflikt pokračoval, tak v jižních Čechách byly na podzim boje částečně přerušeny, jelikož se zachovala listina z 25. října 1468, v níž se Lev i se svým bratrem Protivou zavazují k příměří s Janem z Rožmberka.²⁴¹ Přičemž iniciativa k uzavření příměří zřejmě vzešla od Lva z Rožmitálu, jelikož on jako první vydal svou listinu oznamující příměří s mocným Rožmberkem a následně čekal na vydání stejné listiny od svého protivníka.²⁴²

Sice není známo, z jakého důvodu uzavřeli Lev a Protiva na podzim 1468 příměří s Janem z Rožmberka, když boje jinde neustávaly, ale klid zbraní příliš dlouho netrval. Už 23. dubna 1469 poslal Lev ze svého hradu Blatná odpovědný list pánovi z Rožmberka, kde mu sděluje, že už nechce být k němu jakkoli vázán.²⁴³ Odpovědné listy pak musely pánovi z Rožmberka dojít i od pánů, kteří byli vázáni k panu Lvovi. Zachoval se například odpovědný list ze 17. května 1469 od Václava

²³⁷ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 543.

²³⁸ Tamtéž, s. 542 – 553.

²³⁹ O. ODLOŽILÍK, *The Hussite King*, s. 212 – 213.

²⁴⁰ V. BŘEZAN – A. KUBÍKOVÁ, *Rožmberské kroniky*, s. 141 – 142. Pán z Pacova byl podle dalších dostupných zpráv ve velmi přátelském vztahu ke Lvovi z Rožmitálu, snad tedy jeho útoky na pána z Rožmberka mohly být propojeny s útoky pana Lva.

²⁴¹ AČ VII, s. 363; okrajově uzavření příměří zmiňuje August SEDLÁČEK, *Děje Prácheňského kraje*. Písek 1926, s. 174.

²⁴² AČ VII, s. 384.

²⁴³ AČ I, s. 230; výtah z této listiny je pak uveden ještě v AČ III, s. 577; Zajímavé je, že Lev se vymezil vůči svému protivníkovi v době, kdy bylo podle olomouckého ujednání dodržováno v celém království příměří.

Plantgara z Kynšperka, který se taktéž postavil proti Janovi z Rožmberka vedle svého pána Lva z Rožmitálu.²⁴⁴

Boje mezi Jiřím z Poděbrad a Matyášem Korvínem pokračovaly od začátku roku 1469, kdy se obě armády spíše přesunovaly, a odkládalo se přímé střetnutí, až se nakonec Matyáš dostal u Vilémova v únoru 1469 do obležení a byl přinucen vyjednávat. Vypadalo to, že situace se začne obracet k lepšímu, ale následné jednání v Olomouci v dubnu 1469 nepřineslo kýžený výsledek, kterým by byl mír. Bylo dojednáno dočasné příměří a nezdálo se, že by se stav věcí měl v příštích týdnech nějak výrazně zhoršit. Neochotu dojednat mír lze vysvětlit tím, že 3. května 1469 byl Matyáš Zelenohorskou jednotou zvolen v Olomouci králem.²⁴⁵ Ačkoliv se už před začátkem jednání proslýchalo, že katoličtí páni uvažují o volbě Matyáše Korvína na post českého krále, Jiří z Poděbrad tomu, zdá se, nepřikládal váhu, proto muselo být jeho rozčarování veliké.

Na začátek června 1469 byl do Prahy svolán velký zemský sněm, na kterém jistě nechyběli přední čeští páni věrní Jiřímu z Poděbrad. Lze tedy předpokládat, že i Lev z Rožmitálu se na čas vzdálil z bojiště v západních Čechách, aby se ho účastnil jakožto držitel jednoho z předních úřadů. Právě zde bylo odsouhlaseno zvolení polského prince Vladislava na český trůn po smrti krále Jiřího. Toto rozhodnutí mohlo být motivováno zhoršujícím se zdravotním stavem současného krále a snad i snahou získat silného spojence v osobě polského krále Kazimíra.²⁴⁶

Podle drobných zpráv se zdá, že menší válka v západních a jižních Čechách pokračovala po zbytek roku 1469. Snad jen s malou přestávkou někdy během léta, když bylo v srpnu opět uzavřeno příměří Jana z Rožmberka se Lvem z Rožmitálu, které ale nemělo dlouhého trvání.²⁴⁷ Nepřátelské akce byly namířeny především proti Janovi z Rožmberka, který odpadl od krále Jiřího. Opět se jednalo spíše o menší konflikty omezující se na pálení a obléhání měst či hradů. Na straně krále Jiřího se do těchto lokálních pútek pustil Lev z Rožmitálu a vedle něj Vilém mladší z Rabí či Jaroslav ze Svojšína.²⁴⁸

Obavy z Lvových vojenských akcí vysvítají kupříkladu z korespondence Zvíkovského purkrabí Buška z Buzic. Ten 18. září 1469 píše svému kolegovi Přibíkovi Hadovi z Pabianic, purkrabímu na Krumlově následující: „*Vědětiť dávám, žeť jest pan Lev odpověděl páně Milosti, a*

²⁴⁴ AČ III, s. 577.

²⁴⁵ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 563 – 576; V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 236 – 248.

²⁴⁶ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV.*, s. 579 – 580.

²⁴⁷ V AČ XIV, s. 178, se v dopise z 1. srpna 1469 dočteme, že služebníci Jana z Rožmberka dojednali příměří s Jaroslavem Zmrzlíkem a jakýmsi Chřešťovcem až do sv. Havla, tedy do 16. října, a stejné příměří se snažili v tutéž dobu dojednat i se Lvem z Rožmitálu. Jejich snažení muselo být úspěšné, jelikož v AČ VII, s. 384, píše 30. srpna 1469 Vitorazský purkrabí Zikmund z Mirošovic Janovi z Rožmberka a mluví o příměří, které spolu pan Lev a pan Jan uzavřeli. To ale nevydrželo déle než do poloviny září, kdy Lev opět vypověděl Rožmberkovi válku, viz AČ I, s. 234.

²⁴⁸ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 266.

ted' priepis posielám, jemuž porozumieš. Protož to vĕda, vĕřím, že se k tomu přičiniš, aby mi viec jiezdného poslal, nebť jest jen 16 koní přijelo z Třeboně, a pěších 36 s pacholaty.“²⁴⁹ Že obavy Zvíkovského purkrabí nebyly liché a Lev z Rožmitálu se aktivně zapojoval do bojů, nám dokazuje další z dopisů, tentokrát ze 17. listopadu 1469, mezi zmiňovanými purkrabími, kde pan Bušek z Buzic píše, že Lev z Rožmitálu sebral vojsko a nechal vypálit město Nepomuk.²⁵⁰

Odměnou za věrné služby bylo pro Lva a Protivu získání domažlického úřadu. Dne 28. října 1469 získali do držení město Domažlice se vším, co k nim náleželo za 3000 uherských zlatých, které král dlužil Protivovi z Rožmitálu a navíc připsal ještě 1000 uherských zlatých navíc za Protivovy věrné služby.²⁵¹ Dřívějším majitelem byl pan Ješek z Boskovic, věrný přívrženec krále Jiřího, který ale jak se zdá zanedbával obranu hranic s Bavorskem natolik, že hrad i vesnice, které k němu náležely, se po bavorských vpádech nacházely ve velmi zbědovaném stavu. Snad i proto se ho Jiří z Poděbrad rozhodl nahradit bratry z Rožmitálu, zvláště když měl Lev za sebou už mnoho vojenských úspěchů.²⁵²

O tom, že soužití Domažlických s novými pány nebylo nejideálnější, nás informuje dopis krále Jiřího z března 1470 adresovaný domažlickému purkmistrovi a konšelům, který vznikl s největší pravděpodobností na základě stížností Lva z Rožmitálu na chování nových poddaných. Vypadá to, že Lev nerad viděl, když se cokoli dělo bez jeho vědomí nebo bez jeho výslovného příkazu jelikož král napsal následující: „*Vznesl na nás urozený Lev z Rožmitálu, nejvyšší hofmistr náš, věrný milý, kterakbyste některé vězně zjimané i jiné věci k ruce své bez vůle jeho obracovali, ježto se to za jiných, kteří sú hrad držali, nedálo, jakožto za urozeného Ješka z Boskovic. Zdát se nám, i prikazujem, abyste toho bez vuole jeho neb bratra jeho nečinili.*“ Pokud budeme plně důvěřovat královu mínění, že se nic podobného nedělo za časů Lvova předchůdce Ješka z Boskovic, je nasnadě si myslet, že Domažličtí buď zkoušeli, co si mohou vůči novému pánovi dovolit, nebo se jim jednoduše Lev a jeho bratr Protiva jako noví páni příliš nezamlouvali, snad pro nějaké dřívější spory. Mimo to je zajímavý i konec zmíněného dopisu, kde král nabádá Domažlické, aby nic nedělali ani s klášterem a majetky, které k němu přísluší, jelikož i ty nyní patří pod správu rožmitálských bratrů.²⁵³

²⁴⁹ AČ I, s. 234.

²⁵⁰ AČ I, s. 236.

²⁵¹ Národní archiv, fond České gubernium - guberniální listiny, Praha (0993-1526), dostupné z: <<http://monasterium.net/mom/CZ-NA/CGL/361/charter>> [ověřeno 22. 11. 2015].

²⁵² J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 108.

²⁵³ AČ IV, s. 233; Jistě to mělo souvislost s tím, že veškeré příjmy tohoto augustiniánského kláštera nyní náležely Lvovi a Protivovi, kteří se o ně jistě nechtěli nijak dělit, viz J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 168.

Přestože byl konec roku 1469 o něco poklidnější a přinesl Jiřímu i velký zisk, když se knížectví Javorské a Svídnické opět vrátilo k jeho poslušnosti, dokonce i legát Rudolf z Rüdesheimu začínal pochybovat o správnosti vedené války, nový rok 1470 bohužel přinesl další válečné přípravy ze strany obou králů.²⁵⁴

Jiří z Poděbrad nechal na sněmu v březnu 1470 v Praze schválit zřízení zvláštního vojska k obraně země. Zajímavé je, že do tohoto vojska nebylo počítáno s vojáky, které by mohly poskytnout kraje Bechyňský, Plzeňský a Prácheňský. Důvod je velmi prostý, právě zde totiž probíhala i nadále bez přestávky drobná válka pánů věrných králi Jiřímu s jeho odpůrci. Vojenské akce v Jižních a Západních Čechách tudíž neustaly a my díky tomu můžeme sledovat další Lvovo počínání.²⁵⁵

Lev z Rožmitálu velel v červnu 1470 menšímu vojsku v západních Čechách a původně se chystal zakročit proti Budějovicím, ale jak se zdá, byla tato akce nakonec odvolána.²⁵⁶ Dokládá to dochovaný dopis krále Jiřího z 15. června, kterým napomínal město Domažlice, aby vytáhlo do boje, když jim to bude nařízeno, a nesnažili se vyhnout tažení tím, že se odvolávali k panu Lvovi a k jeho bratrovi Protivovi, kterým nyní podléhali, jelikož ani jeden z nich proti tažení nic nenamítají.²⁵⁷ Neochota Domažlických vyslat vojáky k Budějovicím se dá snad částečně vysvětlit jejich snahou udržet si dostatek vojáků pro případnou obranu, jelikož právě Domažlice byly jedním ze strategických bodů, které král Jiří měl při obraně hranice s Bavorskem.²⁵⁸

Během roku 1470 se navíc královskému vojsku podařilo za neznámých okolností dobýt Poběžovice s hradem Novým Ronšperkem, který byl sídlem pana Dobrohosta z Ronšperka. Snad k tomu došlo během výše zmiňovaného tažení pana Lva během léta 1470, protože s největší pravděpodobností to byl právě pan Lev, kdo se o dobytí hradu zasloužil. Tuto možnost potvrzuje i to, že se novým hejtmanem na Ronšperku stal pan Štěpán Doršteinár z Doršteina, nad kterým držel ochrannou ruku právě pán z Rožmitálu. Konečnou tečkou za dobytím Ronšperka se stalo pronásledování uprchlíků z Poběžovic a pivoňského kláštera až k hranicím království.²⁵⁹ Tento

²⁵⁴ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 268 – 272

²⁵⁵ Zatímco Palacký soudí, že o mnohých krajích se mlčí, protože jsou buď v rukou nepřítele, nebo je zachovaný zápis neúplný viz F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 595 – 596; Tomek už soudí, že nezmíněné kraje mají od tohoto zvláštního zbrojení úlevu, protože je zde vedena neustálá drobná válka s Matyášovými příznivci viz V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 273.

²⁵⁶ Budějovice patřily mezi odpůrce krále Jiřího, viz R. URBÁNEK, *Husitský král*, s. 247.

²⁵⁷ AČ V, s. 305.

²⁵⁸ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 113.

²⁵⁹ Správa pivoňského kláštera náležela k domažlickému úřadu, který v tuto dobu patřil pánům z Rožmitálu, jak uvádí J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 168.

postup se ale vymykal z politiky krále Jiřího, proto je možné, že si zde mocný pán z Rožmitálu vyřizoval své soukromé záležitosti.²⁶⁰

Velmi aktuální byla v tomto roce obrana hranice s Bavorskem, protože kromě války s Matyášem Korvínem se Jiří z Poděbrad postavil i proti bavorskému dvoru.²⁶¹ Už v roce 1468 zvedl zbraň proti Bavorsku dolnobavorský hofmistr Hanns z Degenberka na Nusperku, který byl po vyhnání Albrechtem IV. Bavorským, nucen uchýlit se pod ochranu krále Jiřího, s jehož pomocí pak vedl následné boje. Po dohodě s králem Jiřím se k němu připojili i někteří čeští katoličtí páni a je velmi pravděpodobné, že mezi nimi byl i Lev z Rožmitálu, který v létě 1470 taktéž zvedl zbraně.²⁶² Vysvětluje to z dopisu Jana z Vlksic, který působil v úřadu Helfenburského purkrabí a podával informace svému pánovi Janu z Rožmberka: „*A račte věděti, že pan Lev v tuto středu minulú táhnú na vojnu, a tu se jich podstře bylo drahně sjelo a do Strakonic, a táhnú k Sušici všickni, a hlas sú pustili, že na kněze Ludvíka.*“²⁶³ Tento dopis bohužel neobsahuje dataci, ale musel být vydán někdy před 25. červencem 1470, protože další zachovaný dopis o těchto událostech je datován právě zmiňovaným dnem a v něm opět Helfenburský purkrabí informuje Jana z Rožmberka o dalším Lvově pohybu, tentokrát v okolí Písku: „*Také rač VMt věděti, že pan Lev s nepřátely VMti ležel jest s vojskem u Kestřan, a odtud táhl jest k Dobevi a tu hubí jim obilé na poli, a to pro tu příčinu, že ti jistí nechtěli s ním táhnúti polem.*“²⁶⁴

Zdá se tedy, že podle první zprávy dal Lev z Rožmitálu příkaz, aby se vojsko sešlo u Strakonic, a snad měl opravdu úmysl táhnout do Bavorska, když budeme věřit zprávě, že se vydal směrem k Sušici. Z druhé zprávy nicméně vyplývá, že nedlouho potom operoval s vojskem u obcí Kestřany a Dobevo, které jsou ale poblíž Písku, tedy úplně opačným směrem než měl původně táhnout. Nabízí se vysvětlení, že vojsko skutečně nebylo příliš silné, jak sděloval v druhém dopisu Jan z Vlksic, a Lev se proto rozhodl, že raději do Bavorska nepotáhne a obrátil svůj hněv proti těm, kteří mu odepřeli poslušnost a odmítli se připojit k jeho vojsku.

Zatímco boje i nadále pokračovaly, měnilo se politické ovzduší, které začínalo být ke králi Jiřímu mnohem přívětivější. Velkou změnou bylo přetržení přátelských vztahů Matyáše Korvína s císařem Fridrichem. Císař poté začal usilovat o sblížení s polským dvorem krále Kazimíra, čímž se začal opět přibližovat ke králi Jiřímu. Mimo to měl císař Fridrich významné spojení, například

²⁶⁰ Tamtéž, s. 170.

²⁶¹ Vztah mezi králem Jiřím a Ludvíkem Bavorským se začal kazit už v létě 1467, kdy na sněmu v Norimberku sice Ludvík prozatím nepřátelské úmysly vůči Jiřímu otevřeně neprojevil, to se stalo až na následném Landshutském sněmu v září 1467, kdy se bavorský vévoda už plně klonil na stranu císaře Fridricha, čímž se postavil proti českému králi, jak uvádí F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 518 – 520.

²⁶² F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 596 – 597.

²⁶³ AČ VIII, s. 7.

²⁶⁴ AČ VIII, s. 7.

Albrechta Braniborského, saská knížata Arnošta a Albrechta a mnohé další, kteří se na společném jednání usnesli, že se zasadí o zachování krále Jiřího na českém trůně.²⁶⁵ I král Matyáš začal zjišťovat skrze pana Zdeňka ze Šternberka, jaké by byly možnosti k uzavření míru s Jiřím z Poděbrad.

Změny konečně nastávaly i v Římě, kde na konci roku 1470 zemřel jeden z předních Jiřího odpůrců, kardinál Karvajal, a dokonce se mezi kardinály našel jeden, který vyjadřoval Jiřímu podporu. Král Jiří navíc získal dostatek mocných přímluvců, kteří poslali svá poselstva k papeži Pavlovi II, aby zrušil vynesené klatby a zkusil s Jiřím jednat po dobrém.²⁶⁶ Výsledek na sebe nenechal dlouho čekat a v březnu 1471 už kardinálové v čele s papežem neodmítali jednání s králem Jiřím.²⁶⁷

Bohužel Lev z Rožmitálu už nemohl se svým švagrem tyto změny oslavit neboť Jiřík z Poděbrad 22. března 1471 zemřel a Lev se spolu s dalšími představiteli Jiřího politiky dostal před těžký úkol, jakým bylo zvolení nového panovníka.

²⁶⁵ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 287 – 288.

²⁶⁶ Mezi přímluvce patřilo poselstvo vyslané králem Kazimírem na konci roku 1470 a po svém sjednocení u císaře Fridricha vyslali i němečtí straníci krále Jiřího své poselstvo, viz V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 292 – 293.

²⁶⁷ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě IV*, s. 610 – 611.

5. Za panování krále Vladislava

5. 1. Nový panovník na trůně

Smrt krále Jiřího postavila přední pány jeho strany před složitý úkol, jakým bylo zvolení nového krále na uprázdněný trůn a jeho prosazení proti nárokům krále Matyáše a jeho straníků. Král Jiří předvídal, že tento úkol bude nelehký a už za svého života se postaral o nástupnictví, když začal jednat s polským králem Kazimírem o možnosti zvolení jeho syna Vladislava na český trůn.

Než ale čeští páni přistoupili k volbě nového panovníka, bylo potřeba udržet v zemi klid. Vlády se hned po pohřbu ujal Jiřího syn kníže Jindřich společně s rádcí zemřelého krále.²⁶⁸ Lze tedy říct, že se zde Lev díky svému významnému úřadu musel dostat do úplného čela země, a jak vyplývá ze zachovaných zpráv, aktivně se zapojoval do snahy udržet v zemi pokoj.

Už 8. dubna 1471 je datován dopis velkopřevora Jana ze Švamberka pro Jana z Rožmberka, kde se dozvídáme, že v jednotlivých krajích probíhají sněmy k upokojení situace v Českém království a pan Lev z Rožmitálu nezahálí a taktéž svolává sjezd pánů Prácheňského kraje do Strakonic. Zdá se, že měl Lev se svoláním hodně práce, jelikož musel přesvědčit i své dosavadní protivníky, aby se na jednání dostavili. Právě za panem Švamberkem dorazil osobně, aby se s ním dohodl na datu a místu konání a přesvědčil ho, že sněm se má konat pro tzv. obecné dobré a nemá zde dojít k žádnému stranickému jednání.

Pána ze Švamberka se Lvovi podařilo přesvědčit, jelikož dotyčný píše pánovi z Rožmberka následující: „*I jakož jsem porozuměl po jich zprávě, že tu nechťeliby nic strannieho jednati, než cožby bylo této naše české země obecného dobrého a v kraji upokojenie a v tom aby sobě udělali mezi sebu stánie, a záhuby kraje již opustili až do S. Jiříe, neb tam dále.*“ Lvovi se tak podařilo získat silného přimluvce u pana Jana z Rožmberka a dalších, kteří se patrně zdráhali na jednání přijet, jelikož v dopise se dále dočteme, že: „*...mne za to žádali, abych i vás milý pane obeslal o to, i jiné okolnie w kraji obýwajíce zemany ... A jistě jsme powinni toho (= ukončení záhub v kraji) všichni o to státi, neb také údové koruny této jsme.*“²⁶⁹ Z poslední věty vyplývá, že pan ze Švamberka byl po rozhovoru s panem Lvem nakloněn konání sněmu, který se měl odehrát okolo Velikonoc. Bohužel není dochována zmínka, zda se sněm skutečně sešel, ale nepochybuji, že

²⁶⁸ Palacký hovoří přímo o úřednících, kteří byli potvrzeni ve svých úřadech, aby vše až do volby nového panovníka zůstalo při starém. Lvovi tedy musel být potvrzen úřad nejvyššího hofmistra a zároveň měl blízko k zemřelému králi, proto jistě patřil k elitě, která se nyní postavila do čela království. Viz František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V*, Praha 1931, s. 19 – 21.

²⁶⁹ AČ 5, s. 318 č. 9; Okrajově na tuto listinu poukazuje J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 152, ale chybně uvádí, že svolání sněmu měl na starosti Jan ze Švamberka.

alespoň část zvaných se k jednání dostavila. Vstřícnost vůči pánovi z Rožmberka nicméně nemohla přinést ovoce, neboť na stejnou dobu svolal své příznivce král Matyáš do Německého Brodu, kam se pan Jan vydal a nemohl proto být přítomen na sněmu v prácheňském kraji.²⁷⁰

Své šance na získání českého trůnu se Matyáš Korvín nehodlal vzdát a po zprávě o smrti krále Jiřího spěchal z Uher zpátky do Českého království, kde se na konci dubna setkal se svými podporovateli v tehdejší Německém Brodě. Ve stejnou dobu se v Praze sešel sněm, který měl rozhodnout, komu bude nabídnuta česká koruna. Matyáš se sice snažil naklonit si shromážděné pány skrze své přimluvce, ale páni shromáždění v Praze to naprosto odmítali. Svě štěstí zkusil i Albrecht Saský, manžel Jiřího dcery Zdenky, ale pro obecnou nevoli ani on nepadal v úvahu.

Shromáždění páni zůstali věrní přání zemřelého krále a začali jednat o nástupu Vladislava Jagellonského. Byl vypracován soupis podmínek, za jakých bude polský princ zvolen, který byl odeslán k polskému dvoru. Tentokrát už král Kazimír neváhal s přijetím nabízené koruny včetně podmínek a čeští páni se mohli pustit do oficiální volby nového panovníka.²⁷¹

K volbě Vladislava Jagellonského přistoupili přední páni shromáždění na sněmu v Kutné Hoře dne 27. května 1471, kde jistě nechyběl ani Lev z Rožmitálu. Matyáš Korvín se nechtěl smířit s odmítnutím své kandidatury na kutnohorském sněmu a ještě dříve než se vůbec dozvěděl o volbě svého polského protivníka, přiměl papežského legáta Rovarella, který u něj zrovna pobýval, aby mu vydal papežské stvrzení jeho dřívější volby v Olomouci.²⁷² Tento čin už předznamenával, že současný klid zbraní nebude mít dlouhého trvání.

To se také potvrdilo, když na začátku června skončilo vyjednané příměří s králem Matyášem a znovu se rozhořely boje. V téže době zamířilo české poselstvo na polský královský dvůr, aby oznámilo Vladislavovo zvolení na český trůn. Po předchozích jednáních už se jednalo spíše o formalitu a poslové se nemuseli obávat, že by polský dvůr s volbou nesouhlasil. Prvním vladařským krokem nového krále bylo nejen potvrzení předložených volebních podmínek, ale hlavně jmenování nových královských úředníků. Pro začátek však Vladislav nedělal zásadní změny a ve většině případů potvrdil úřady jejich současným držitelům.

Lev z Rožmitálu si tak podržel svůj úřad nejvyššího hofmistra i za panování nového krále. Navíc si jako člen královské rady spolu s dalšími pány zajistil i velký vliv na mladého a nezkušeného panovníka a stal se jedním z nejvlivnějších mužů v království.²⁷³

²⁷⁰ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 152.

²⁷¹ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V*, s. 25 – 27.

²⁷² V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 301 – 312.

²⁷³ Jiří KUTHAN, *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců. Díl první, Král a šlechta*, Praha 2010, s. 22 – 23; M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 412 – 413; Josef Macek taktéž zařadil Lva mezi přední členy královské rady během Vladislavovy vlády, viz J. MACEK, *Jagellonský věk 1*, s. 331.

Po těchto formalitách už nic nebránilo, aby se král Vladislav vydal na cestu do Českého království, kde byl 22. srpna 1471 korunován. Drobnou skvrnou na Vladislavově korunovaci se pro Lva z Rožmitálu muselo stát nařízení, aby byli propuštěni všichni královští vězni z dob panování Jiřího z Poděbrad, čímž se na svobodu dostali i členové Jednoty bratrské, uvězněni pro kacířství. Právě on i jeho sestra Johana následně hodně brojili proti jejich sektě, ale neměli příliš naději výrazně uspět se svými stížnostmi, protože se jejich ochráncem stal nejvyšší kancléř Ctibor Tovačovský z Cimburka spolu se svým bratrem Janem, hejtmanem Boleslavského kraje.²⁷⁴

Lev byl mimo jiné pro Vladislava důležitým i proto, že se v této době stal prostředníkem mezi ním a svou sestrou Johanou, která po menším kolísání po smrti Jiřího z Poděbrad nyní plně přilnula k podporovatelům krále Vladislava a v budoucnu se stala jeho velkou oporou.²⁷⁵

Velká změna zatím nastala v Římě, kde na konci července 1471 zemřel papež Pavel II. a na jeho místo byl zvolen Sixtus IV. Zpočátku se zdálo, že nový papež bude s volbou nového českého krále souhlasit, ale na popud legáta Rovarely, podporovatele krále Matyáše, změnil názor a dal do klatby nejen krále Vladislava a jeho otce krále Kazimíra, ale i všechny další odpůrce volby Matyáše Korvína. Lev se tak už podruhé ve svém životě dostal do církevní klatby. Zdá se však, že si nikdo v Čechách ani v Polsku z klatby těžkou hlavu nedělal, a tak brzo vešla v zapomnění.²⁷⁶

Počátek vlády krále Vladislava byl i přes to velmi klidný, protože Matyáš Korvín musel svou pozornost zaměřit do Uher, kde zatím spiknutí proti jeho osobě dostoupilo vrcholu. Mladý král se tak mohl nerušeně ujmout vlády. Navíc se po létě 1471 značně proměnil charakter války mezi podporovateli krále Matyáše na jedné a krále Vladislava na straně druhé. Ukázalo se, že žádná z válčících stran nedokáže získat převahu, a tak velké válečné střety známé z let 1468 – 1470 byly nahrazeny menšími lokálními konflikty.²⁷⁷

Mezitím se polský král Kazimír rozhodl podpořit svého syna a rozhodně se postavil proti Matyášovi, kterého označil za uzurpátora moci, a zahájil proti němu polské tažení do Uher. Právě toto tažení asi vzbudilo nedůvěru v Matyášovu moc u jeho podporovatelů v Českém království a zapříčinilo, že mnozí z nich uzavírali alespoň na čas příměří se svými sousedy, kteří byli ve službách Vladislava. Jedno takové příměří uzavřel 15. října 1471 i Lev z Rožmitálu společně se svým bratrem Protivou s Janem z Rožmberka a mělo trvat až do Svatého Jiří příštího roku, tedy téměř do konce dubna 1472.²⁷⁸

²⁷⁴ O této události píše pouze F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V.*, s. 41 – 42.

²⁷⁵ O. ODLOŽILÍK, *The Hussite King*, s. 276.

²⁷⁶ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V.*, s. 46 – 47.

²⁷⁷ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny země Koruny české VI.* s. 410 – 411.

²⁷⁸ O uzavíraných příměřích hovoří V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII.* s. 326; AČ III s. 579. Příměří pana Lva s pánem z Rožmberka zmiňuje také J. JÁNSKÝ, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, s. 148.

I přes uzavírání dílčích příměří válka neustávala a boje se přenesly i do nového roku 1472, ale v západních Čechách byl na počátku tohoto roku poměrně klid, který narušovaly jen drobnější potyčky, které měl na svědomí Jindřich Roubík z Hlavatec.²⁷⁹ Z korespondence určené pánovi z Rožmberka se dozvídáme, že se měl snad v lednu 1472 konat jakýsi sjezd ve Strakonících, ale účast zde byla patrně dosti nevalná, jak sděluje administrátor pražského kostela Jan z Krumlova. Ve skutečnosti se ve Strakonících sešel pouze pan Lev s Rackem Kocovským a projednávali nad sklenkou malvazu soukromé záležitosti, o nichž bohužel pisatel nevěděl nic bližšího.²⁸⁰

Strakonické jednání ale nebylo tak nevinné, jak se mohlo na první pohled zdát. Rack Kocovský sice náležel mezi straníky krále Vladislava, ale svými soukromými vpády na okolní statky si proti sobě obrátil i část politicky stejně smýšlejících pánů. Mezi nimi najdeme i Lva z Rožmitálu, který se ve Strakonících za pomoci velkopřevora Jana ze Švamberka se svým protivníkem smířil.²⁸¹ Bezpochyby se v tomto případě jednalo o promyšlené diplomatické úsilí jagellonské strany, která se snažila získat nové spojence. Setkání pana Lva s Rackem Kocovským za účasti Vlacha a pána z Vimperka se stalo důležitým předpokladem pro vytvoření válečné koalice čítající Lva z Rožmitálu, Racka Kocovského, Oldřicha Vlacha z Malovic, Jindřicha Roubíka a vimperské Kaplíře, jejímž cílem se staly kořistnické výpravy do německého pohraničí.²⁸²

Na konci ledna 1472 se Lev dostavil před komorní soud v Praze, kde spolu s panem Zdeňkem ze Švamberka vedl spor s panem Oldřichem z Hradiště. Z dochovaného záznamu bohužel nevyplývá, o jakou záležitost se jednalo. Král Vladislav vyslechl obě strany a poté rozhodl, že celou při mají zkusit urovnat jejich přátelé. Pouze v případě, že by se nedokázali dohodnout ani tímto způsobem, měli se dostavit znovu před soud během příštích suchých dní, tedy v období před Velikonocemi.²⁸³ Žádná další zpráva o pokračování sporu před komorním soudem se nedochovala, tudíž se asi podařilo přátelům z obou stran při urovnat.

Dalším sporem, do kterého se Lev krátce na to pustil, byla obrana jakéhosi výtržníka Arnošta. Jak vyplývá z dopisu, Lev ho považoval za svého poddaného a z toho důvodu se obrátil na zvíkovského purkrabího Jana Štmelinského z Neprochov ohledně zabavení Arnoštových věcí, které se pravděpodobně stalo po jeho výtržnostech v Písku. Zvíkovský purkrabí měl však jiný názor. Arnošt podle něj pobýval v Písku na své náklady, jelikož už před tím získal od pana Lva dovolení k odchodu, a proto dle něj už naopak Lvovým služebníkem není. Zmínka o tom, jestli Lev ohledně

²⁷⁹ Z dopisu Petra z Hauzné, který byl adresován krumlovskému purkrabí Kunratovi z Petrovic, vyplývá, že se pan Roubík spojil s dalšími a společně se chystali činit škody, viz AČ 5 s. 333 č. 34.

²⁸⁰ AČ V, s. 332 – 333.

²⁸¹ J. JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka*, s. 195.

²⁸² J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 155.

²⁸³ AČ IV, s. 269.

této záležitosti psal i pánovi z Rožmberka, se bohužel nedochovala a nelze tedy říct, zda Lvova intervence přinesla Arnoštovi nějakou pomoc.²⁸⁴

Mezitím se dřívější odpůrci krále Jiřího a následně i krále Vladislava začínali klonit k mírovým jednáním s nově zvoleným králem. Snad už byli dlouholetou válkou vyčerpaní a přestávali věřit v Matyáše Korvína, proto se skrze Zdeňka ze Šternberka pokoušeli zjistit, zda by i druhá strana byla nakloněna jednání.²⁸⁵ Svou roli jistě sehrálo i neúspěšné polské tažení do Uher, po kterém se obě strany rozhodly uzavřít na konci března 1472 příměří, do něhož bylo díky iniciativě Zdeňka ze Šternberka zahrnuto i České království a trvalo až do 1. května 1473. Nedlouho poté byl v Čechách v květnu svolán sněm do Německého Brodu, kde byli 10. července zvoleni páni z obou stran, kteří se stali opravci v jednotlivých krajích. Jejich prací bylo smiřování lokálních sporů a půtek mezi oběma stranami. Za Vladislavovy přívržence je jako jeden z opravců zvolen i pan Lev.²⁸⁶

Z toho důvodu se na Lva jakožto opravce, odvolává v červenci téhož roku Jindřich Roubík z Hlavatec ve svých sporech, protože v případě, že by se pánovi z Rožmberka nezamlouval jako soudce pan Lev, je Roubík ochoten přednést spor před knížetem Jindřichem a panem Zdeňkem ze Šternberka, kteří byli na sněmu zvoleni jakožto nejvyšší opravci v Českém království.²⁸⁷

5. 2. Kořistnické ambice, velká jednání i drobné spory

Klid zbraní během léta 1472, jak se zdá, přinesl Lvovi šance k uskutečnění vlastních ambic za pomoci válečné aliance uzavřené ve Strakonících. Z několika dopisů helfenburského purkrabí Jana z Vlksic se dozvídáme o červencových přípravách na válečné tažení. Lev z Rožmitálu počal s Jindřichem Roubíkem a s Oldřichem Vlachem svolávat vojsko do Domažlic. Dle jedné ze zpráv si měl Lev od tažení slibovat získání dvou hradů v Německu, snad na úkor Ludvíka Bavorského, proti němuž mělo být tažení namířeno, jak byl purkrabí zpraven od svých špehů. Bohužel ani Jan z Vlksic netušil, o jaké hrady mělo jít.²⁸⁸ Z další zprávy se mimoto ještě dozvídáme, že kromě Ludvíka Bavorského se terčem útoku stal i passovský biskup, ale tentokrát mělo tažení vycházet spíše z iniciativy Strakonického pána, tedy johanitského velkopřevora Jana ze Švamberka.²⁸⁹ Kromě Jana ze Švamberka se do těchto tažení zapojil i Bohuslav ze Švamberka, který sice setrval v řadách stoupenců krále Matyáše, ale díky vlastním záležitostem na česko-bavorské hranici patrně

²⁸⁴ AČ XIV, s. 208.

²⁸⁵ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 329.

²⁸⁶ F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V.*, s. 54 – 55.

²⁸⁷ AČ VIII, s. 93.

²⁸⁸ AČ VIII, s. 94.

²⁸⁹ AČ VIII, s. 93 – 94.

našel řeč i se svým soupeřem Lvem z Rožmitálu. Oba páni se ještě s dalšími pohraničními šlechtici bez větších výčitek domluvili na společném kořistnickém tažení za hranice, jelikož ve stejnou dobu, kdy Lev vpadl do Bavorska, měl i pan Bohuslav shromážděné vojáky za stejným účelem.²⁹⁰

Chystané tažení, které bylo zároveň odvetnou akcí za nedávné vypálení hradu Pajreka a zajetí jednoho ze synů Racka Pajreckého, se odehrálo na přelomu července a srpna. Vojsko o síle 1500 pěších a 600 jízdních, které naverboval pán z Rožmitálu, se shromáždilo v Domažlicích, které byly momentálně v jeho držení. Odtud se následně vydalo pod Lvovým velením ke Koubě.²⁹¹ Ke Lvovu vojsku se pak jistě připojili ještě Jindřich Roubík a Oldřich Vlach se svými vojáky, jelikož i oni verbovali na toto tažení, jehož cílem bylo získání co možná největší kořisti.

Šest dní obléhalo vojsko Koubu, která se sice obléhání ubránila, ale její okolí bylo strašlivě zpustošeno. Následně dobylo a vypálilo hrad Bergerdorf a s ním i stejnojmennou vesnici. Kromě ní byly vypáleny i vesnice Altenmarkt, Michelsdorf, Janahof, Cammerdorf, Züfling, a částečně vypáleny Altenstadt, Dobersing, Walsing a dvůr v Taschingu. Pouze vypleněny pak byly vesnice Loyfling, Trefling, Wilting a Münsterdorf a snad nejlépe z tohoto tažení vyvázlo několik vesnic, které zaplatily výpalné, tedy Klun, Welfing, Züfling a Münster. Mimo tyto škody je uváděno navíc ještě vyloupení kostela ve Wiltingu a vpád vojska na panství Waldau, kde ale, jak se zdá, narazili na silnější obranu než doposud, protože jeho držitel Ulrich Waldauer si na obranu proti českému vpádu najal žoldnéře.²⁹² Důsledkem tohoto odporu pak mohl být rychlý konec Lvova tažení a brzký návrat domů, jelikož už na začátku srpna jsou všichni aktéři zpátky v Čechách a z další rožmberské korespondence se dozvídáme, že se jim na tažení nevedlo příliš dobře.²⁹³

Velké obavy vzbudil čin knížete Viktorina, který postoupil město Kolín, dědictví po otci, Matyáši Korvínovi, aby se tak vyplatil ze svého zajetí, ale to byl jediný vypjatější moment během jinak klidného podzimu 1472. Občas sice docházelo k menším rozmíškám, ale opravci zvolení na sněmu v Německém Brodě je dokázali urovnat. Asi v polovině listopadu se mnoho předních pánů ze strany krále Vladislava včetně pána z Rožmitálu setkala v Benešově, kde se k nim připojil i Zdeněk ze Šternberka, aby dojednali další benešovský sněm na prosinec 1472.²⁹⁴

²⁹⁰ J. JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka*, s. 124 – 125.

²⁹¹ J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 178; August SEDLÁČEK, *Děje Prácheňského kraje*, Písek 1926, s. 175.

²⁹² J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 161.

²⁹³ Poprvé je o návratu Lva z tažení krátká zmínka v dopise z 1. srpna 1472, viz AČ VIII, s. 95 – 96; druhou, poněkud obsírnější zprávu podává Jan z Vlksic Janovi z Rožmberka 5. srpna, kde už mluví i o dalších účastnících tažení, kteří se vypravili do Prahy. Viz AČ VIII, s. 96; Roubík skutečně zamířil z tažení rovnou do Prahy a zde se mimo jiné řešil jeho spor s Budějovickými ohledně pobraného dobytka a pan Roubík se v této při odmítal podřídit Janovi z Rožmberka, ale chtěl, aby se toho ujal pan Lev a Jan ze Švamberka. František MAREŠ, *Jindřich Roubík z Hlavatec. Kulturní obrázek z polovice 15. století*, Časopis Musea Království českého. Praha 1881, s. 73 – 87.

²⁹⁴ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 332 – 333.

Na tomto prvním setkání v Benešově se jednalo i o závazcích, které byly přijaty na sněmu v Německém Brodě, přesněji řečeno o propuštění vězňů zajatých během války. Právě z tohoto důvodu shromáždění pání v čele s panem Lvem adresují dopis panu Jindřichovi z Rožmberka, který se stal novou hlavou rožmberského domu.²⁹⁵ Žádají ho, aby propustil vězněného pana Děpolta, syna zemřelého Jana Popela, který byl zajat ještě za života jeho otce Jana z Rožmberka.²⁹⁶

Rok 1473 vypadal pro České království nadějně. Skrze nového papežského legáta Marka Barba se papež Sixtus IV. blíže seznámil se střeoevropskou situací a po prvních tvrdších opatřeních ze začátku svého pontifikátu se nyní pokoušel o klidnější jednání s králem Vladislavem. Na nařízení legáta Barba byli svoláni zástupci krále Vladislava, Matyáše Korvína a polského krále Kazimíra do slezské Nisy na sjezd. Sice zde nedošlo k dohodě, která by upokojila veškeré různice mezi panovníky, ale ze zdejšího jednání odvodil svůj program český zemský sněm, který byl zahájen 27. května v Benešově.²⁹⁷

I na benešovském sněmu, který zahájila dlouhou řečí Lvova sestra Johana, která, jak se zdá, následně velkou část jednání sama korigovala, usilovali čeští pání o uklidnění domácí politické situace. Byli zde zvoleni čtyři zemští ředitelé, kteří měli spravovat České království, než budoucí opavský sněm rozhodne, který z králů má právo na českou korunu. Zvoleni byli za stranu krále Vladislava Hynek z Poděbrad a Vilém z Rýzemberka a z Rabí, za Matyáše Zdeněk Konopišťský ze Šternberka a Jan Zajíc z Hazmburka. Ze zápisu o jednání nicméně nevysvítá, kteří čeští pání byli přítomni, ale je nasnadě, že nejprřednější představitelé královské rady se na tomto obecném sjezdu jistě objevili.²⁹⁸ Zemští ředitelé po svém zvolení jmenovali nové krajské hejtmany. Lev z Rožmitálu v úřadu setrval i nadále, jak dokládají už listiny z léta téhož roku, kde se i nadále tituluje hejtmánem prácheňského kraje.²⁹⁹

Krátce po benešovském sněmu, který byl rozpuštěn kvůli moru na začátku června 1473, se Lev z Rožmitálu dostal do sporu se zvíkovským purkrabím Janem Štmelínským z Neprochov. Kamenem úrazu se mezi nimi stala ves Mirodice a její roboty.

Z velmi dobře zachované korespondence se dozvídáme, že Jan Štmelínský si dělal nároky na robotu Mirotických. Jak se zdá, měli pomoci se sklizní obilí, ale to Mirotičtí odmítli a zřejmě se

²⁹⁵ Jeho otec Jan z Rožmberka zemřel krátce před tím dne 8. listopadu 1472 viz V. BŘEZAN – A. KUBÍKOVÁ (ed.) *Rožmberské kroniky*, s. 144.

²⁹⁶ AČ V, s. 342.

²⁹⁷ M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI.*, s. 418 – 419.

²⁹⁸ Zápis ze zasedání je dostupný v AČ IV, s. 465 – 469 a obsahuje pouze jména zvolených ředitelů, ale i přes to zde předpokládám přítomnost Lva z Rožmitálu, zvláště když jednání vedla jeho sestra královna vdova Johana.

²⁹⁹ Při svém sporu se Zvíkovským purkrabím Janem Štmelínským z Neprochov se kupř. v červenci 1473 odvolává k úředníkům na Zelené Hoře, aby ho jakožto hejtmána v jeho při podpořili, viz AČ I, s. 240.

odvolali ke svému pánu Lvovi, který měl vesnici v držení už od roku 1468.³⁰⁰ První z dochovaných dopisů je datován na 29. červen 1473 a zvíkovský purkrabí v něm sděluje svému pánovi, Jindřichu z Rožmberka, že ho Lev z Rožmitálu obeslal skrze tuto záležitost, a proto ho žádá, aby mu sdělil, jak má dále postupovat.³⁰¹

Z další korespondence vyplývá, že na začátku července opakoval Jan Štmelínský svou výzvu k Mirotickým, ale stále bez úspěchu, jelikož již 8. července se obrací na svého kmotra Jarohněva z Úsuší, kterému si stěžuje, že Mirotickým psal už několikrát a dokonce v této záležitosti obesílal dvakrát i pana Lva, ale stále bez úspěchu. O tom, že pomalu ale jistě začal uvažovat o odvetné akci, svědčí další řádky, v nichž svého kmotra žádá, aby mu poslal na pár dní šest jízdních, protože hodlá někoho ze vsi zajmout nebo jim alespoň něco pobrat, aby je k robotě přiměl.³⁰²

Z krátkého dopisu, který Jan Štmelínský následně poslal svému pánovi, vysvítá, že Lev z Rožmitálu ho žádal, aby svou při přednesli před Zdeňkem ze Šternberka.³⁰³ Chtěl se tedy zachovat v souladu s ujednáním, které čeští páni přijali na nedávném sněmu v Benešově, a pro zachování pokoje se chtěl obrátit na jednoho ze zvolených zemských ředitelů.³⁰⁴ Nicméně tato Lvova výzva nebyla přijata, jelikož mu Štmelínský odepsal, že nemá pravomoc o této věci rozhodovat.

Krátce na to se zvíkovský purkrabí rozhodl jednat a skutečně proti Mirotickým vojensky zasáhl a pobral jim osm koní a dokonce čtyři lidi zajal.³⁰⁵ To se ale dotklo Lva z Rožmitálu, jenž už 27. července psal Jindřichovi z Rožmberka následující: „*Newiem kudy to jest, že úředník twój Štmelínský w tomto slawném pokoji sáhl jest na naše lidi Mirotické mocí, a pobral jim, přes mé slušné i jich podanie a brž w skutku učiněnie.*“ V následujících řádcích si neodpustil ani analogii s otcem pana Jindřicha Janem z Rožmberka, který jak Lev píše, také neváhal porušit ujednaná příměří. Jedním dechem však dodává, že právě Štmelínský se v tom již tenkrát velmi angažoval. V závěru dopisu Lev pokračuje trochu vemlouvavěji vůči novému sousedovi, když píše: „*I diwná wěc jest pane a prieteli, že se tak těm lidem lehkým na to chceš dáti nawoditi ... Chtěl sem s vámi rád přátelsky býti, ale rozumiem, že tě někteří twoji na první otcovskou stopu vedou.*“³⁰⁶

Ještě téhož dne je adresován druhý Lvův dopis, tentokrát k zelenohorským úředníkům Čejkovi z Olbramovic a Milotovi z Běšin. V něm Lev z Rožmitálu vysvětluje, že zvíkovský

³⁰⁰ Vladimír HOLÝ, Růst a rozklad majetku Švihovských z Rýzmburka a pánů z Rožmitálu: příspěvek k poznání vývoje feudální koncentrace pozemkového majetku v jihozápadních Čechách. *Minulost Plzně a Plzeňska* 3, 1960, s. 61.

³⁰¹ AČ XIV, s. 228.

³⁰² AČ XIV, s. 228.

³⁰³ AČ XIV, s. 229.

³⁰⁴ Je zajímavé, že se Lev odvolává právě na Zdeňka ze Šternberka, tedy na přívržence Matyáše Korvína, když se mohl obrátit kupř. na Viléma z Rýzmburka a z Rabí, který byl na sněmu zvolen jako stoupenec krále Vladislava.

³⁰⁵ AČ I, s. 241.

³⁰⁶ AČ I, s. 239.

purkrabí neměl právo proti Mírotickým takto zasáhnout a navíc je toto jednání v rozporu s výsledky benešovského sněmu. Proto jim oznamuje, že se proti tomuto protiprávnímu jednání bude bránit a nerozpakuje se několikrát poukázat na svůj titul hejtmána prácheňského kraje, kterým se zaštiťuje v žádosti o jejich podporu v této při.³⁰⁷

Oba zelenohorší úředníci si byli vědomi, že Lvovy hrozby nejsou plané a následující den napsali Janu Štmelínskému, aby nezapomínal na ujednání benešovského sněmu a nechal své jednání soudně prošetřit, protože jestli to neudělá, tak mu oni nemohou pomoci, protože musí jednat v souladu s hejtmánem kraje, tedy Lvem z Rožmitálu.³⁰⁸

Vzájemným vztahům jistě neprospělo ani Lvovo podezření, že Štmelinský zadržel dopis, který byl určený pro Jindřicha z Rožmberka. Své rozladění Lev ukazuje už v úvodu dopisu, kde chybí obvyklé zdvořiloství oslovení a je zde pouze: „Štmelinský!“. V dalších řádcích pak pokračuje slovy: „*Jakož mi list zase poslal, který sem psal pánu twému, poznal sem, žes jej odewřel i srozuměl si, že nenie k twému zisku, i nesměl si jeho swému pánu poslati.*“ Zvíkovský purkrabí se ihned proti tomuto nařčení bránil s tím, že daný dopis neotevíral a rozhodně se nemusel bát, že by mu jeho obsah mohl jakkoli uškodit. Ze lži ohledně otevření listu ho usvědčuje dopis, který adresoval svému pánu Jindřichovi z Rožmberka, kde píše: „*A list, kterýž od pana Lwa WMⁱ swědčil, otewřew jej a přepsaw, i poslal sem jemu jej zase, a zawřew jej zase.*“³⁰⁹

Jan Štmelinský si navíc neodpustil vůči Lvovi poznámku, že jiní šlechtici jako Strakonický pán, tedy Jan ze Švamberka, či pan Štěpanovec nic nenamítají proti robotě svých poddaných, jen pán z Rožmitálu svým lidem v tomto ohledu brání.³¹⁰ Z listiny však jednoznačně nevyplývá, o jaký typ roboty šlo. Pokud by se jednalo o robotu na zemské úrovni, což naznačuje i obesílání jiných pánů, bylo by Štmelínského konstatování skutečně pravdivé a i Mírotičtí by se měli správně roboty účastnit. Je proto nasnadě si myslet, že Lev z Rožmitálu možná využil nabízené příležitosti, aby rozpoutal konflikt se svým sousedem, ze kterého by mohl finančně těžit. Pokud by navenek Lev působil, že je v právu, mohl následně vést „spravedlivou“ odvetu vůči zvíkovskému purkrabí, s nímž mívával spory, a díky ní se obohatit.

Celý spor nakonec vygradoval ve vyhlášení nepřátelství, které Lev vůči Janu Štmelínskému a jeho lidem učinil 29. července 1473. Obavy zvíkovského purkrabí z Lva z Rožmitálu jsou patrné z dopisu jeho pánovi, kde opakuje, že jednal na jeho příkaz, když nutil Mírotické k jejich robotě, a

³⁰⁷ AČ I, s. 240.

³⁰⁸ AČ I, s. 240.

³⁰⁹ AČ I, s. 241; U těchto listin chybí datace, ale odhaduji, že byly sepsány 28. července 1473, protože následující listina adresovaná Jindřichovi z Rožmberka, kde hovoří o otevření dopisu, viz AČ s. 241, č. 29, je taktéž datovaná na tento den a předchozí listiny týkající se případu jsou datovány k 27. červenci a o Lvově podezření zde není žádná zmínka.

³¹⁰ AČ I, s. 241.

doufá, že ho proto Jindřich z Rožmberka v této při neopustí.³¹¹ Toto je bohužel poslední zpráva, která o sporu existuje, a není jasné, jaký byl konec celé pře a zda skutečně došlo k nějaké odvetné akci ze strany pána z Rožmitálu či se spor nakonec vyřešil soudní cestou.

Zbytek léta roku 1473 byl plný očekávání, zda se dokáže jagellonská a Korvínova diplomacie dohodnout, ale zářijový sněm v Opavě zklamal naděje, které do něj byly vkládány. I přes to v království dále panoval klid zbraní. Snad proto nemáme o Lvovi na podzim tohoto roku žádné zprávy. Až v prosinci se pán z Rožmitálu účastnil sněmu ve Strakoncích spolu s Janem ze Švamberka a dalšími pány, kam se na ně obrátil Petr Kaplíř ze Sulevic, aby se ho oba zmínění zastali v jakési při s panem z Walsee.³¹² Lev i pan ze Švamberka to udělali a zaslali své listy panu z Wallsee, na něž i dostali odpověď, že je ochoten svou při s panem Kaplířem ze Sulevic přednést před panem Jindřichem z Rožmberka.³¹³

Co projednávali páni na sněmu ve Strakoncích, není známo, ale nabízí se možnost, že jednali o vojenském tažení, protože se stejným datem 13. prosince 1473, jaké měl dopis pana Kaplíře ze Sulevic, když popisoval pomoc, které se mu dostalo od Lva i pana ze Švamberka na sněmu, je i dopis Jana z Vlksic, purkrabího na Helfenburce. Ten se v něm zmiňuje o tom, jak ho Lev svým listem napomínal, aby spolu s dalšími táhl do pole, k čemuž se on zatím nijak nevyjádřil.³¹⁴ Druhou možností, proč byl konán tento sjezd ve Strakoncích, je, že se zde páni předem připravovali na budoucí sněm v Benešově, který byl plánován už na leden 1474.

Chystaný sněm se v Benešově sešel 4. ledna, přesně jak bylo plánováno, a jeho trvání se protáhlo skoro na dva měsíce, tedy až do konce února 1474. Jak vyplývá ze zápisu, hlavním tématem jednání se stalo upokojení mnoha sporů a hlavně vyřízení převodů majetku podle již dříve uzavřených smluv.

Tentokrát není důvodu pochybovat o přítomnosti pána z Rožmitálu, neboť i on se vyskytuje ve sněmovním zápise. Postoupil zde 50 kop grošů platu jistému Janovi Vrábskému. Lev se na sněmu příliš dlouho nezdržel, protože už ke konci ledna ho můžeme spatřit v Praze, kde se účastnil komorního soudu.

Do Prahy musel Lev dorazit někdy mezi 19. a 24. lednem 1474.³¹⁵ Účastnil se zasedání soudu, kterému předsedal král Vladislav, kromě něj se ho účastnili kupř. i Vilém mladší z

³¹¹ AČ XIV, s. 229; Určitou roli ve Štmelínského obavách mohlo hrát i to, že se Lev patrně obrátil opět na Zelenohorské úředníky Čenka a Milotu, kteří již dříve psali, že budou muset Lva jakožto hejtmana poslechnout, a kterým nyní psal znovu, nepochybně proto, aby je zpravil o vývoji událostí a dal dostatečně najevo, že budou muset stát při něm.

³¹² Předpokládám, že panem z Wallsee je míněn ostříhomský arcibiskup Jan Reinprecht z Wallsee.

³¹³ AČ VIII, s. 119.

³¹⁴ AČ VIII, s. 119.

³¹⁵ V listině z 19. ledna 1474 se Lev mezi svědky jednání ještě neobjevuje, viz AČ IV, s. 278, ale jednání z 24. ledna o poručnictví sirotků po nebožtíku Hynkovi Svatopolském už se účastní, viz AČ IV, s. 278.

Rýzemberka a na Rabí, Mikuláš z Lanštejna či Samuel z Hrádku. První z doložitelných sporů, které projednávali, byla otázka poručnictví sirotků po Hynkovi Svatopolském, které bylo nakonec přiřčeno jeho strýcům Štefanovi a Oldřichovi Vrchotům.³¹⁶ Další pře, která byla za Lvovy přítomnosti přednesena 31. ledna, se týkala taktéž sirotka. Tentokrát jím byl Viktorin, sirotek po nebožtíku Vaňkovi z Valečova, kterého na zasedání zastupoval přímo Samuel z Hrádku, podkomoří království českého. Na jednání se ale nedostavil oponent, kterým byl jakýsi Hašek Strážek, jenž za sebe poslal pouze zástupce. Spor byl proto odložen k dalšímu jednání.³¹⁷

Nepochybně se pak Lev účastnil ještě téhož dne 31. ledna 1474 projednávání následujících sporů, jelikož u nich můžeme číst: „*Actum anno et die ut supra, praesentibus dominis ut supra.*“ Jednání se týkala Václava Tvaroha, který měl spor s Nymburskými měšťany ohledně dvora zvaného Syrovátka, jehož držení bylo Václavovi soudem potvrzeno. A nakonec to byla pře mezi Chvalem z Protivína a Benešem Buřenickým, která byla prozatím odročena.³¹⁸

Znovu se Lev z Rožmitálu ocitá před komorním soudem 21. března 1474, ale tentokrát ne jako přísedící, nýbrž kvůli svému sporu s Kateřinou z Pecky. Někdy mezi srpnem 1473 a březnem 1474 zemřel Lvův mladší bratr Protiva, a tak vyvstal spor mezi pozůstalými o zápis na hrad Pecku.³¹⁹ Kateřina, vdova po Protivovi, před soudem tvrdila, že má právo na celých šest tisíc kop grošů, čemuž ale odporoval Lev, který se nyní v Pecku uvázal, tvrzením, že má právo pouze na polovinu oné částky, tedy pouze na tři tisíce kop grošů. Přítomný král Vladislav a přítomní páni Lvovo tvrzení uznali za pravdivé, jelikož ve stejném duchu je i zápis v deskách, který za tím účelem prozkoumali. Zde se psalo, že Kateřina v případě, že Protivu přežije, má právo na tři tisíce grošů, se kterými pak může nakládat dle svého uvážení, a zbylé tři tisíce grošů mají připadnout dětem z jejich manželství. Celou částku by Kateřina obdržela pouze v případě, že by se jejich děti nedožily zletilosti. Na tomto základě soud rozhodl v souladu se zápisem v deskách. Kateřina mohla užívat pouze oněch tří tisíc kop grošů a zbylé tři tisíce měly připadnout dětem z jejího manželství s Protivou. Na dalších sto kop grošů, které Kateřina požadovala, jí nebyl přiznán nárok, poněvadž je neupomínala. Na druhé straně se Lev zavázal, že zaplatí veškeré dluhy, které byly k majetku zapsány.³²⁰ Vypadá to, že i když měl Lev se svým mladším bratrem dobré vztahy, s jeho manželkou už tak klidné soužití nebylo.

Zatím co v Čechách jednal výše zmiňovaný sněm Benešovský i o nutnosti vyslat posly k znesvářeným králům, aby se pokusili jejich při o českou korunu urovnat, nezaháleli ani polští a

³¹⁶ AČ IV, s. 278.

³¹⁷ AČ IV, s. 280.

³¹⁸ Oba spory viz AČ IV, s. 280 – 281.

³¹⁹ Ještě 5. srpna 1473 prodává Protiva z Rožmitálu Janovi z Habru, který je jeho úředníkem, dvůr Borky, viz AČ XV, s. 348 a jednání s jeho vdovou Kateřinou se odehrává 21. března 1474, viz. AČ IV, s. 287.

³²⁰ AČ IV, s. 287.

uherští páni. Těm se podařilo ještě dříve, než benešovský sněm nějaké plnomocníky poslal, vyjednat 21. února na sjezdu ve Šrámovicích příměří, které zahrnovalo i České království, na další tři roky.³²¹ V návaznosti na to se pak v Čechách konaly krajské sjezdy, kde páni potvrzovali, že budou jednat v souladu s uzavřeným mírem. Jedním takovým byl i sjezd pánů krajů Plzeňského, Prácheňského a Podbrdského, který se uskutečnil 12. dubna 1474.

Účastnil se ho Lev z Rožmitálu, jakožto hejtman prácheňského kraje, Bohuslav ze Švamberka, hejtman plzeňského kraje, Zdeslav ze Šternberka, hejtman podbrdského kraje, navíc i Zdeněk ze Šternberka, který měl stále titul ředitele království českého, a velké množství dalších pánů, kteří ve zmíněných krajích sídlili. Přičemž všichni přítomní se zavázali, že budou dodržovat smlouvy uzavřené na předchozím sněmu v Benešově a spolu s nimi i mír, který byl vyjedнан ve Šrámovicích. Je zde tedy patrná velká snaha o zajištění klidu v těchto krajích, jelikož zde byly projednávány i veškeré věci, které by jej mohly narušit, a tak se jednání točila i kolem správného placení mýt, postihování mordů či stíhání sběhlých služebníků. Signatáři přitom neopomněli ani to, že se na jednání nedostavili páni jako Racek Kocovský, páni z Rýzmburka či Pajreka, kteří představovali hlavní nebezpečí pro mír na česko-bavorské hranici, a ustanovili, že nepřítomní páni jsou povinni zaslat ke smlouvě své přiznávací listy.³²²

Dojednaný klid mezi králi neměl dlouhého trvání, jelikož už krátce na to se král Vladislav obával Matyášova vpádu a vypsál zemskou hotovost, a to právě v době konání krajských sněmů, které potvrzovaly tříleté příměří. Královy obavy nebyly liché, protože nedlouho poté skutečně vpadly Matyášovy jednotky na Moravu a boje se protáhly až do podzimu 1474, kdy začaly strany opět vyjednávat o míru.³²³

5. 3. Případ Českého Heršláku

Lev z Rožmitálu se této války ani následných vyjednávání neúčastnil. V červnu 1474 se k němu jakožto k hejtmanovi Prácheňského kraje odvolal se svým sporem syn Oldřicha Roubíka z Hlavatec a následně ho vidíme v bojích o strategický hrad Český Heršlák.

Už během roku 1473 vypověděl pan Lev válku Hornorakouským pánům společně s Petrem Stúpenským z Houžné a obsadil Hazle a obléhal Valdenfels, s čímž mu kromě Stúpenského pomohli ještě Jindřich Cinišpán a Jindřich Roubík z Hlavatec. Právě Jindřich Cinišpán, který držel hrad Český Heršlák, postoupil následně v červnu 1474 panu Lvovi smlouvu na tento hrad, což

³²¹ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 349 – 350.

³²² Okrajově sněm zmiňuje V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 350; podrobněji ho rozpracovává J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 170 – 171; celé znění smlouvy je dostupné v AČ IV, s. 476.

³²³ Podrobněji o konfliktu viz V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 351 – 363.

velmi zneklidnilo rakouské pány. Ti se obávali, aby jim Lev z tohoto strategicky umístěného hradu nečinil škody a nepokračoval v nájezdech za hranice Českého království. Proto si Lev s vojáky pospíšil na Český Heršlák, aby ho v případě potřeby uchránil od vpádu z rakouské strany.³²⁴

K Heršláku přitáhl Lev už koncem června 1474 a zanechal zde posádku pod velením Petra Stúpenického.³²⁵ O bezproblémovém přijetí pana Lva i jeho lidí na hradě nás informuje Jindřich Cinišpán ve svých dopisech z 1. července adresovaných Jindřichovi z Rožmberka a Zdeňkovi ze Šternberka. V korespondenci se pan Cinišpán snaží ospravedlnit své jednání vysvětlením, že měl už delší dobu problémy s nepřáteli, ale přestože svůj spor několikrát přednesl před hejtmanem, nedostalo se mu žádné nápravy, a proto se rozhodl požádat pána z Rožmitálu o pomoc.³²⁶ Také se brání nařčení Zdeňka ze Šternberka, že je toto jeho konání namířeno proti císaři, a dokazuje, že měl právo Lva i s jeho lidmi na hrad vpustit, protože neexistuje zápis, že by to nesměl bez povolení pána ze Šternberka učinit.³²⁷

Krátce na to už Lev z Rožmitálu, Jindřich Cinišpán a Petr Stúpenický společnými silami podnikali nepřátelské akce proti rakouským pánům, které zahrnovaly vypalování vesnic, vraždění, zabavování majetku i zajímání a věznění nepřátel. Proto předpokládám, že se Lev po většinu léta až do konce září zdržoval právě na Českém Heršláku, jelikož zde mohl stejně jako dříve v Bavorsku získat nemalé částky do svých truhlic. Přesto ho 10. srpna 1474 vidíme v Praze, kde se účastnil dohody krále Vladislava se svou sestrou Johanou. Ta se zavázala, že setrvá v přátelském vztahu k novému králi a bude mu nápomocna svými radami a Vladislav souhlasil se zaplacením mzdy jejím sloužícím, která měla být zaplacená ještě za života Jiřího z Poděbrad.³²⁸

Svými akcemi v okolí Heršláku popudili Lev, Jindřich Cinišpán a Stúpenický z Houžné velkou část pánů z Horních Rakous, kteří v druhé polovině září Lva spolu se jeho společníky oblehli na Českém Heršláku. Jejich obléhateli se stali např. Jiří ze Schaumberka, Gothard ze Stahrenberka, Pernhart z Šerfenberka, Ondřej z Polhajmu a mnoho dalších.

Dne 20. září 1474 došlo mezi oběma stranami k jednání, a bylo smluveno, že hrad bude předán do rukou Jiřího ze Schaumberka a Jindřicha z Rožmberka, kteří jej budou spravovat do doby, než bude rozhodnuto o jeho dalším osudu. Obě zneprátelené strany se měly setkat na jednání 16. října v Leonfelden, kam měla přivést každá po třech pánech, kteří zde budou v pozici soudců.

³²⁴ A. Sedláček, *Hrady, zámky a tvrze Království českého III.*, s. 285.

³²⁵ F. MAREŠ, Jindřich Roubík z Hlavatec, s. 87.

³²⁶ Onoho hejtmana, před kterým Jindřich Cinišpán svůj problém projednával, jmenuje jako *pana hejtmana Fawolčieho*, nicméně v AČ VIII, s. 144 se v poznámce dočteme, že by jméno Falwolčie mohlo být zkomoleninou jména von Wallsee.

³²⁷ AČ VIII, s. 143 – 144.

³²⁸ AČ XV, s. 257 – 258, ale v AČ je tato listina chybně připisována synovi Lva z Rožmitálu Zdeňkovi Lvovi z Rožmitálu.

Před nimi měl být celý spor přednesen a obě strany měly být rozsouzeny. Pokud by se z nějakého důvodu nedokázali dohodnout, měl se soudcem sporu stát rýnský falckrabě Albrecht.³²⁹ Pokud by se pře nemohl ujmout ani on, měla být přednesena před Kryštofem z Lichtenštejnu. Podstatným se ale pro budoucí vývoj stal úplný závěr smlouvy, kde se rakouští páni zavazují, že pokud nebudou podmínky dojednané ve smlouvě z jejich strany dodrženy, tak se má Český Heršlák navrátit do rukou pana Lva, Cinišpána a Stúpenického.

Následně se ve smlouvě z 23. září zavázali Jiří ze Schaumburka a Jindřich z Rožmberka, že budou Český Heršlák držet jak jim předepisuje smlouva z 20. září. Je tam pouze jediný rozdíl, a to že nyní oba páni slibují, že pokud by jedna ze stran nedostála závazkům v té míře, v jaké byly smlouveny, odevzdá hrad do držení druhé strany.³³⁰

Hned následujícího dne si Lev z Rožmitálu stěžoval Jiřímu ze Schaumburka, že podmínky smlouvy nejsou dodrženy, a proto žádal, aby byl hrad navrácen do jeho rukou. Na to ale dostal od rakouského pána odpověď, že mu nemůže Heršlák odevzdat. Spor tedy utichl až do vyhlášeného jednání v Leonfelden, kam se dostavili zástupci rakouských stavů, ale nepřišli zástupci českých pánů. Lev z Rožmitálu na jednání vyslal pana ze Švamberka a pana Stúpenického, kteří čekali v Českém Krumlově a v Rožmberku nad Vltavou na doručení glejtů, které by jim zajistily bezpečnou cestu na jednání. Slibované glejty ale nedorazily, a proto si oba pánové 17. října, tedy den po určeném začátku jednání, stěžovali pánu ze Schaumburka.

Téhož dne Rakouské stavy v Leonfelden požadovaly předání Českého Heršláku, protože česká strana dohodu nedodržela. To si ale nedal líbit Lev z Rožmitálu, který svým dopisem z 21. října taktéž požadoval vydání Českého Heršláku. Stěžoval si, že nemohl dodržet podmínky smlouvy, když nebyly jeho poslům poskytnuty glejty.³³¹

Český Heršlák drželi v roce 1475 nadále pan Jindřich z Rožmberka společně s Jiřím ze Schaumburka. Právo na něj nebylo zatím přiznáno ani jedné ze stran.³³²

5. 4. Kocovský versus Budějovice

Jestli Lvovu mysl na podzim roku 1474 zaměstnávalo ještě něco jiného než nepřátelství s rakouskými pány, pak to byl jistě válkychtivý rytíř Racek z Kocova.

³²⁹ Albrecht IV. Bavorský zvaný Moudrý.

³³⁰ Obě listiny jsou dostupné v AČ VIII, str. 148 – 150.

³³¹ Kopíř listin týkajících se tohoto jednání o Českém Heršláku jsou dostupné v SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3436, sign. 2811.

³³² Informuje nás o tom dopis Jindřicha Roubíka z Hlavatec v AČ VIII, s. 156 – 157.

Ten měl už od roku 1472 spory s Budějovicemi, kam se nejdřív uchýlil jeden z jeho služebníků a následně se do držení Budějovických dostal i majetek po zemřelém Janovi z Kocova, bratru pana Racka. Na ten ale předložil svůj nárok i pan Děpolt z Rýzemberka a Budějovičtí proto chtěli, aby se oba zmínění páni společně dostavili k jednání. K tomu ale s největší pravděpodobností nedošlo a Kocovský začal Budějovickým vyhrožovat násilím, pokud mu nevyhoví. K tomu také zakrátko přistoupil, protože už z roku 1473 existují první záznamy o loupežných výpravách Rackových služebníků, které byly namířeny proti Budějovicím.³³³

V listopadu 1474 se stupňuje nevraživost mezi Rackem Kocovským a městem Budějovicemi a není proto divu, že se zakrátko dostane pře i před pana Lva jakožto hejtmana Prácheňského kraje. Jemu je přednesena stížnost, že Kocovský uvěznil několik Budějovických, a proto konšelé žádají pána z Rožmitálu, aby ho přiměl zajaté lidi propustit s tím, že Budějovičtí za jejich vydání slibují záruky a jednání.³³⁴ Pokud skutečně Lev vyšel Budějovickým vstříc a napomenul v této záležitosti pana Racka, nemělo to patrně žádný účinek, protože už krátce na to se opět Budějovičtí konšelé obracejí na Lva.

Stěžují si, že stále nemají dohodnuté datum jednání s Kocovským ohledně jejich zajatých lidí a nyní se dokonce doslechli, že měl pan Racek v plánu zajmout další jejich lidi. Proto naléhali, aby Lev na Racka v této záležitosti zatlačil a pokud by Kocovský svolil k propuštění jejich lidí, byli i oni ochotni propustit jeho zajaté služebníky.³³⁵

Ke klidnému řešení rozepře ale nedošlo a na začátku prosince 1474 vygradoval vleklý spor do té míry, že pan Racek zaslal Budějovickým svůj odpovědný list. Důvod, proč tak učinil, se dozvídáme z jeho korespondence s Jindřichem z Rožmberka, v níž si Kocovský stěžuje, kterak mu Budějovičtí ukradli nejen jeho statek, ale i statek po jeho nebožtíku bratru Janovi a dokonce mu zajali nějaké jeho měšťanky. Následně pokračuje, že celou při přednesl před panem Lvem z Rožmitála, jakožto hejtmanem. Ten rozkázal, aby mu Budějovičtí majetek vrátili, ale to se zatím nestalo.³³⁶ Navíc se v tomto roce bojechtivý Kocovský zapojil i do konfliktu s bavorskými sousedy.

V roce 1475 už patrně překročily nepokoje vyvolávané Rackem Kocovským únosnou mez a o jeho jednání se začal zajímat i král Vladislav, jak je patrné z dopisu Řehoře z Klaric, kde 10. července 1475 píše: „*O Kocovského tam tak stojí, že pan Lev a Diviš Malovec mají jeti k němu a jej k tomu vésti, aby před králem stál, a mají Kocovskému list jeho ukázati, že jest král psal a*

³³³ Počátek sporu je dobře rekonstruovatelný na základě listin v AČ IV, s. 64 – 68.

³³⁴ AČ. IV, s. 69 – 70.

³³⁵ AČ IV, s. 70.

³³⁶ AČ IV, s. 70 – 71.

podával se na JMt; a nebude-li chtieti státi, že král chce povstati a pomoci naň; ale pan Lev prodlévá jeti.“³³⁷

Ze Lvova váhání bychom mohli usuzovat, že jeho sympatie patřily v tuto chvíli odbojnému rytíři a snad to tak bylo i dříve, jelikož z předchozí citované korespondence víme, že proti němu Lev doposud nijak tvrdě nezakročil. Možná by se přízeň pana Lva k Rackovi Kocovskému dala vysvětlit jejich vzájemnou provázaností. V dopise z 21. března 1476 se hned v úvodu můžeme dočíst následující: „*Urozenému pánu, panu Lwowi z Rožmitála a z Blatné, najvyššiemu hofmistru K. Č. a haptmanu kraje Prachenského, pánu přezniwému a kmotru milému.*“ V tomto případě se může jednat buď o velmi přátelské oslovení, nebo se pán z Rožmitálu skutečně stal kmotrem.³³⁸ Lev by rozhodně nemohl být kmotrem samotného Racka z Kocova, protože oba museli být přibližně stejně staří, ale Racek měl syna Trystrama.³³⁹ Naskytá se tak možnost, že by Lev z Rožmitálu mohl být kmotrem mladého pána z Kocova.

Obě znesvářené strany se setkaly v Praze před komorním soudem v létě 1475, kde učinily své výpovědi a na jejich základě bylo rozhodnuto, aby drželi klid zbraní do dalšího jednání. To se odehrálo v listopadu téhož roku a bylo na něm rozhodnuto, že Racek Kocovský má oprávněný nárok na majetek po zemřelém bratrovi, ale zároveň že jednal svými útoky proti Budějovickým protiprávně a má jim do Hromnic příštího roku jejich škody vynahradit, což se stalo dalším kamenem úrazu.³⁴⁰ Ale ani toto soudní jednání nepomohlo a Racek nadále pokračoval v nepřátelství k Budějovicím a zároveň i ve svých výbojích do Bavorska, které se staly otevřenou válkou na podzim 1475, kdy Racek zaslal svůj odpovědný list Albrechtu IV. a započal tak konflikt, který se táhl až do listopadu roku 1476, kdy obě strany přistoupily k jednání.³⁴¹

Do sporu města Budějovic s panem Rackem se již při projednávání v Praze zapojil i Zdeněk ze Šternberka, který už na konci ledna 1476 se za přítomnosti pána z Rožmitálu a dalších, kteří byli zrovna shromážděni u něj na Zelené Hoře, dal slyšet, že měšťany v tomto sporu neopustí, a připojil i své rady, jak mají Budějovičtí nadále pokračovat.³⁴² Svému slovu pan ze Šternberka dostál, jelikož v této záležitosti jednal na začátku února 1476 opět na Zelené Hoře s panem Lvem a nyní přítomnými knížetem Hynkem Minsterberským a Janem Tovačovským. Pan Zdeněk přitom neopomněl znovu zdůraznit, že právo je na jejich straně, jelikož jak je mezi pány všeobecně známo,

³³⁷ AČ IX, s. 131.

³³⁸ *Vokabulář webový*, Oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, [ověřeno 18. 4. 2016], dostupný na: <<http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>> uvádí pro výraz kmotr významy: kmotr (ve smyslu zástupce dítěte při křtu), patron (neboli ten kdo poskytuje záštitu) nebo přítel.

³³⁹ August SEDLÁČEK, Kocovský z Kocova, in: *Ottův slovník naučný XIV*, Praha 1899, s. 481.

³⁴⁰ AČ IV, s. 76 – 77.

³⁴¹ O průběhu konfliktu blíže J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 179 – 184.

³⁴² Tento dopis je v AČ vytištěn na dvou místech v AČ IV, s. 20 a následně v AČ VI, s. 128.

tak statek po zemřelém Janovi Kocovském ukořistil pan Děpolt z Rýzemberka. Nakonec dodává, že se Budějovičtí snaží jednat dle práva, ale nenacházejí u pana Kocovského odezvu. Navíc už termín Hromnic minul a stále jim nebyly nahrazeny škody, jak to určil soud, bude proto třeba se v této záležitosti opět obrátit na Vladislava Jagellonského. Ten krátce na to Budějovickým píše, že obeslal znovu Racka Kocovského a zároveň že trvá na rozsudku, který padl v listopadu 1475.³⁴³

Znovu se spor ocitá před Lvem z Rožmitálu v březnu 1476, kdy mu píše Budějovičtí ohledně hrozeb jakéhosi Jošta, služebníka pána z Kocova. Zdá se, že pan Lev si chtěl ověřit informace, které mu podali budějovičtí konšelé, a proto se obrátil přímo na Racka Kocovského, aby mu vše vysvětlil ze svého pohledu. Ten se proti nařčení ohradil, že o tom nic neví, a naopak Lvovi žaluje, jak mu nešlechtní Budějovičtí stále nevydali jeho majetek a on skrze to trpí obrovské škody.³⁴⁴ Pokud budeme věřit tvrzení pana Racka z 19. dubna 1476, tak Lev se přiklonil na jeho stranu a na sněmu ve Strakonici, kde mu byl spor znovu přednesen, rozhodl, aby Budějovičtí s majetkem pana Racka nakládali spravedlivě, tedy dodrželi dřívější rozhodnutí a statek navrátili majiteli.³⁴⁵

Jejich spor neutichal a panu Rackovi se navíc podařilo popudit velkou část českých šlechticů, když vyhlásil nepřátelství Dobrohostovi z Ronšperka a jeho loupeživé roty škodily na majetcích mnoha dalších pánů.³⁴⁶ Stalo se tedy jen otázkou času, než se rozhodnou Racka potrestat.

Ještě na začátku října 1477 zpravili Budějovičtí pana Lva o tom, že jim byl pobrán další majetek, což Lva, zdá se, popudilo, protože tu byla možnost, že něco z ukradeného zboží by se mohlo nalézat na jeho majetcích. Vydal proto z Blatné neprodleně příkaz pro svého služebníka Pakostu, aby se postaral, že bude Budějovickým vše navraceno. Z jeho dopisu taktéž vysvítá, že chce o této záležitosti jednat i s panem ze Švamberka. To ale prozatím nebylo možné kvůli jeho nemoci, která mu zabráňovala cestovat na delší vzdálenosti.³⁴⁷ V této záležitosti pak s největší pravděpodobností kontaktoval pána z Rožmitálu i král Vladislav, který si dělal starosti ohledně chování Racka vůči Budějovicím a chtěl, aby Lev jakožto Rackův hejtman, jeho chování udržel v mezích zákona.³⁴⁸

Vypovězení války Dobrohostovi z Ronšperka a chotěšovskému klášteru, které Racek učinil v říjnu 1477, bylo poslední kapkou. Nad panem Rackem se proto nedlouho poté začala stahovat příslovečná mračna, když mu pan Dobrohost se Švamberky a městem Plzní zaslali své odpovědné listy a následně bylo rozhodnuto, že proti němu jakožto narušiteli zemského míru bude vedena

³⁴³ I u tohoto dopisu došlo k dvojímu vydání, poprvé v AČ IV, s. 81 a podruhé pak AČ VI, s. 129; odpověď krále Vladislava viz AČ IV, s. 81 – 82.

³⁴⁴ AČ IV, s. 82.

³⁴⁵ AČ IV, s. 83.

³⁴⁶ J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 188.

³⁴⁷ AČ IV, s. 88.

³⁴⁸ AČ IV, s. 88.

trestná výprava.³⁴⁹ Tu podpořil nejen král Vladislav, ale i páni ve službách jeho protivníka Matyáše Korvína a posily měly dorazit taktéž z Bavorska.

V listopadu 1477 byly Rackovi obleženy Horažďovice, čehož se účastnil i Lev z Rožmitálu.³⁵⁰ Ať už byl jeho postoj k Rackovi Kocovskému jakýkoli, nyní se postavil proti němu. I když to asi nečinil nijak nadšeně, jak nám zanechává zprávu písař Linhart, který pana Lva navštívil na Blatné: „*Také když sem do Blatné přijel, hned sem šel ku panu Lwowi. Pan Lew welmi se chtiwě k té věci neměl, a také widěl sem, že se k tomu hubeně strojí; neb sem žádných hostinských lidí pěších ani jjezdnych u něho newiděl...*“³⁵¹ Toto jednání budí dojem, že Lev neměl v úmyslu se do obléhání příliš zapojit, ale asi si dokázal dobře spočítat, že by mnoho nezískal, kdyby se proti akci otevřeně postavil.

Původně malý konflikt se po obležení Horažďovic stal mnohem větším, zvláště když se do něj zapojil i Matyáš Korvín, který začal podporovat Racka Kocovského. To ale odmítli někteří jeho straníci v Prácheňském a Plzeňském kraji, kteří nadále v obléhání pokračovali. Horažďovice nakonec kapitulovaly krátce před uzavřením olomouckého míru. Následně byly prodány Půtovi Švihovskému z Rýzemberka a Rackovi Kocovskému bylo ponecháno taktéž obléhané Veselí nad Úhlavou.³⁵²

V menší míře pak spory Racka Kocovského a Budějovických pokračoval i v dalších letech, ale tentokrát již bez doložitelné přítomnosti Lva z Rožmitálu. S největší pravděpodobností přetrvaly až do Rackovy smrti někdy v 80. letech 15. století.

³⁴⁹ J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 188 – 189.

³⁵⁰ AČ III, s. 387; SEDLÁČEK, August, *Děje Prachenského kraje*, s. 175 – 176.

³⁵¹ AČ VI, s. 157; k obléhání Racka více J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 187 – 188.

³⁵² J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 194.

6. Poslední léta Lvova života

6. 1. Na vrcholu sil

Zatímco během roku 1475 pokračovala pře Racka Kocovského, staral se Lev z Rožmitálu i o jiné záležitosti. Kupříkladu se na začátku roku 1475 účastnil zvláštního sněmu Matyášových přívrženců ve Strakonících.³⁵³ Jeho účast jistě neznamenal, že by se jeho politické smýšlení změnilo a on začal tíhnout ke králi Matyášovi. Spíše zde byl z toho důvodu, že se řešily různé záležitosti tohoto kraje a zároveň mohl pro krále Vladislava získat cenné informace o tom, jak se Matyášova strana připravuje na budoucí pražský sněm.

Začátek března 1475 trávil pán z Rožmitálu v Praze, kde se účastnil zasedání komorního soudu. Poté se navrací zpátky do západních Čech, kde měl patrně v plánu nějaké vojenské akce namířené proti Rožmberkům. Vysvítá to z listiny, která mu byla adresována pány shromážděnými na sněmu v Brně. V ní ho napomínají, aby byl pamětliv příměří, které panuje v celém království a nepokoušel se ho porušit, protože by mohl být považován za rušitele zemského míru. Zároveň mu připomínají, že by se toto jednání nehodilo pro zemského úředníka.³⁵⁴

Na přelomu června a července téhož roku pobýval Lev opět v Praze a zasedal na komorním soudu a snad se zde zdržoval i na konci léta, jelikož na listině z 23. srpna 1475, v níž král Vladislav potvrzuje Zdeňkovi ze Švamberka zápisy na hrad Přimdu, můžeme číst: „*Ad relationem domini Leonis de Rozmital, suppremi magistri curie regni Bohemie.*“³⁵⁵ Lvova přítomnost byla důležitá, protože předchozím majitelem Přimdy byl právě on, který ji spravoval původně ještě se svým bratrem Protivou, jako poručník za Zdeňka ze Švamberka.³⁵⁶

S největší pravděpodobností Lev nedlouho poté začal uvažovat o vojenské podpoře pro svého služebníka a snad i přítele Jindřicha Roubíka z Hlavatec. Ten v květnu 1475 plánoval odvetné tažení do Rakous, to mu ale znovu překazila posádka Heršláku, která svou střelbou varovala vesnice, které se chystal pan Roubík vyloupit.³⁵⁷ Na jednání posádky si pan Roubík stěžuje pánovi z Rožmitálu, který jistě chtěl svému příteli pomoci i díky vidině tučné kořisti.

Roubík našel pro své vojenské akce oporu také u pánů z Rožmberka, kterých se taktéž dotýkaly vpády německých vojáků za českou hranici. Nakonec to byl ale hlavně Lev, kdo se

³⁵³ V. V. TOMEK, *Dějepis města prahy VII*, str. 364.

³⁵⁴ AČ V, s. 359.

³⁵⁵ 355 Jaromír ČELAKOVSKÝ – Gustav FRIEDRICH (edd.), *Codex juris municipalis regni Bohemiae III*, Praha 1948, s. 619.

³⁵⁶ A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království Českého XIII*, s. 10.

³⁵⁷ AČ IX, s. 123 – 124.

rozhodl vojensky podpořit pána z Hlavatec. Poté co se panu Roubíkovi v polovině září 1475 nevyvedlo tažení do Rakous, protože mu byla jeho kořist na cestě domů pobrána, připojil se k němu Lev z Rožmitálu a společně v druhé polovině září vytáhli znovu za hranici.³⁵⁸

Tím však jejich akce proti rakouským pánům neskončily. Před listopadem 1475 začal pan Roubík, Lev a ještě další blíže nespecifikovaní páni shromažďovat vojsko určené k obležení Českého Heršláku. Neznámý pisatel proto varuje pána z Rožmberka, aby se raději obrátil na toho s kým společně hrad drží, tedy pána ze Schaumburka, aby později nemohl být z ničeho obviněn.³⁵⁹ Nedlouho poté došlo k úspěšnému obléhání hradu, který byl na konci listopadu dobyt, nebo spíše vyhladověn.³⁶⁰ Bezpečně to víme díky zprávě datované 30. listopadu, kdy podává Jindřich Roubík zprávu o dobytí rožmberskému purkrabí.³⁶¹

Konec roku 1475 musel být pro Lva z Rožmitálu smutným obdobím, jelikož přišel o svou sestru Johanu. Ta zemřela 12. listopadu 1475 na svém hradě v Mělníku a zde byla také pochována v kostele sv. Petra a Pavla. Krátce po Johanině smrti si na začátku února 1476 její majetky rozdělili syn kníže Jindřich Münsterberský a bratr Lev z Rožmitálu. Jindřich si tak ponechal Mělník, Teplice a Lichtenburk a Lev získal do držení Hlubokou.³⁶²

V dubnu 1476 Lev řešil spor mezi Jindřichem Roubíkem z Hlavatec a Janem ze Švamberka, který měl prvního jmenovaného nařknout z protiprávního jednání namířeného proti němu. Pan Roubík se samozřejmě bránil, a pře se tak dostala ke Lvovi, jakožto prácheňskému hejtmanovi. Ten jim oběma uložil, aby se k němu dostavili 21. dubna, což pan Roubík splnil. Jeho očekávání byla však zklamána, jelikož hned po příjezdu mu pan Lev sdělil, že jednání nebude, protože si jeho pomoc žádá pan Bohuslav ze Švamberka. Z dopisu je patrné, že Roubík se nevzdá a počítá se stáním před pánem z Rožmitála.³⁶³ Dá se předpokládat, že k jednání za účasti Lva došlo, ale kdy a jaký byl jeho rozsudek, to už prameny nesdělují.

Rok 1476 byl pro pány z okolí krále Vladislava velmi významný, protože se konečně začalo jednat o možném králově sňatku s teprve čtrnáctiletou dcerou braniborského kurfiřta Albrechta Achilla Barborou, která byla dědičkou Hlohovského knížectví. Po dlouhém vyjednávání uzavřel na podzim král Vladislav s Barborou Hlohovskou svatbu v zastoupení. Zanedlouho se ale ukázalo, že k uvedení Barbory do Prahy jen tak nedojde. Vinu na tom nesl Matyáš Korvín, který se zmocnil

³⁵⁸ F. MAREŠ, Jindřich Roubík z Hlavatec, s. 216 – 217; litinu, ze které F. Mareš vychází, datovali podle uvedeného článku v AČ IX, s. 144 – 145, před listopad 1475, ale v Třeboňském archivu originál listiny datují o rok dříve, už před listopad 1474, viz SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 2995, sign. 2424.

³⁵⁹ AČ IX, str. 144 – 145.

³⁶⁰ F. MAREŠ, Jindřich Roubík z Hlavatec, s. 217 – 218.

³⁶¹ AČ IX, s. 146.

³⁶² František BENEŠ, *Johana z Rožmitálu a královna Johana*, In: Vlastivědný sborník Podbrdská, 7/1978, s. 200 – 201.

³⁶³ AČ IX, s. 157.

Hlohovska, s nímž pak nakládal jako s odumřelým lénem, a proto jeho část udělil Janu II. Zaháňskému. Barbora po této ztrátě už nebyla tolik přitažlivou nevěstou, a i když se zdá, že Vladislav chtěl dodržet slib, který jí dal, tak jeho rádci se už na začátku roku 1477 poohlíželi po nové nevěstě.³⁶⁴

I Lva tato záležitost zajímala a na konci listopadu 1476 se dotazoval skrze Jindřicha Roubíka z Hlavatec pana Bohuslava ze Švamberka, jak to vypadá s králem a jeho svatbou. Nepochybně narážel na nejistotu, která panovala na Pražském dvoře ohledně vyjednaného sňatku, a chtěl si předem od pána ze Švamberka zjistit, zda se v této záležitosti událo něco nového. Z dopisu dále vysvítá, že se Lev sám hodlal v nejbližších dnech vypravit do Prahy kvůli blíže nespecifikovanému sporu, jehož řešení chce osobně s králem projednat.³⁶⁵ Možná i z tohoto důvodu se snažil získat informace o současném stavu krále a záležitosti, která ho musela nyní velkou měrou zaměstnávat.

Zdá se, že někdy na začátku roku 1477 v Nepomuku proběhl sněm prácheňského, plzeňského a podbrdského kraje. Víme to z dopisu Jana ze Švamberka z 18. ledna, v němž se snaží přesvědčit svého strýce Bohuslava ze Švamberka k účasti a zmiňuje, že se bude jednat o obecné dobré a přijedou i další páni, jelikož je zanedlouho bude v této věci obesílat i pán z Rožmitálu.³⁶⁶

V březnu téhož roku pobýval Lev v Praze. Zde se jako obvykle v tuto roční dobu účastnil zasedání komorního soudu. Tentokrát přiseděl 8. března v rozepři mladých bratrů z Vartenberka, Zikmunda a Jana, s jejich strýci Kryštofem a Zikmundem z Vartenberka.³⁶⁷

Následně se Lev účastnil i sněmu v Praze, který se konal v polovině téhož měsíce, a bylo s ním spojeno velmi nepříjemné nařčení. V Králově dvoře byla 19. března nalezena cedula, která obviňovala knížete Jindřicha Münsterberského, pana Samuela z Hrádku, královského podkomořího, a některé kněze strany pod obojí z úkladů proti králi Vladislavovi. Konkrétně se ho prý tito obvinění chystali zavraždit a novým králem se měl stát zmiňovaný kníže Jindřich. Den na to, tedy 20. března, toto nařčení shromážděným stavům v králově přítomnosti a s jeho pověřením oznámil Lev z Rožmitálu. Následně podpořil svého synovce Jindřicha, když se dal slyšet, že to byl skutek zlomyslný a ten, kdo ho měl na svědomí, by zasloužil tvrdé potrestání, protože se snažil vrazit klín mezi krále a jeho věrné. Lva v tomto hodnocení podpořili i další páni, kteří taktéž odmítali uvěřit v pravdivost nařčení.³⁶⁸

³⁶⁴ MACEK, Josef. *Tři ženy krále Vladislava*. Praha 1991, s. 23 – 29; M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 429 – 430.

³⁶⁵ AČ VI, s. 137.

³⁶⁶ AČ VI, s. 140.

³⁶⁷ AČ IV, s. 316.

³⁶⁸ V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 364.

V Čechách i na Moravě v této době pokračovala snaha o udržení zemského míru. Z tohoto důvodu se sešli páni nejdříve v Brně, kde moravští páni se souhlasem krále Matyáše jednali o možnosti uzavřít mír se stranou českou, polskou i rakouskou do doby, než bude rozhodnut spor o českou korunu. Krátce na to byl podobný sjezd držen i v Čechách v Rokycanech, tentokrát se souhlasem krále Vladislava, který na něj vyslal Lva z Rožmitálu, Beneše z Kolovrat a Jana z Roupova, aby jednali s Bohuslavem ze Švamberka a Dobrohostem z Ronšperka. Jednání bylo úspěšné a obě strany se dohodly na dodržování příměří do příštích letnic, a pak měl mír trvat do doby, dokud jedna ze stran s čtyřtýdenním předstihem nevypoví. Tato smlouva byla jistě i vítaným úspěchem pro krále Vladislava, který ji 1. května 1477 v Praze potvrdil.³⁶⁹ Nedlouho poté, snad během června či v první polovině července, se konal ještě jeden sjezd, tentokrát v Písku, na němž pan Lev s pánem ze Švamberka znovu potvrdili ujednané příměří, jak nás ve svém dopisu informuje pan Jindřich z Jenštejna.³⁷⁰

Následné jízdy krále Vladislava k císaři se Lev s největší pravděpodobností neúčastnil. Právě z jeho popudu je panu Bohuslavovi ze Švamberka nahlášeno, jak bratři Zmrzlíkové a páni Šlikové vpadli do jeho města Veselé, aby si nabrali proviant pro své vojáky.³⁷¹ Lev tedy patrně pobýval doma v Prácheňsku.

Pán z Rožmitálu zůstával na svých statcích i v létě a staral se nadále o své záležitosti. Proto psal 6. srpna z Blatné panu Bohuslavovi ze Švamberka ohledně placení mýt, jelikož měli mezi sebou dohodu, že Lvovi lidé budou stejně jako lidé pana Bohuslava platit pouze jeden groš mýtného. Nyní se ale dozvěděl, že někteří švamberští úředníci to nedodržují a požadují po jeho lidech dva groše. To se Lvovi samozřejmě přičilo, a proto pana Bohuslava žádá, aby své úředníky přinutil dodržovat jejich dohodu.³⁷² Na konci roku pak ještě přišla Lvovi výzva od císaře Fridricha, aby začal uznávat jako českého krále Matyáše Korvína. Stalo se tak poté, co Matyáš oblehl císaře a donutil ho, aby mu udělil České země v léno.³⁷³ Nezdá se, že by na to Lev či jiní čeští páni, kterým byla tato výzva adresována, brali zřetel.

³⁶⁹ O jednání hovoří V. V. TOMEK, *Dějepis města Prahy VII*, s. 381 – 382, přičemž musel vycházet z listiny dostupné v AČ V, s. 373.

³⁷⁰ AČ VI, s. 154.

³⁷¹ AČ VI, s. 149.

³⁷² AČ XV, s. 20, tato listina je v AČ chybně připisována Zdeňkovi Lvovi z Rožmitálu, tedy synovi pana Lva z Rožmitálu.

³⁷³ J. JÁNSKÝ, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, s. 162 – 163.

6. 2. Poslední aktivní léta

Rok 1478 nezačal pro pána z Rožmitálu příliš příjemně. Zachoval se velmi ostrý dopis ze 3. ledna, který adresoval budějovickým konšelům, v němž se Lev pozastavuje nad tím, že právě Budějovičtí mají velmi často na svědomí rušení zemského míru namířené proti jeho osobě. Obviňuje je, že si hledají záminky, aby mohli zasáhnout proti jeho lidem z nejnižších vrstev, a dokonce že podporují jeho nepřátele. V této souvislosti zmiňuje případ jakéhosi mladého muže, kterého dal zajmout i s jeho otcem, který syna podporoval v jeho činnosti proti panu Lvovi a jehož se nyní Budějovičtí zastávají. Dopis končí velmi jasným varováním, aby Budějovičtí se svým chováním skončili, protože on už to nadále trpět nebude. V doušce k tomuto listu se navíc ještě dočteme, že Budějovičtí protiprávně sáhli na Chrtu, Lvova člověka, a pán z Rožmitálu nyní požaduje, aby byl Chrtovi navrácen pobraný majetek.³⁷⁴ Lev si, jak vyplývá ze zachované korespondence, na jednání Budějovic stěžoval i u pana Bohuslava ze Švamberka, na kterého se též obrátili i Budějovičtí, aby se bránili nařčení.

Jeich hejtman Václav Lhotský ze Zásmuk se vůči obvinění z podpory Lvových německých nepřátel obhazuje před panem ze Švamberka následovně: „*zpraven jsem, kterakby WMti psal pan Lev, že bych já nepřátel jeho Němców na jeho škodu ponúkal a je fedrowal. Pane milý! Křiwdut' mi pan Lew činí, bych já koho na jeho škodu ponúkal ... neb jestli že kto toho pana Lwa zprawil, křiwe a neprawě jest zprawil, ... A newiem, proč ten pán takové křiwe věci o mně píše WMti, ježto w prawdě nejsau ani sě bohda najdau; a proto já WMti prosím, račte mi s JMti rok složiti a račte mě s ním slyšeti, neb té věci mocně na WMti přestávám; a kdež před WMti stanu a pan Lew JMt také bude tu, WMt shledáte, žeť mi pan Lew wymyšlenau křiwdu čin.*“³⁷⁵ V závěru dopisu ještě přidává zmínku, že právě Budějovicím se dějí nepravosti ze strany Lvova úředníka z Hluboké.³⁷⁶

Dnes už se nedá rozsoudit, kdo jako první začal s oním nepřátelstvím, které panovalo mezi Lvem a Budějovickými, ale dalo by se jistě předpokládat, že pravda bude někde napůl mezi tvrzeními a ani jedna ze stran patrně nebyla úplně nevinná.

Zatím byl pan Bohuslav ze Švamberka pod záminkou vylákán na konci ledna 1478 do Budějovic, kde byl na příkaz krále Matyáše zatčen za pomoci Václava Lhotského, který se ještě nedávno snažil přimět tohoto velmože, aby se ho zastal ve sporu s panem Lvem. Následně byl pán ze Švamberka převezen na Moravu, přičemž král Matyáš doufal, že tento čin přiměje jeho stoupence v Čechách, aby upustili od obléhání Racka Kocovského na Horažďovicích, ale opak byl

³⁷⁴ AČ VI, s. 159.

³⁷⁵ AČ VI, s. 160.

³⁷⁶ Patrně je jím myšlen Hlubocký purkrabí Bohuše z Otěšic.

pravdou. Mnozí páni se ještě více zatvrdili proti Matyášovi Korvínovi. Jedním z důsledků byla smlouva z 27. února 1478, kterou uzavřel s králem Vladislavem Hynek ze Švamberka, syn zatčeného Bohuslava, a jeho strýc Jan ze Švamberka, pán na Strakonících nejen za sebe, ale i za sirotky po Janovi z Rožmberka, které měl v poručnictví právě pan Bohuslav.³⁷⁷ V ní se zavázali k dodržování příměří s králem Vladislavem a jeho lidmi a král na oplátku vydal nařízení pro jejich sousedy, jmenovitě i pro Lva z Rožmitálu a další pány ze západních a jižních Čech, aby s nimi dodržovali dojednané příměří.³⁷⁸

Ještě před uzavřením této smlouvy se pan Bohuše z Otěšic, hejtman na Hluboké, snažil přimět krumlovského purkrabí, pana Kunráta z Petrovic, aby se přičinil o propuštění služebníků pána Lva, jmenovitě Stanislava, Martina Škorně a Šerého, kteří byli vězněni v Třeboni. Osvědčuje, že jednali na příkaz pana Lva a jistě nezpůsobili žádnou škodu a pokud ano, tak ji chce osobně napravit. Kromě toho zmiňuje ještě Václava Pražského, který je taktéž služebníkem Lva z Rožmitálu. V jeho případě se dokonce přimlouvá, aby nebyl popraven, z čehož vyplývá, že se musel dopustit většího přečinu než první tři.³⁷⁹ V jejich případě není doložitelné, jaké tresty je nakonec potkaly, ale snad po smlouvě Hynka ze Švamberka a sirotků po Janovi z Rožmberka s králem Vladislavem se mohlo těmto zatčeným dostat svobody nebo alespoň zmírnění trestu.

Zatím král Matyáš pochopil, že v Čechách ztrácí podporu a nemá dostatek síly na poražení krále Vladislava, a byl proto nakloněn jednání o míru. To se odehrálo už v březnu v Brně, kde byl dohodnut konečný sjezd v Olomouci. Lev se, jak vyplývá z pramenů, brněnského jednání neúčastnil a více ho zaměstnávaly domácí záležitosti.

V březnu 1478 si Lvovi stěžoval jeho soused Hynek ze Švamberka na jeho služebníka Racka ze Švamberka, který z hradu Hluboké obesílal Hynkovy poddané, aby šli pro něj robotovat. To si pan Hynek samozřejmě nechtěl nechat líbit a obrátil se na pana Lva, z jehož příkazu k tomu došlo, aby od toho upustil, jelikož na to podle něj neměl právo.³⁸⁰ Kromě toho měl pan Hynek ještě jednu nepříjemnou zkušenost s hlubockým purkrabím Rackem. Hlubočtí vojáci se pokusili taktéž na konci března přepadnout pana Hynka a jeho doprovod při cestě z Budějovic do Třeboně. Jako zázrakem se střetnutí obešlo beze ztrát.³⁸¹ Jistě v těchto záležitostech došlo k rychlému a klidnému vyřízení, protože už několik dní po nich je pan Racek v přátelském kontaktu s krumlovským purkrabím Kunrátem z Petrovic, který v tu dobu podléhal právě Hynkovi ze Švamberka a právě na

³⁷⁷ V. V. Tomek, *Dějepis města Prahy VII*, str. 394 – 396; M. BARTLOVÁ – P. ČORNEJ, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, s. 434 – 435.

³⁷⁸ AČ VI, s. 89.

³⁷⁹ AČ VI, s. 163.

³⁸⁰ AČ IX, s. 228.

³⁸¹ J. JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka*, s. 162.

jeho popud se pan Hynek začal zajímat o Rackovo jednání. Omlouvá se mu, že mu nyní nemůže poskytnout vojenskou pomoc.³⁸²

Dlouho si Lev neodpočinul ani od stížností z Budějovic. Na začátku května se na něj opět obrátili konšelé tohoto města, aby si tentokrát stěžovali na Václava Vlčka z Čenova, který jim podle jejich tvrzení měl bez důvodu vzít majetek. Proti tomu se ale pan Vlček ohradil s tvrzením, že jim pobral majetek, protože mu nezaplatili mýto.³⁸³ Pro tentokrát se Lev asi nestal soudcem sporu, protože z dopisu vyplývá, že pan Vlček chtěl přednést při před panem Janem ze Švamberka, mistrem převorství českého.

Zatím co se v Českém království pomalu schylovalo ke konečnému míru mezi oběma králi, prostor česko-bavorské hranice v této době úplně klidný nebyl. Dlouhou dobu vedl spory s Řeznem pan Burian z Gutštejna a další páni, ke kterým se roku 1477 přidali i Švamberkové.³⁸⁴ Snad právě k tomuto konfliktu se připojil i Lev z Rožmitálu, protože o jeho samostatném sporu s rakouskou stranou není v tomto roce nic známo. Už z března 1477 máme zprávy o tom, že z Hluboké, která byla v té době v držení Lva z Rožmitálu, vytáhlo vojsko do Němec. Zřejmě na nějakou kratší kořistnickou výpravu.³⁸⁵

Nepřátelství pak s jistotou přetrvávalo až do června 1478, kdy je uzavřeno mezi stranami příměří. To bylo uzavřeno 9. června císařem Fridrichem prostřednictvím ostráhomského arcibiskupa Jana Reinprechta z Walsee a Rüdigerera ze Starhembergu. V dohodu byli zahrnuti Lev z Rožmitálu, Hynek ze Švamberka, Jan ze Švamberka a Petr Kaplíř ze Sulevic.³⁸⁶

Právě z tohoto důvodu vyvozují, že se Lev zapojil do konfliktu s rakouskými pány po boku Hynka ze Švamberka, jelikož příměří s rakouskou stranou uzavírají společně a opět zde figuruje pan Reinprecht z Walsee, který musel být s konfliktem dobře obeznámen, jelikož již dříve byl arbitrem ve válce pana Hynka a vyjednával pro něj příměří přímo s císařem a dalšími pány.³⁸⁷

Ve stejný den, kdy byla vydána listina o příměří, byly vydány i glejty pro již zmiňované české pány. Ty byly určeny pro jejich bezpečnou cestu do Lince na jednání s císařem o příměří.³⁸⁸ Zajímavé je, že se dochoval ještě jeden glejt. Ten vydal císař přímo pro Lva z Rožmitálu, aby přijel na chystané jednání do Lince.³⁸⁹ Bohužel u tohoto dokumentu chybí datace, tak není zcela jasné,

³⁸² AČ IX, s. 230.

³⁸³ AČ VI, s. 168.

³⁸⁴ Bohužel o průběhu války není moc známo, více viz J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice IV*, s. 184 – 187.

³⁸⁵ AČ IX, s. 221 – 222.

³⁸⁶ SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3792, sig. 3135.

³⁸⁷ V listině ze 7. března 1478 v AČ IX, s. 222, se dozvídáme, že pan Hynek ze Švamberka žádá pana z Walsee, aby zjednal mír s panem Bernhardem ze Scherfenberka, protože pro něj již vyjednal stání mezi císařem Fridrichem a jeho otcem Bohuslavem ze Švamberka.

³⁸⁸ SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3793, sig. 3136.

³⁸⁹ SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3838, sig. 3175.

zda ho Lev obdržel krátce po vydání prvního glejtu, nebo ho získal až na konci roku 1478, když se přiblížilo datum sjezdu. Ten se musel konat během března a nejdéle v první polovině dubna 1479 a nelze s jistotou potvrdit, zda se ho účastnil i Lev z Rožmitálu.³⁹⁰ Ale osobně se domnívám, že se ho zúčastnil a uzavřel za sebe příměří, protože v dalších jednáních o mír, která císař Fridrich svolal do Křemže, už jeho jméno nefiguruje.³⁹¹

Během roku 1478 se Lev z Rožmitála zabýval sporem Zdeslava ze Šternberka a Buška Lomeckého. Druhý jmenovaný přišel s tvrzením, že otec pana Zdeslava, Zdeněk ze Šternberka, mu nesplatil jakousi sumu peněz, což odmítal pan Zdeslav, který tvrdil, že jeho otec vše jistě nechal zapsat do desk. Oba se po nějaké době obrátili na pána z Rožmitálu. Ten si jejich spor vyslechl a rozhodl, že se vše bude řešit na dalším sněmu, kam sám přijel. Tam se ale pan Zdeslav nedostavil, a proto byl v jeho nepřítomnosti vynesena rozsudek, aby Lomecký předal soupis škod, které mu má pan Zdeslav zaplatit, a pokud s nimi nebude souhlasit, má dva týdny na to, aby se odvolal.³⁹²

Už od března 1478 probíhala jednání mezi králem Vladislavem a Matyášem Korvínem o konečné vyjednání míru. Nejsou bohužel dochované zprávy, že by se mírových jednání v této době účastnil i pan Lev, ale jak vyplývá z dopisu z 24. prosince 1478, živě se o toto jednání zajímal. V dopise adresovaném Budějovickým píše, že ke sjezdu králů zatím nedošlo, ale už je stanoveno datum setkání a přidává i informaci, že na konec prosince chystá u sebe na Blatné setkání pánů i zástupců měst, kde měl být mimo jiné projednáván i budoucí sjezd obou králů, a proto by i Budějovičtí měli poslat své zástupce.³⁹³

Jistě narážel na oficiální vyhlášení míru ze 7. prosince 1478 a následné chystané setkání obou králů v Olomouci. To se uskutečnilo po průtazích až v červenci 1479 za velké účasti šlechticů ze všech zemí Koruny České. Mezi nimi nechyběl ani Lev z Rožmitálu, který se asi stejně jako ostatní páni účastnil celého jednání a zdržel se tak v Olomouci po většinu července.³⁹⁴

Vraťme se na začátek roku 1479, kdy měl Lev ve svém vězení jakéhosi Bartuonka, který škodil Vokovi z Rožmberka. Tomu se také v lednu téhož roku zavázal, že bude tohoto škůdce i nadále držet pod zámek.³⁹⁵ Jistě ho tam nedržel pouze kvůli tomu, že škodil na panství pána z Rožmberka, ale jistou roli mohlo sehrát i to, že byl jedním ze škůdců, kvůli kterým se objevovaly

³⁹⁰ Datum sjezdu odhaduji z následujících listin v SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3846, sig. 3183; inv. č. 3861, sig. 3195 a inv. č. 3883, sig. 3216, kde se v prvních dvou datovaných na leden a konec února 1479 hovoří o budoucím sjezdu v Linci a v třetí listině je na konci dubna už řeč o novém sjezdu, tentokrát v Křemži.

³⁹¹ Pro toto jednání už je vydán glejt 26. dubna 1479 jen pro Voka z Rožmberka a Jana ze Švamberka. Viz SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3883, sig. 3216, nadále už ve sporu nevystupují ani Hynek ze Švamberka ani Petr Kaplír ze Sulevic, je tedy pravděpodobné, že společně se Lvem se jim podařilo vyjednat smír už dříve v Linci.

³⁹² AČ IV, s. 324.

³⁹³ AČ IV, s. 92; znovu stejný dopis otištěn v AČ VI, s. 178.

³⁹⁴ J. MACEK, *Tři ženy krále Vladislava*, s. 74 – 78.

³⁹⁵ AČ X, s. 15.

nepříjemnosti s rakouskými pány.³⁹⁶ Ve vězení si ale moc dlouho nepobyl, protože už v dubnu si Řehoř z Klaric stěžuje svému pánovi Vokovi z Rožmberka, že hlubocký purkrabí bez Lvova vědomí Barthuonka propustil, a dokonce z něj udělal svého klíčníka.³⁹⁷ Že by si ale purkrabí na Hluboké mohl dovolit udělat něco takového bez souhlasu svého pána, není pravděpodobné. Ale jak se zdá, pan Vok se ještě se svým švagrem Petrem ze Šternberka chystal na návštěvu pána z Rožmitálu, tak snad mohlo během setkání dojít ke klidnému vyřešení této záležitosti.

Ještě 22. února 1479 se Lev stal svědkem v poslední vůli pana Viléma mladšího z Rýzmburka, který v ní odkazuje všechen svůj majetek svému strýci Půtovi Švihovskému z Rýzmburka.³⁹⁸

V březnu a dubnu 1479 se Lev musel zabývat svým poddaným Matějem z Holkova, kterého obvinil Vok z Rožmberka, že od něj byly vysílány jízdy do Rakouska. Proti tomu se ale Holkovec ohradil s tím, že by si takovéto jednání nedovolil, protože jeho pán, tedy Lev z Rožmitálu, má s rakouskými pány uzavřené příměří.³⁹⁹ Vypadá to ale, že si Holkovec nedal říct a zaútočil i na lidi pána z Rožmberka. Ten se proto obrátil na Lva z Rožmitálu. Stěžuje si nejen na to, že na rozkaz Holkovce byli přepadeni jeho lidé, ale že se Holkovec nerozpakuje pořádat jízdy do Rakouska, kde jeho lidé plení a kradou, a jelikož to dělají z panství pána z Rožmberka, má s tím i on velké starosti.⁴⁰⁰ Troufám si tvrdit, že se tyto jízdy do Rakouska děly s tichým souhlasem pana Lva, protože Holkovec by těžko mohl v tomto konání pokračovat, kdyby s tím pan Lev nesouhlasil. Rozhodně nemůžeme tvrdit, že by pán z Rožmitálu neměl ponětí o jeho počínání, jelikož ze zmiňovaného dopisu vyplývá, že ho na to Vok z Rožmberka již nějakou dobu upozorňuje. Takto ale byl za plenění odpovědný Holkovec a Lev mohl navenek zachovávat dojednané příměří. Snad s tímto jeho jednáním má spojitost list bavorského vévody Jiřího Bohatého ze 17. června 1479.⁴⁰¹ Ten v něm žádá Voka z Rožmberka, aby zjistil, zda k němu Lev z Rožmitálu chová nepřátelství.⁴⁰²

Na konci srpna 1479 mnozí páni volali po sjezdu prácheňského kraje, čehož se ujal Jan ze Švamberka. Obrátil se na pana Lva, se kterým se shodl, že je sjezd potřebný a bude se konat o týden později v Písku, tedy přibližně v prvním týdnu měsíce září. Dále z dopisu vyplývá, že Lev byl zrovna velmi zaneprázdněný vlastními záležitostmi, a proto se svolání pánů, rytířů i zástupců měst ujal pán ze Švamberka.⁴⁰³

³⁹⁶ AČ X, s. 15.

³⁹⁷ AČ X, s. 22.

³⁹⁸ AČ V, s. 526.

³⁹⁹ AČ X, s. 20.

⁴⁰⁰ AČ X, s. 20.

⁴⁰¹ Stal se novým bavorským vévodou po smrti Ludvíka Bohatého v lednu 1479.

⁴⁰² SOA Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň, inv. č. 3897, sig. 3229.

⁴⁰³ AČ VI, s. 186.

Odhaduji, že ty vlastní záležitosti, které Lva z Rožmitálu tolik zaměstnávaly, by se mohly týkat i jeho nepřátelských výprav do Rakouska. V druhé polovině roku 1479 se totiž už naplno projevilo, že se jízdy jeho služebníků do Rakouska dějí s jeho vědomím a souhlasem. Velmi mnoho se o těchto událostech dozvídáme z dopisu Petra z Rožmberka adresovaného jeho bratrovi Vokovi z 8. října 1479. Vysvítá z něj, že Matěj z Holkova ve svých nepřátelských akcích neustal a i nadále podniká výpady do Rakous. Došlo to tak daleko, že už začínají rakouští páni hrozit, že začnou sjednané příměří dodržovat stejně, jako ho dodržuje česká strana, což znepokojilo pána z Rožmberka, na jehož panství by vpadli nejdříve.

Lvovi služebníci se však nezastavili před ničím, a jejich obětmi se tak stávali i lidé na české straně hranice, jak nás pan Petr dále informuje: „*A také vězte, že nebožátka lidé přicházejí žalujíc, když páně Lwowi táhnú do Němec nebo z Němec, že jim berú šaty, sekyry, nebozezy, a což popadnú, a kdež koho potkají, swláčeji.*“ Uveďme z dopisu tedy jeden příklad za všechny, který demonstruje jednání Lvových služebníků: „*A wčera noci táhnúc z Čech pobrali lidem našim koně a některé jiné věci, a člowěk náš šel do Planech a prawil, že sú mu Němci z Šprincnštainu tu škodu učinili a richtár Plavský swolaw súsedy, smetali sú most a jich dočekali ... A tak lidé majíc, že jsú z Šprincnštainu, stríeleli mezi ně a zastřelili jim jeden kuon. A oni wskočili mezi Plánské, richtáře mečem probodli, a několik jich welmi zranili, a tak hroziec, že chtie Plané wypáliti...*“ Ještě před odesláním dopisu se vrátil služebník pana Petra, který měl prošetřit události, a jeho zpráva byla natolik závažná, že pán z Rožmberka dopsal k původnímu dopisu ještě následující: „*Po napsání listu tohoto wrátil se Sudlice a tak mne zprawil, že sú w té jiezdě byli Jan Polák, páně Lwuow služebník, ten byl hejtmanem ... A což se Planských škody dotýče, jiným se newymlúvají, než že sú se jim Planští nechťeli jmenowati. Ale to jest wýmluwa, neb sú dobře wěděli, že jsú v Planech...*“

Kromě incidentu v Plané navíc jízda o síle sedmdesáti koní a šedesáti pěších, které velel Jan Polák ve jménu pana Lva, zaútočila také na majetky pánů z Walsee a kromě toho vyplenili i několik vesnic, které patřily jakémusi probošтови.⁴⁰⁴ Ve věci probošta se pán z Rožmberka zmiňuje, že by se celá záležitost měla přednést králi, protože Lev měl s proboštem uzavřenou smlouvu, kterou však nedodržel.⁴⁰⁵

Vok z Rožmberka se zakrátko obrátil na panovníka, který začal rychle jednat, aby nevypukla válka s rakouskými pány. Zprostředkovatelem příměří mezi rakouskou a českou stranou se stal pan Jindřich z Hradce, kterému se ho podařilo dojednat už během listopadu 1479. Už prvního prosince proto informuje král Vladislav o příměří Voka z Rožmberka. Dozvídáme se tak, že král vydal i dva

⁴⁰⁴ Odhaduji, že se jedná o drkolenského probošta, protože právě jemu musí následně z nařízení krále Vladislava vrátit pobraný majetek.

⁴⁰⁵ AČ VI, s. 187 – 188.

listy pro pana Lva. První z nich byl určen nejen jemu, ale i dalším, kteří podnikali jízdy do Rakous, aby s tím skončili. Druhý list byl určen přímo pro pana Lva, v něm král přikazoval, aby drkolenskému proboštovi navrátil veškerý pobraný majetek a zapovídal jakýkoli další útok proti němu.⁴⁰⁶

Intervence samotného krále, zdá se, Lva od útoků odradila, protože už nadále nejsou žádné zprávy o tom, že by se znovu pokusil vojensky vytáhnout za hranice. Místo toho se v následujícím roce zabýval svým sporem s Budějovicemi o blíže nespecifikovaný statek. 11. února 1480 Lev velmi rozezleně znovu upomíná Budějovické, že mu za něj stále nezaplatili.⁴⁰⁷ Spor se pak protáhl skoro na celý rok. V červenci se Budějovice obrátily i na pana Voka z Rožmberka, aby jim onen statek vydal. Ten to ale odmítl udělat, pokud nebude mít k tomu souhlas od pana Lva, který ho samozřejmě odmítl dát, jelikož muž, který tuto záležitost za Budějovice vyřizoval, nebyl schopen panu Vokovi přinést Lvův list se souhlasem.⁴⁰⁸ Nakonec se konšelé v červenci obrátili i na samotného krále Vladislava, který v této záležitosti psal pánovi z Rožmitálu. Lev mu na jeho dopis odpovídá 25. července, kde dosvědčuje, že se Budějovickým nestalo nic protiprávního a naopak je jejich spor stejný jako mnohé jiné a Lev v něm jedná v souladu se zákonem.⁴⁰⁹ Snahu najít nějakou společnou řeč vidíme v říjnu 1480, když Lev vydal 17. října pro Budějovické glejt k jednání.⁴¹⁰ Ani tehdy nedošlo k vyřešení pře, jelikož ještě v roce 1482 se jako smírčí soudce mezi Lvem a Budějovicemi objevuje pan Jan ze Švamberka.⁴¹¹ Snad díky jeho iniciativě se vše konečně vyřešilo, jelikož poté už nejsou žádné zprávy, že by spor pokračoval.

Že rok 1480 nebyl jen plný starostí je vidět z Lvova dopisu Bohuslavovi ze Švamberka. Zprvu sice řeší potrestání jakéhosi chlapa Hrubého, kterého by si přál vidět viset za škody, které mu způsobil před dvěma lety při obléhání Horažďovic, ale závěr je o poznání veselejší: „*A pane towaryši! S těch swých hor měli byste se nenie ke mně projeti; a jeli bychom někde spolu na lov a pokwasili bychom spolu, a něco i lepšie myslí pobyli bychom, jsúce spolu...*“⁴¹² O tom, že vztahy Rožmitálů a Švamberků byly opravdu dobré, svědčí i sňatková spřízněnost těchto rodů. Už Lvova

⁴⁰⁶ AČ VI, s. 96.

⁴⁰⁷ AČ VI, s. 191.

⁴⁰⁸ AČ X, s. 42.

⁴⁰⁹ AČ VI, s. 193.

⁴¹⁰ AČ VII, s. 403; V poznámce je ale chybně uváděn Zdeněk Lev z Rožmitálu.

⁴¹¹ J. JÁNSKÝ, *Páni ze Švamberka*, s. 195 – 196.

⁴¹² AČ VI, s. 192, č. 79; syn Bohuslava ze Švamberka Jindřich se stal manželem Lvovy neteře Markéty, dcery zemřelého Protivy. Mezi panem Bohuslavem a Lvem proto musely panovat dobré vztahy i díky rodinnému spříznění. J. KUTHAN, *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců I*, s. 370.

sestra Hedvika z Rožmitálu se stala manželkou Jan ze Švamberka a o něco později si Markéta z Rožmitálu, dcera Protivy z Rožmitálu, vzala za manžela Jinřicha, syna Bohuslava ze Švamberka.⁴¹³

Na konci roku 1480 vystupuje Lev z Rožmitálu v dopise pana Samuela z Hrádku adresovaném Budějovickým. Zde pana Lva zmiňuje v souvislosti s událostmi z okolí Hluboké, kde docházelo k překážkám na silnicích. Pan Samuel informuje konšely, že král Vladislav kvůli tomu píše přímo panu Lvovi, aby na svém panství netrpěl žádné násilníky.⁴¹⁴

6. 3. V očích odpůrců

Z výše uvedeného je patrné, že Lev z Rožmitálu nebyl tak příkladným rytířem, jak nám o dekádu dříve předkládal Šašek z Bírkova ve svém cestopise. Naopak se v Jenském kodexu zachoval satirický list, který Lva vykresloval v nepříliš příznivém světle.⁴¹⁵

V 15. století patřilo zveřejňování politické korespondence mezi oblíbené prostředky politické publicistiky, a to se stalo základem pro rozvoj nových politických satir ve formě listů.⁴¹⁶ Pekelné listy představovaly fiktivní korespondenci mezi smyšlenou osobou, kterou byl Luciper, a reálnou postavou, většinou z církevního prostředí.⁴¹⁷ V našem případě je zde fiktivní odesílatel, kterým je Luciper, a na rozdíl od jiných středověkých satirických listů je zde existující adresát ze světského prostředí, kterým je pan Lev z Rožmitálu.⁴¹⁸

Samotný spisek nese jméno Satirický list Luciperův ke Lvovi z Rožmitála a jeho sepsání je datováno k roku 1478. Jeho autorem je utrakvistický pán Oldřich Kalenice z Kalenic a na Škvořeticích, který v něm Lva z Rožmitálu charakterizoval jako Luciperova nejvěrnějšího služebníka. Abychom byli vůči Lvovi spravedliví a nenechali se listem svést k představě o jeho úplné zkaženosti, je nutné uvést, že pán z Kalenic byl horlivým utrakvistou starého ražení, jak je patrné z jeho argumentace, kterou v díle používá.⁴¹⁹ Navíc sídlil asi jen hodinu jízdy od Blatné a jeho zášť vůči pánovi z Rožmitálu mohla pramenit i ze soukromých rozmíšek a nejen z náboženské

⁴¹³ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 37 – 41.

⁴¹⁴ AČ VII, s. 403.

⁴¹⁵ Edičního vydání se Jenský kodex dočkal v roce 2009, viz Kamil BOLDAN (ed.), *Jenský kodex*, Praha 2009.

⁴¹⁶ Jaroslav KOLÁR, *Zrcadlo rozděleného království: z polit. satir předbělohorského století v Čechách*, Praha 1963, s. 82.

⁴¹⁷ Z jiných pekelných listů zmiňme např. list Luciperův adresovaný papeži Lvovi X. Tamtéž, s. 56.

⁴¹⁸ Milan KOPECKÝ, *Český humanismus*, Praha 1988, s. 80.

⁴¹⁹ V textu poukazuje na kompaktáta a na nešvary katolické církve z pohledu utrakvistů. Viz Zdeněk NEJEDLÝ (ed.), *Oldřicha Kalenice z Kalenic satirický list Luciperův ke Lvovi z Rožmitála z roku 1478: s popisem Jenského rukopisu "Anthithesis Christi et Antichristi"*, Praha 1903, s. 18; V nejnovější kritické edici Jenského kodexu Kamil Boldan využívá hlavně poznatky Z. Nejedlého a nepřichází s novými informacemi ohledně pekelného listu a naopak chybně zaměňuje Lva z Rožmitálu za jeho syna Zdeňka Lva z Rožmitálu. Viz K. BOLDAN (ed.), *Jenský kodex*, Praha 2009, s. 142 – 143.

horlivosti. Na druhou stranu je tato blízkost pro nás vítaná, protože Oldřich z Kalenic musel být dobře informován o tom, co se děje za zdmi Blatné, a podle toho mohl zvolit správné výtky na adresu pana Lva.⁴²⁰

Pán z Kalenic musel být plný zloby vůči Lvovi, protože už ze začátku listu se fiktivní Satan obrací na Lva slovy: „*Na té stolici sedíce, sněm valný našich bratří najmilejších svolali sme, kteřížto sú Astaroth, Belzebub, Belial, Scamos, Borich, Tartareus i také sester našich, jenž sú lest, faleš, křivda, nepravost, rúhání, křivá svědectví, kteřížto bratří i sestry naše, urozený náš věrný milý, ustavičně při tobě sú.*“⁴²¹ Je otázkou kolika věcí, které jsou zde zmíněny, se Lev dopustil přímo vůči pánovi z Kalenic, a nakolik se jedná o výtky, které mu náleží i za jeho chování jinde. Pokud si ale vzpomeneme na Holkovcovy nájezdy do Rakouska, které byly zmíněny výše, a další drobné příhody, je pravděpodobné, že přece jenom bude něco pravdy na tom, že Lev se dopouštěl lstí, křivd a jiných nepravostí. Zvláště když o něco dále v textu se dočteme, že věrnými pomocníky Satana jsou i Lvovi přátelé a služebníci.⁴²²

Kromě Lva jsou terčem urážek i františkánští „bosáci“ a z kontextu se zdá, že Lev měl právě tento řád v oblibě,⁴²³ když čteme: „*Těž my tobě posíláme věrné naše bosáky, kteříž tobě uší tvých lahodnými řeči polektávají, lehkú cestu k spasení ukazující ... rotě naší milé (myšleno bosákům), buď tobě péče pilná, snažnost ustavičná, aby je v svém domu často míval...*“ Následně Kalenic upozorňuje na Lvovu katolickou horlivost na případu jeho vlastních měšťanů z Blatné. Lev měl nechat na Velikonoce neznámého roku zavřít blatenské měšťany utrkvistického vyznání a měl je nutit, aby se své víry zřekli. V dalších řádcích pak Kalenic poukazuje na Lvovu zatvrzelost vůči utrkvismu i dalšími příklady. Nejdříve slovy, že Lev častokrát tvrdil, že by raději zemřel v pohanském bludu či v židovské nevěře než jako utrkvista. A následně ještě přidává: „*Ó kterak nám v tom velikú libost ukazuješ, že slovo krále Jiřího, nepřitele našeho, i králové Johany, sestry tvé, v zapomenutí jest před tebou, skrze něž si k mnohé cti na světě přišel i k zboží, a že je za pekelníky máš a za ně prositi boha nevelíš ... A ty že jim za jich dobrodiní takovými věcmi oplacuješ, velikú nám v tom a zvláštní okazuješ libost.*“⁴²⁴ Zde se zdá, že si Kalenic trochu přibarvil skutečnost, protože Lvovy vztahy s Johanou byly až do její smrti s největší pravděpodobností přátelské, jinak by asi část svých majetků neodkázala právě bratrovi. Ten za ni jistě nechal sloužit mši, i když Kalenic tvrdí opak. Případně se Lev mohl spoléhat na velkou sumu peněz patrně určenou na mše za její duši,

⁴²⁰ Z. NEJEDLÝ, *Satirický list Luciperův ke Lvovi z Rožmitála*, s. 3 – 4.

⁴²¹ Tamtéž s. 15.

⁴²² Tamtéž s. 17.

⁴²³ Je otázkou, jak se františkáni dostali do Lvovy blízkosti, když není doložen žádný klášter v blízkosti Blatné, viz Petr HLAVÁČEK, *Čeští Františkáni na přelomu středověku a novověku*, Praha 2005, s. 162 – 166.

⁴²⁴ Tamtéž s. 19 – 21.

kterou Johana zanechala mělnickému kostelu, kde našla poslední odpočinek.⁴²⁵ Na druhou stranu se Lev mohl obrátit zády k památce krále Jiřího, což mohlo přinést nelibost pána z Kalenic, který byl podporovatelem Jiřího z Poděbrad.

V závěru listu pak Kalenic poukazuje i na Lvovu zhýralost a morální úpadek. Nejdříve zmiňuje časté pitky, kterých se Lev účastní a kvůli nimž má již velmi nezdravý hlas. Poté Lva Satanovými slovy nabádá, že až bude zase příště připravovat hody pro bosáky, aby neopomněl zvířata, jejichž maso bude podávat, sebrat ubohým sedláčkům, sirotkům nebo vdovám, tedy těm nejchudším, které by potkal. Nakonec se pustil i do Lvova intimního života: *„A pro přestúpení stavu vdovského svědomí sobě nečiň žádného, ale zpovídaje se bosákuom, oni tě rozhřeší a kropáčem s tebe to sejmú ... A ne tolik za tvé kurevství pokání dávati budú, ale ještěť zjednají rozhříšení a dispensaci od úředníka našeho Sixta čtvrtého, aby jednu nebo dvě neoddané mohl sobě súkromí poctivě chovati. A jich to cti nic nebude škoditi, neb s odpuštěním otce svatého tobě povolé, jsúce z toho rozhříšeny, a listy jim na to zjednáš ... že tím panenství neztratí a pro tré neb čtvero dětí mohú dobře prostovlasy choditi, jakoby pod bílým křížem se vosvěcovaly.“*⁴²⁶ Z této části textu vyplývá, že Lev měl rád světské zábavy a užíval si i dámskou společnost, z níž podle Oldřicha z Kalenic vzešly i nemanželské děti. Otázkou ovšem zůstává, nakolik lze Kalenicovým slovům věřit, protože celý text psal s úmyslem Lva očernit a právě ohledně intimního života si mohl nejsnáze vymyslet nebo zveličit pomluvy, aby Lva zdiskreditoval.

Na druhou stranu se nebojím věřit informaci, že Lev byl v této době vdovcem, protože to musel být všeobecně známý fakt. Označení Lva za vdovce nám navíc naznačuje, že jeho první žena Markéta z Valdštejna ho musela životem provázet až do přibližně poloviny sedmdesátých let a skutečně byla matkou jeho jediného manželského syna Zdeňka Lva, který se tou dobou musel narodit.⁴²⁷ Druhou manželku Elišku Bezručickou z Kolovrat si tak Lev musel vzít až v závěru svého života.

6. 4. Na sklonku života

Ještě v lednu roku 1481 se Lev zapojil do jednání česko-bavorské smírčí komise, která zasedala v jeho Domažlicích. Zde byl předmětem sporu dluh pánů ze Šternberka vůči bavorskému vévodovi Albrechtovi, který nakonec skončil kompromisem.⁴²⁸

⁴²⁵ J. KUTHAN, *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců I*, s. 63.

⁴²⁶ Z. NEJEDLÝ, *Satirický list Luciperův ke Lvovi z Rožmitálu*, s. 20 – 24.

⁴²⁷ S. KOTLÁROVÁ, *Páni z Rožmitálu*, s. 136.

⁴²⁸ J. MACEK, *Jagellonský věk 1*, s. 111; J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 193.

Koncem října 1481 proběhla v Čechách velká mobilizace vojska pod vedením nejvyššího purkrabího Jana Jence z Janovic, která v Říši vzbudila velké obavy. Zprávy jsou sice velmi útržkovité, ale lze předpokládat, že se do mobilizace zapojil i pán z Rožmitálu, protože většina shromážděných sil směřovala k česko-rakouské hranici, kde už od roku 1479 operoval Lev z Rožmitálu. K němu se postupně přidali i Rožmberkové a Švamberkové a jejich útoky namířené proti císaři skončily až v roce 1483.⁴²⁹

Bohužel záznamy o Lvově životě jsou k roku 1480 již velmi kusé a v následujících letech až na výjimky úplně chybí. Možnost rekonstruovat Lvův život tak končí lety 1480 – 1481 a co dělal v úplně posledních letech svého života, zůstane již napořád tajemstvím. Snad vážně onemocněl, projevíly se následky nezdravého životního stylu, o kterém mluvil Oldřich z Kalenic, nebo v boji utřžil vážnější zranění, které se špatně zhojilo a znemožnilo mu cestovat, protože ho v posledních letech života nenacházíme na žádném zápisu z komorního soudu v Praze, kterého se v předchozích letech pravidelně účastnil. Nevidíme ho ani na žádném jiném jednání, které se v Čechách odehrálo.

Poslední listinou, v níž ještě za svého života vystupuje pan Lev, je dopis jeho hejtmána z Blatné pana Buriana ze Švamberka ze dne 24. února 1484 adresovaný Bohuslavovi ze Švamberka, týkající se jakéhosi sporu. Pan Burian navrhuje, že by se jako soudce jakéhosi sporu hodil pan Wosecký, který je služebníkem pana Lva.⁴³⁰

K 22. prosinci 1485 je pak datován záznam o sporu mezi Hynkem ze Švamberka, který byl poručníkem Markéty z Rožmitálu, dcery po Protivovi z Rožmitálu, a Janem Zajícem z Hazmburka, který je uváděn jako poručník sirotků po panu Lvovi z Rožmitála, o majetek po zemřelých bratřích.⁴³¹ Proto vyvozují, že pan Lev z Rožmitála zemřel někdy mezi únorem 1484 a prosincem 1485.⁴³²

Lev po smrti spočinul ve svém kostele Nanebevzetí Panny Marie v Blatné a na náhrobek mu byl vytesán až rok 1487, který svědčí o pozdějším zhotovení náhrobní desky. Jen o pár let ho přežila jeho druhá manželka Eliška Bezdružická z Kolovrat, která byla v kostele pohřbena někdy

⁴²⁹ J. JÁNSKÝ, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích*, s. 194; J. JÁNSKÝ, *Kronika česko-bavorské hranice V*, s. 22 – 23.

⁴³⁰ AČ VI, s. 199; Jmenovitě přímo nehovoří o panu Lvovi, ale pouze o JMti, ale vyvozují, že se musí jednat o pana Lva, protože jeho syn Zdeněk Lev z Rožmitálu byl v této době ještě nezletilý a odhadují, že nehovoří o panu Janovi Zajícovi z Hazmburka, který se stal správcem majetku za zemřelého pana Lva v době nezletilosti Zdeňka Lva z Rožmitálu. Jako poručník se pán z Hazmburka poprvé objevuje až v prosinci 1485, kde vystupuje ve sporu o majetek po zemřelém Lvovi a nezdá se mi pravděpodobné, že by trvalo skoro dva roky, než by spor o majetek propukl.

⁴³¹ Josef EMLER (ed.) *Pozůstatky desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých I*, Praha 1870, s. 190 – 191.

⁴³² Rok 1485 uvádí jako úmrtí i A. SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze království českého XI*, s. 182 a opravuje tak dřívější omyl Františka Palackého, který datuje Lvovu smrt už do roku 1482, viz F. PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě V*, s. 125.

před rokem 1489.⁴³³ Na Lva pak v dalších letech pamatoval jeho syn Zdeněk Lev z Rožmitálu, který nechával každoročně sloužit zádušní mši za jeho spásu.⁴³⁴

⁴³³ Vladimír ČERVENKA – Roman LAVIČKA, *Blatná: děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie*. České Budějovice 2015, s. 202.

⁴³⁴ AČ X, s. 170 – 171.

7. Závěr

Jak ukazují předchozí stránky, Lev z Rožmitálu udělal během svého života závratnou kariéru obzvláště v porovnání s předcházející generací pánů z Rožmitálu, jelikož jeho otec Jan z Blatné zasedal pouze v zemském sněmu a strýc Zdeněk z Rožmitálu dosáhl „jen“ postu popravce prácheňského kraje. Lev se oproti nim vyšvihl mezi přední pány podílející se na správě Českého království a značně upevnil pozici rodu Rožmitálů.

Jako mladý se Lev v pramenech příliš nevyskytuje a možnost rekonstruovat jeho raná léta tak byla zcela nemožná. Pramenně se s ním setkáváme až v době, kdy je už dospělým mužem a opatrně vstupuje do rozbouraných politických vod Českého království. Od roku 1459 jej vidíme po boku jeho královského švagra Jiřího z Poděbrad na mnohých jednáních, při nichž mohl získávat první důležité diplomatické zkušenosti. Nedlouho poté se Lev začal pravidelně objevovat i v čele vojenských výprav, které Poděbrad podnikal do německých oblastí na podporu Ludvíka Bavorského. V těchto bojích Lev získával důležité vojenské zkušenosti, které mohl využít v následujících letech, kdy se proti králi Jiřímu postavila Zelenohorská jednota.

Velkým zlomem v jeho životě se bezpochyby stala zahraniční diplomatická mise, kterou vykonal z králova pověření. Už to, že král zvolil pro tento úkol právě Lva, naznačuje, jak velká míra důvěry a snad i přátelství musela vládnout mezi utrakvistickým králem a katolickým pánem z Rožmitálu. Jak je patrné z dochovaných deníků, nebyla tato mise, během níž Lev v průběhu roku a půl navštívil dvory předních Evropských monarchů a knížat, jednoduchou záležitostí. Lev se musel během cesty rychle naučit orientovat ve složitých politických poměrech, které panovaly v zemích, kterými putoval. Dokázal navázat kontakty a jednat na nejvyšší politické úrovni s představiteli evropských mocností. Přizpůsobil se různým ceremoniálům, které na navštívených dvorech probíhaly, a zároveň se snažil demonstrovat české zvyklosti.

Svěřený diplomatický úkol zvládl na výbornou, o čemž svědčí i jeho následující kariérní vzestup. Ještě před cestou Lev získal roku 1464 post nejvyššího sudí a krátce po návratu ze zahraničí se v únoru 1467 stal dokonce nejvyšším hofmistrem Království českého, což byl úřad, který si Lev dle mého odhadu udržel až do své smrti. Jak ale poukazuje Jutta Huesmann, Lev mohl úřad hofmistra získat nejen jako svou odměnu za dobře vykonanou práci, ale také proto, že se

během cesty seznámil s různými ceremoniály a mechanismy fungování různých evropských dvorů, a stal se tak osobou s největší kvalifikací pro tento post z okruhu Jiřího podporovatelů.⁴³⁵

Za tímto prudkým kariérním vzestupem stál bezpochyby z velké míry blízký vztah, který měl Lev ke králi Jiřímu z Poděbrad. Ukázalo se, že rozhodnutí provdat Lvovu sestru Johanu z Rožmitálu za Poděbrada, bylo tím nejlepším, co mohli Rožmitálové, potažmo Lev, udělat pro svou budoucnost. Ovšem důvěru a náklonnost, kterou mu král Jiří z Poděbrad prokazoval, nezískal Lev bez vlastního přičinění, pouze na základě příbuzenství s královnou Johanou. Jak už bylo dříve řečeno, král Jiří se obklopoval nejen mocnými, ale především schopnými muži a právě Lev bezpochyby splňoval obě kritéria, když dokázal diplomaticky i vojensky podporovat jeho zájmy. Své díky za loajální službu neprokazoval král Jiří Lvovi pouze propůjčením úřadů, ale také přidělením mnoha statků. Během 60. let 15. století se proto značně rozrůstala majetková základna rodu a Lvovi se podařilo upevnit své postavení.

I přes značný úspěch a věhlas, který díky zahraničnímu putování získal, své další osudy už Lev z Rožmitálu svázal převážně se západními a jižními Čechami. Ve válce, která vypukla mezi králem Jiřím a Matyášem Korvínem, sice zůstal věrným stoupencem svého švagra, ale není doklad, že by se jeho jménem vydal bojovat na Moravu, kde probíhaly hlavní boje. Místo toho se zdržoval na svých statcích nebo v Praze a do bojů zasáhl pouze v případě, že se odehrávaly poblíž jeho domova. Zde taktéž působil jako jeden z popravců prácheňského kraje a jako takový se stal soudcem v mnoha sporech. Snad nejlépe doložitelná je pře Racka Kocovského s Budějovicemi, v níž se Lev angažoval po většinu 70. let 15. století.

Ani smrt Jiřího z Poděbrad nedokázala otrástit Lvovým postavením. Lev spolu s dalšími představiteli stavovské obce uvedl na český trůn mladého polského prince Vladislava a udržel si i nadále post nejvyššího hofmistra a značný vliv. Na druhou stranu se ale Lev po smrti Jiřího z Poděbrad tolik nezapojoval do vysoké politiky a těžištěm jeho zájmu zůstávaly západní Čechy a blízká bavorská a rakouská hranice. V 70. letech začal z vlastního popudu podnikat nájezdy za hranice království za podpory svých věrných služebníků, kteří si stejně jako Lev přišli na velkou kořist.

U Lva z Rožmitálu se na rozdíl od jiných mocných šlechticů dá velmi těžko rekonstruovat klientela. Nicméně při práci s prameny lze nalézt několik jmen, která se velmi často objevovala Lvovi po boku. Mezi nimi jsou to nejčastěji Jindřich Roubík z Hlavatec a Oldřich Vlach z Malovic. Z dalších služebníků zmiňme Václava Plantgara z Kynšperka, který se sám tituluje jako leník pána

⁴³⁵ J. M. HUESMANN, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*, s. 52.

z Rožmitálu, či Buriana ze Švamberka, který se stal Lvovým hejtmanem na Blatné. Ale to jsou pouze střípky z jistě velké klientské základny, kterou musel Lev z Rožmitálu disponovat.

Kromě životních osudů jsem se snažila poznat i osobnost pana Lva, což se ukázalo jako velký oříšek. U Lva máme jedinečnou možnost komparace tří různých pohledů na jeho osobnost. V líčení Šaška z Bírkova se Lev jeví jako muž velmi statečný, fyzicky zdatný, politicky obratný a hlavně jako muž s vybraným chováním, který dokáže bez rozpaků jednat s vládoucí elitou. Na druhou stranu je nutné si uvědomit, že vše s největší pravděpodobností psal na žádost samotného Lva, a obraz, který nám podává, tak může být značně zkreslený ve Lvův prospěch. Vedle toho je zde i cestopis z pera Gabriela Tetzela, kde není kladen na Lva takový důraz jako u Šaška. Tetzel ho vykresluje jako vůdčí osobnost celého poselstva, ale zdržuje se chvály, kterou vidíme u Šaška, čímž je jeho popis o poznání strážlivější a snad i pravdivější. Přesto i v jeho vyprávění Lev působí jako obratný politik a skvělý reprezentant českého krále. Zdá se tedy, že Lev měl velké množství kladných vlastností, i když se zachovalo také opačné tvrzení. Diametrálně odlišně vedle zmiňovaných cestopisů působí popis pana Lva od Oldřicha Kalenice z Kalenic, který mu adresuje tzv. list Luciperův. V něm je Lev vykreslován jako věrný služebník Lucipera. Líčí ho jako podporovatele „bosáků“, což byla v očích utrakvisty skutečná špatnost, jako člověka, který se neštítí okrádat ty nejubožejší poddané, a hlavně jako obrovského zhýralce, který lpí na hříšných radovánkách. Ovšem stejně jako u Šaška, ani zde nemůžeme dát hned na první dojem, jelikož utrakvistický pán z Kalenic byl Lvovým sousedem a patrně i silným odpůrcem. Z toho důvodu se mohl snažit Lva pouze pomluvit nebo alespoň zveličit jeho prohřešky.

Nicméně, lidově řečeno, na každém šprochu je pravdy trochu a bude to platit asi i v případě pána z Rožmitálu. Jistě se uměl chovat velmi vybraně, pokud to situace vyžadovala, a nepochybně byl pro své přátele dobrým společníkem. Na druhou stranu zajisté nebyl ani žádné nevinátka. Pokud mu situace nabízela zisk, neváhal ji využít. Už ve svých mladých letech, kdy bojoval ve jménu Jiříka, si dokázal naplnit truhlice penězi díky žoldnéřům, které si udržoval v Bavorsku. V pozdějších letech se dokonce nebál vyprovokovat konflikt s bavorskými či rakouskými pány, když na jejich území podnikal kořistnické výpravy.

Na začátku svého bádání jsem doufala, že se mi podaří odhalit i něco málo o rodinných poměrech pána z Rožmitálu. Ukázalo se však, že prameny o této složce jeho života naprosto mlčí. Známa jsou pouze jména jeho dvou manželek, Machny neboli Markéty z Valdštejna a Elišky Bezdrůžické z Kolovrat. Jediné, co se mi podařilo alespoň přibližně zjistit, podle listu Oldřicha z Kalenic, je datum druhého sňatku, ke kterému se nedochovaly žádné písemné zmínky. Pouze v Luciperově listu se dočteme, že Lev byl v době jeho sepsání (okolo roku 1478) vdovcem, a z toho pramení moje přesvědčení, že Markéta z Valdštejna musela Lva provázet po většinu života a stala

se v polovině 70. let matkou pokračovatele rodu Zdeňka Lva z Rožmitálu. Druhou manželku Elišku z Kolovrat si Lev jistě vzal až v závěru svého života, snad někdy na přelomu 70. a 80. let 15. století.

Lev měl celkem tři manželské děti.⁴³⁶ Zdeněk Lev z Rožmitálu byl Lvův jediný mužský potomek, kromě něj měl pouze dvě dcery. Zatímco se Zdeněk Lev oženil s Kateřinou Švihovskou z Rýzmběrka, jeho sestry se vdaly do méně významných rodin. Kateřina si vzala Jindřicha Tunkla z Brníčka a Johanka byla provdána za Zbyňka z Běšin.

Zajímavým paradoxem je užívání Lvova jména v literatuře. V novějších dílech se Lev z Rožmitálu důsledně objevuje pod jménem Jaroslav Lev z Rožmitálu, které jsem sama pod vlivem těchto publikací zvolila i do názvu své práce. Po důkladnějším studiu pramenů jsem ale zjistila, že toto jméno není nijak pramenně doložitelné a musí se jednat o novější omyl, který se v literatuře ujal. Na základě pramenů se proto domnívám, že správně by jeho jméno mělo znít pouze Lev z Rožmitálu.

Svojí prací jsem chtěla přispět k poznání dosud málo probádané osobnosti rodu Rožmitálů, neboť literatura v současnosti věnuje pozornost převážně Lvovu synovi. Je však nutné si uvědomit, že bez Lva, který spolu se svou sestrou Johanou připravil půdu pro další generace, by Zdeněk Lev mnohem hůře uskutečňoval své ambice, když v 90. letech 15. století vstoupil mezi dospělé a velmi rychle získal svůj první post jako karlštejský purkrabí.

Svou prací se snažím přispět ke komplexnějšímu poznání Lvova životního působení. Snad budou v budoucnu nalezeny další prameny, které přispějí k bádání o Lvovi z Rožmitálu. Osobně vidím další možnosti v prostudování pramenů uložených v rakouských a bavorských archivech, kde by se mohly nalézat listiny, které by mohly moji práci rozvinout. Přestože se neotevívá příliš velký prostor pro další výzkum, věřím, že moje práce se stane užitečným příspěvkem k ucelenějšímu poznání rodu Rožmitálů.

⁴³⁶ Problematiku dětí Lva z Rožmitálu rozebírá Miroslava VANDROVCOVÁ, *Zdeněk Lev z Rožmitálu*, Praha, 1999. Diplomová práce, Univerzita Karlova, Filosofická fakulta, Vedoucí práce Lenka Bobková.

Seznam použitých pramenů a literatury

Archivní prameny

Národní archiv, fond České gubernium – guberniální listiny, Praha (0993-1526) [online], dostupné z: <<http://monasterium.net/>>

Národní archiv, fond Desky Dvorské, Desky dvorské 22.

Staatsarchiv Amberg, fond Kloster Waldsassen Urkunden (1132-1798) 733 [online], dostupné z: <<http://monasterium.net/>>

Státní oblastní archiv Třeboň – oddělení Třeboň, fond Historica Třeboň.

Edičně vydané prameny

Archiv český čili staré písemné památky české i moravské I–III. Ed. František PALACKÝ, Praha 1840–1844; V. Ed. František PALACKÝ, Praha 1862; VII–X. Ed. Josef KALOUSEK, Praha 1887–1890; XIV–XVII. Ed. Josef KALOUSEK, Praha 1895–1899; XXI. Ed. Josef KALOUSEK, Praha 1903; XXXVI–XXXVII. Ed. Gustav FRIEDRICH, Praha 1941–1944

BOLDAN Kamil (ed.), *Jenský kodex*, Praha 2009, 222 s.

BŘEZAN Václav – KUBÍKOVÁ Anna (ed.), *Rožmberské kroniky: krátký a summovní výtah od Václava Březana*. České Budějovice 2005, 294 s.

ČELAKOVSKÝ Jaromír – FRIEDRICH Gustav (edd.), *Codex juris municipalis regni Bohemiae III*, Praha 1948.

DALIMIL, *Kronika tak řečeného Dalimila*, Praha 1977, 240 s.

EMLER Josef (ed.), *Pozůstatky desk zemských království Českého r. 1541 pohořelých I*, Praha 1870.

HAAS Antonín (ed.), *Archiv koruny české VI (1438 – 1526)*, Praha 1958.

HORKÝ Josef Edmund (ed.), *Des böhmischen Freiherrn, Löw von Rožmital und Blatna, Denkwürdigkeiten und Reisen durch Deutschland, England, Frankreich, Spanien, Portugal und Italien: ein Beitrag zur Zeit- und Sittengeschichte des fünfzehnten Jahrhunderts*. Brünn 1824, 290 s.

- HRDINA Kare (ed.), *Commentarius brevis et iucundus itineris atque peregrinationis et religionis causa sesceptae ab illustri domino, domino Leone, libero barone de Rosmital et Blatna*, Prag 1951, 140 s.
- KORNEL ze VŠEHRD Viktorin, *O právích země české knihy devatery*. Praha 1874, 572 s.
- LETTS Malcolm (ed.), *The travels of Leo of Rozmítal through Germany, Flanders, England, France, Spain, Portugal, and Italy, 1465-1467*, Cambridge 1957, 196 s.
- NEJEDLÝ Zdeněk (ed.), *Oldřicha Kalenice z Kalenic satrický list Luciperův ke Lvovi z Rožmitálu z roku 1478: s popisem Jenského rukopisu "Anthithesis Christi et Antichristi"*, Praha 1903.
- PALACKÝ František (ed.), *Urkundliche Beiträge zur Geschichte Böhmens und seiner Nachbarländer: im Zeitalter Georg's von Podiebrad (1450-1471)*, Wien 1860.
- TETZEL Gabriel – LÍBALOVÁ Lenka (ed.), *Cestovní deník Lva z Rožmitálu a na Blatné 1465-1467*, Olomouc 2003, 67 s.
- TOMEK Václav Vladivoj (ed.), *Kosmův letopis český*, in. *Sbírka kronik a letopisů českých v překladech*, Praha 1882, 224 s.
- URBÁNEK Rudolf (ed.), *Ve službách Jiříka krále: deníky panoše Jaroslava a Václava Šaška z Bírky*, Praha 1940, 217 s.

Literatura

- ANTONÍN Robert – BOROVSKEÝ Tomáš, *Vjezd středověkého panovníka do města – mezi ideálem a realitou*. In: *Acta historica Universitatis Silesianae Opaviensis: ideje, iluze a realita v dějinách*, Opava 2009, s. 39-59.
- BAŽURA Bohumil, *Styky mezi Českým královstvím a Španělskem ve středověku*. In. *Sborník Státního okresního archivu v Táboře 7*, 1995/6, s. 5 – 87.
- BARTLOVÁ Milena – ČORNEJ Petr, *Velké dějiny zemí Koruny české VI*, Praha 2007, 839 s.
- BAŽANT Vojtěch, *Vnímání prostoru v českých cestopisech 15. století*, Praha 2012, Diplomová práce, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta.
- BENEŠ František, *Johana z Rožmitálu a královna Johana*, In: *Vlastivědný sborník Podbrdská 7*, 1973, s. 157–255.

- ČERVENKA Vladimír – LAVIČKA Roman, *Blatná: děkanský kostel Nanebevzetí Panny Marie*, České Budějovice 2015, 264 s.
- ČERVENKA Vladimír – PETRÁN Karel, Otazníky kolem vzniku „zelené světnice“ na zámku v Blatné, [ověřeno 10. 4. 2016], dostupné z WWW: <http://www.heraldika-patriot.cz/>
- ČORNEJ Petr a kol. *Stížný list české a moravské šlechty proti upálení Mistra Jana Husa 1415-2015*, Okrouhlice 2015, 105 s.
- HRABĚTOVÁ Irena, *Erbovní pověsti v českých spisech Bartoloměje Paprockého z Hlahol*, 167 s.
- HEYMANN, Frederick Gotthold, *George of Bohemia, King of Heretics*. Princeton 1965, 671 s.
- HLAVÁČEK Petr, *Čeští Františkáni na přelomu středověku a novověku*, Praha 2005, 218 s.
- HOLÝ Vladimír, *Růst a rozklad rodového majetku Švihovských z Rýzmburka a pánů z Rožmitálu*, In: *Minulost Plzně a Plzeňska III*, Plzeň 1960, s. 45 – 80.
- HOMOLKA Jaromír a kol. *Pozdně gotické umění v Čechách: 1471-1526*, Praha 1985, 530 s.
- HUESMANN Jutta, *Über einige aspekte des Aufenthaltes Leos von Rožmitál am hof Philipps des Guten von Burgund*. In: *Středočeský sborník historický* 25, 1999, s. 49 – 61.
- JANÁČEK Josef – LOUDA Jiří, *České erby*, Praha 1988, 367 s.
- JÁNSKÝ Jiří, *Dobrohostové z Ronšperka a na Poběžovicích, rod erbu berana*, Domažlice 2013, 407 s.
- JÁNSKÝ Jiří, *Páni ze Švamberka: pětisetletá saga rodu s erbem labutě*, Domažlice 2006, 557 s.
- JÁNSKÝ Jiří, *Hroznatovci a páni z Gutštejna*, Domažlice 2009, 567 s.
- JÁNSKÝ Jiří, *Kronika česko-bavorské hranice IV. = Chronik der böhmisch Grenze IV*, Domažlice 2004, 422 s.
- KOČANDRLE Josef, *Erbovní světnice na Blatné*, in. *Heraldika a Genealogie* 2/2, 1969, s. 17-23.
- KOTLÁROVÁ Simona, *Páni z Rožmitálu*, České Budějovice 2008, 240 s.
- KUTHAN Jiří, *Královské dílo za Jiřího z Poděbrad a dynastie Jagellonců I, Král a šlechta*, Praha 2010, 615 s.
- MACÁK Antonín, *Hospodářský stav rožmitálského panství v druhé polovici 16. století*, In: *Sborník archivních prací*. Praha 1953, Roč. 3, č. 1-2, s. 3-42.
- MACEK Josef, *Jagellonský věk v českých zemích (1471-1526) I-II*, Praha 1992 – 1994.

- MACEK Josef, *Jiří z Poděbrad*, Praha 1967, 272 s.
- MACEK Josef, *Tři ženy krále Vladislava*, Praha 1991, 238 s.
- MALANÍKOVÁ Michaela, *Ke vzniku cestopisu Václava Šaška z Bírkova a možnostem jeho interpretace*, In: Sborník prací filosofické fakulty brněnské univerzity, 2008, roč. 57, s. 21 – 33.
- MAREŠ František, *Jindřich Roubík z Hlavatec. Kulturní obrázek z polovice 15. století*, Časopis Musea Království českého. Praha 1881, s. 73 – 87.
- MENCLOVÁ Dobroslava, *Blatná: státní hrad, město a památky v okolí*. Praha 1964, 39 s.
- ODLOŽILÍK Otakar, *The Hussite King: Bohemia in European Affairs 1440-1471*, New Brunswick 1965, 337 s.
- Oficiální stránky zámku Blatná, [ověřeno 10. 4. 2016], dostupný na WWW: <http://zamek-blatna.cz/content/prohlídky-zámku>
- OLIVOVÁ Věra, *O sportech a kratochvích v XV. století: z cesty mírového poselstva českého krále Jiřího z Poděbrad po západní Evropě v letech 1465-1467*, Praha 2009, 79 s.
- PALACKÝ František, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě I-V*, Praha 1930 – 1931.
- PETRÁN Karel, Gotická nástěnná malba na zámku Blatná, in. *Sborník k 750. výročí Blatné: sborník vlastivědných prací vydaných k 750. výročí první písemné zprávy o Blatné*, Blatná 1985, s. 51 – 57.
- KOLÁR Jaroslav, *Zrcadlo rozděleného království: z politických. satir předbělohorského století v Čechách*. Praha 1963, 314 s.
- KOPECKÝ Milan, *Český humanismus*. Praha 1988, 282 s.
- PROFOUS Antonín, *Místní jména v Čechách: jejich vznik, původní význam a změny II*, Praha 1947, 705 s.
- PROCHÁZKA Zdeněk, *Historické náhrobníky okresu Domažlice*, Domažlice 1990, 72 s.
- PÉRICARD-MÉA Denise, *De la Bohême jusqu'à Compostelle: aux sources de l'idée d'union européenne: projet du roi Georges de Podebrady (1464): récit du voyage en Europe du seigneur Léon de Rozmitál (1465-1467)*, Paris 2008, 410 s.
- SEDLÁČEK August, *Atlasy erbů a pečeti české a moravské středověké šlechty III*, Praha 2002, 510 s.
- SEDLÁČEK August, *Děje Prachenského kraje*, Písek 1926, s. 240 s.

- SEDLÁČEK August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého I-XV*, Praha 1993 – 1998.
- SEDLÁČEK August, *Lev z Rožmitála*, in: *Ottův slovník naučný*, sv. XV, Praha 1900, s. 975 – 977.
- SEDLÁČEK August, Kocovský z Kocova, in: *Ottův slovník naučný XIV*, Praha 1899, s. 481 – 482.
- SEDLÁČEK August, Pětipeský, in: *Ottův slovník naučný XIX*, Praha 1902, s. 606 – 607.
- ŠTĚPÁNEK Pavel, *Čechy a Španělsko ve středověku. Dějiny umění*, Olomouc 2008, 306 s.
- TOMEK Václav Vladivoj, *Dějepis města Prahy VII-IX*. Praha 1893 – 1906.
- TRESP Uwe, *Söldner aus Böhmen: im Dienst deutscher Fürsten: Kriegsgeschäft und Heeresorganisation im 15. Jahrhundert*. Paderborn 2004, 524 s.
- URBÁNEK Rudolf, *České dějiny: Věk poděbradský I-IV*, Praha 1915-1962.
- URBÁNEK Rudolf, *Husitský král*, Praha 1926. 285 s.
- VANDROVCOVÁ Miroslava, *Zdeněk Lev z Rožmitálu*, Praha 1999, Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filosofická fakulta.
- VÍTOVSKÝ Jakub, Pozdně gotické nástěnné malby. Pět lidských věků v zámku Blatná, In: *Zprávy památkové péče. Časopis státní památkové péče*, roč. 61, č. 4, Praha 2001, s. 89 – 107.
- Vokabulář webový*, Oddělení vývoje jazyka Ústavu pro jazyk český AV ČR, ověřeno 18. 4. 2016], dostupný na: <<http://vokabular.ujc.cas.cz/hledani.aspx>>

Seznam obrazových příloh

1. **Erb pánů z Rožmitálu.** Zdroj: Josef JANÁČEK – Jiří LOUDA, České erby, Praha: 1988, s. 254.
2. **Erb pánů z Rožmitálu.** Zdroj: Oficiální stránky zámku Blatná, dostupné na: <http://zamek-blatna.cz/content/historie> [ověřeno 10. 4. 2016].
3. **Předci a potomci Lva z Rožmitálu.**
4. **Zámek Blatná,** fotografie autorky.
5. **Zelená světnice na zámku Blatná.** Zdroj: Oficiální stránky zámku Blatná, dostupné na: <http://zamek-blatna.cz/content/prohlídky-zámku> [ověřeno 10. 4. 2016]
6. **Zelená světnice na zámku Blatná.** Zdroj: Oficiální stránky zámku Blatná, dostupné na: <http://zamek-blatna.cz/content/prohlídky-zámku> [ověřeno 10. 4. 2016]
7. **Kovová destička u náhrobku.** Zdroj: S. KOTLÁROVÁ, Páni z Rožmitálu, s. 33.
8. **Náhrobek.** Zdroj: Vladimír ČERVENKA – Karel PETRÁN, Otazníky kolem vzniku „zelené světnice“ na zámku v Blatné, dostupné na: <http://www.heraldika-patriot.cz/> [ověřeno 10. 4. 2016]
9. **Pečetě Lva z Rožmitálu.** Zdroj: Vladimír ČERVENKA – Karel PETRÁN, Otazníky kolem vzniku „zelené světnice“ na zámku v Blatné, dostupné na: <http://www.heraldika-patriot.cz/> [ověřeno 10. 4. 2016]
10. **Majetky pánů z Rožmitálu v 15. století.** Zdroj: Simona KOTLÁROVÁ, Páni z Rožmitálu, České Budějovice 2008, s. 30.
11. **Mapa Lvovy cesty po Evropě.** Zdroj: Rudolf URBÁNEK, Ve službách Jiříka krále, Praha 1940, 217 s.

Obrazové přílohy

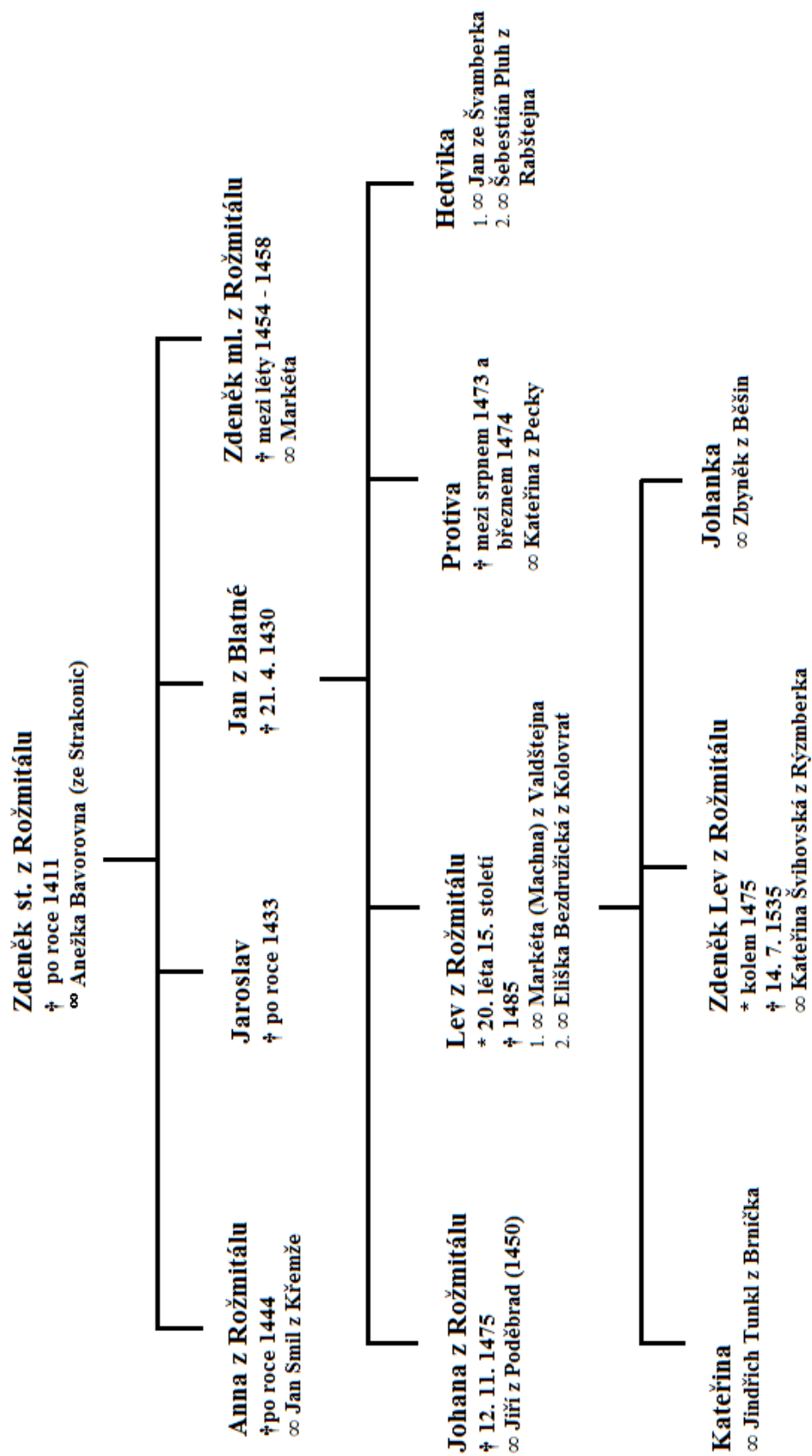
Obr. 1

Erb pánů Rožmitálů – v této podobě, kdy již byl čtvrcený štít doplněný o střelu z erbu Bavorů ze Strakonice, ho používal Lev z Rožmitálu.

Obr. 2

Erb pánů z Rožmitálu – na fasádě vstupní hranolové věže, kterou dal zbudovat Lev z Rožmitálu.

Obr. 3
Předci a potomci Lva z Rožmitálu.

Obr. 4

Zámek Blatná – pohled na hranolovou věž a původní starý palác (uprostřed), které obýval Lev z Rožmitálu, a na novější křídlo (vlevo) zbudované architektem Benediktem Rejtem až za Lvova syna Zdeňka Lva z Rožmitálu.

Obr. 5
Zelená světnice na zámku Blatná – jihozápadní stěna s loveckou tematikou.

Obr. 6
Zelená světnice na zámku Blatná – východní stěna.

Obr. 7
Kovová destička u náhrobku – shrnuje informace na již značně poničeném náhrobku Lva z Rožmitálu.

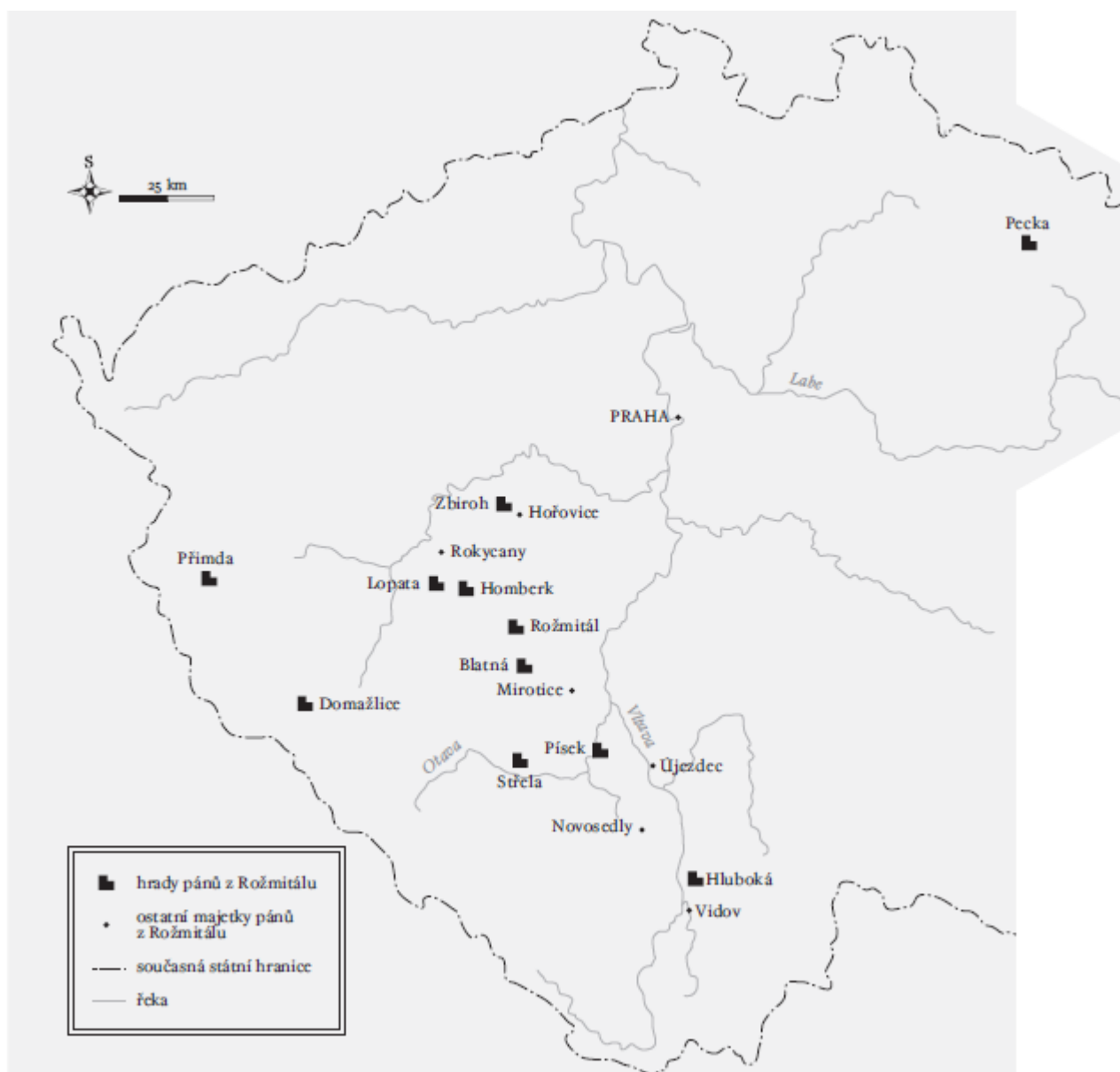

Obr. 8

Náhrobek – Lev z Rožmitálu našel místo posledního odpočinku v blatenském kostele Nanebevzetí Panny Marie.

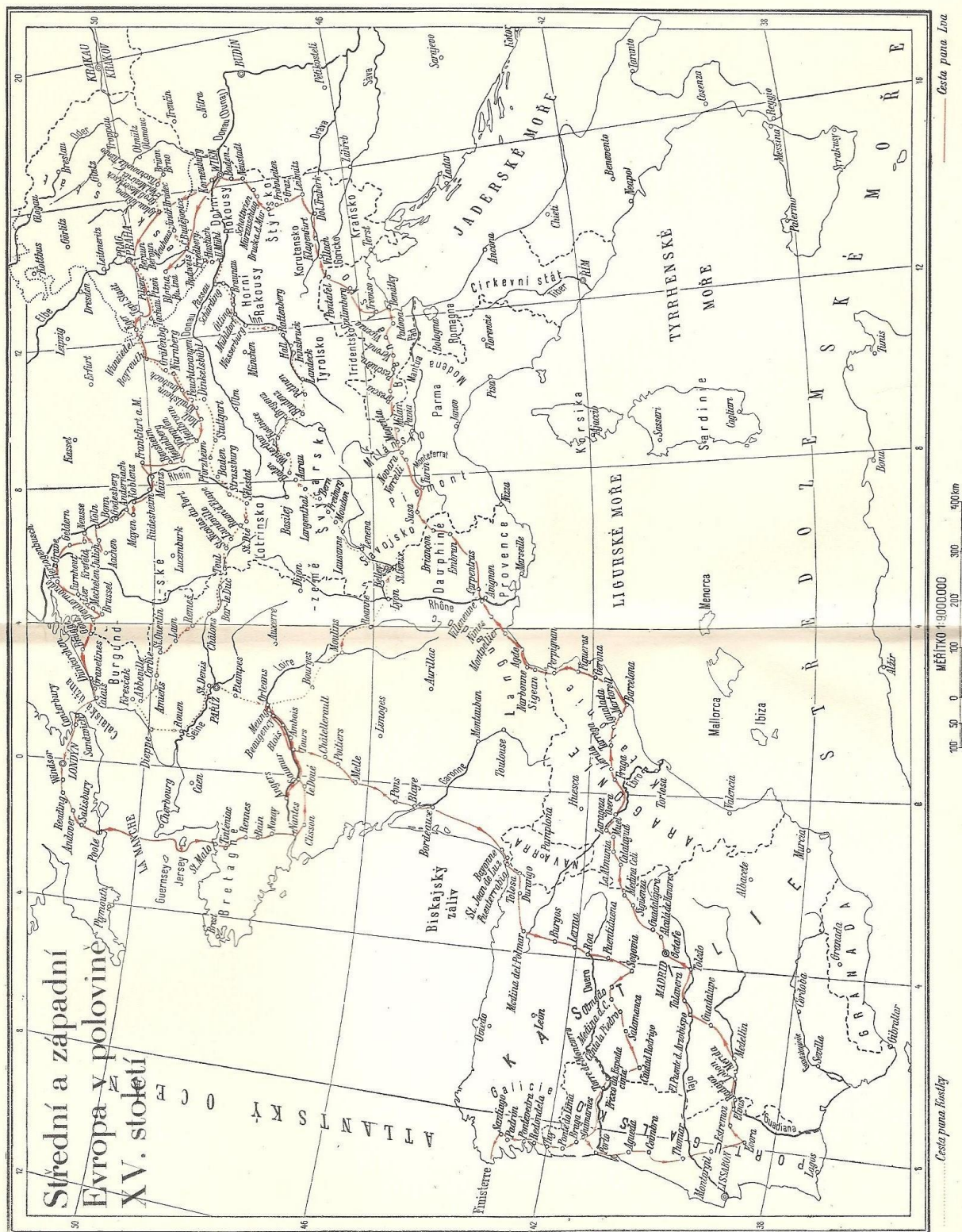

Obr. 9
Pečetě Lva z Rožmitálu.

Obr. 10

Majetky pánů z Rožmitálu v 15. století – mapu vytvořila Simona Kotlárová a je z ní patrné, že se za působení Lva a Protivy z Rožmitálu rodové majetky značně rozrostly.

Obr. 11

Mapa cesty pana Lva po Evropě – zpracovaná Rudolfem Urbánkem.